

ФАКУЛТЕТ СПОРТА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

ГОДИШЊАК 23
(2016/2017*)

*Напомена: Грешком у Годишњаку број 21, година 2016, стављена је школска година 2015/2016 уместо 2014/2015; па је тако настављено и у Годишњаку број 22 из 2017, где стоји школска 2016/2017 уместо 2015/2016. У Годишњаку број 23 из 2018. исправљамо грешку.

Београд 2018.

ГОДИШЊАК 23

Научни часопис и стручно информативни гласник
Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду

Издавач

Универзитет у Београду – Факултет спорта и физичког васпитања

Одговорни уредници

ван. проф. др Снежана Радисављевић Јанић

ван. проф. др Роберт Ропрет

Лектор

Сида Богосављевић

**Годишњак 23 је штампан средствима Факултет спорта и физичког васпитања
Универзитета у Београду**

**На основу одлуке МНТР Републике Србије часопис за 2018. годину има
категорију М53**

Штампа

3Д+, Београд

Тираж

100 примерака

САДРЖАЈ

РАДОВИ

Лидија Московљевић, Слободанка Добријевић

РЕЛАЦИЈЕ МУЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ И УСПЕШНОСТИ У РИТМИЧКОЈ ГИМНАСТИЦИ КОД ОСОБА РАЗЛИЧИТОГ ПОЛА	6
RELATIONS BETWEEN MUSICAL ABILITIES AND RHYTHMIC GYMNASTICS SUCCESSFULLNESS OBSERVED IN BOTH GENDERS	6

Снежана Радисављевић Јанић, Јана Јанус Миловановић, Ивана Милановић

ЗНАЊА УЧЕНИКА И ЊИХОВО ВРЕДНОВАЊЕ ФИЗИЧКОГ ВЕЖБАЊА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА	18
STUDENT' KNOWLEDGE AND THEIR ASSESSMENT OF EXERCISING AND PHYSICAL EDUCATION	18

Сања Мандарић, Дејан Мандарић

РЕЛАЦИЈЕ ПЛЕСОВА И ГРУПНИХ ФИТНЕС ПРОГРАМА	30
RELATIONS BETWEEN DANCS AND GROUP FITNESS PROGRAMMES	30

Зоран Сретеновић

СПОРТ У ШКОЛСКОЈ ПРАКСИ	39
SPORT IN SCHOOL PRACTICE	39

Роберт Ропрет, Драган Мочевић

МИШЉЕЊЕ УЧЕНИКА ОСНОВНЕ И СРЕДЊЕ ШКОЛЕ О ЕКСТРЕМНИМ СПОРТОВИМА	58
ELEMENTARY AND HIGH SCHOOL STUDENTS' OPINIONS ON EXTREME SPORTS	58

СТРУЧНИ СКУП „80 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА МИЛИВОЈА МАТИЋА”	71
---	-----------

Божо Бокан

УВОДНО ОБРАЋАЊЕ	71
-----------------------	----

Божо Бокан, Милош Марковић

ОГЛЕД О ЕТИЧКИМ ВРЕДНОСТИМА ТЕЛЕСНОГ КРЕТАЊА- ВЕЖБАЊА У ДЕЛУ МИЛИВОЈА МАТИЋА	76
ESSAY ON THE ETHICAL VALUES OF PHYSICAL MOVEMENT- EXERCISE IN THE WORK OF MILIVOJE MATIĆ	85

Владимир Кебин

ВРЕДНОСТИ ЗНАКА У ТЕОРИЈИ И ФИЛОЗОФИЈИ ФИЗИЧКЕ КУЛТУРЕ У МАТИЋЕВОМ ОПУСУ	87
VALUES OF A SIGN IN THE THEORY AND PHILOSOPHY OF PHYSICAL CULTURE IN MATIĆ' WORK	97

Горан Петровић

НОВА ПАРАДИГМА ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА – ПУТЕВИМА ПРОФЕСОРА МАТИЋА	99
NEW PHYSICAL EDUCATION PARADIGM – FOLLOWING IN PROFESSOR MATIĆ'S FOOTSTEPS	108

Ненад Живановић

АПОЛОГ(ИЈА) СТРУКЕ	111
AN APOLOG(Y) OF THE PROFESSION	119

Коста Маринковић

БЕЗВРЕМЕНИ ДУХ КОГ САМ УПОЗНАО121

Страхиња Стрелић

УТИЦАЈ ПРЕДАВАЊА И ПОРОДИЧНЕ ТРАДИЦИЈЕ НА
ОСВЕТЉАВАЊЕ ЛИКА И ДЕЛА ПРОФЕСОРА
МИЛИВОЈА МАТИЋА123

Ангелина Познанивић

ИДЕОГРАМИ ПРОФЕСОРА МАТИЋА КАО ИНСПИРАЦИЈА ЗА
ПРОМИШЉАЊЕ ФИЗИЧКЕ КУЛТУРЕ125

ХРОНИКА ФАКУЛТЕТА

СТУДЕНТИ КОЈИ СУ У ШКОЛСКОЈ 2016/17 ГОДИНИ
СТЕКЛИ ДИПЛОМУ СТРУКОВНИ ТРЕНЕР - ОСНОВНЕ СТРУКОВНЕ
СТУДИЈЕ127

ДИПЛОМИРАНИ СТУДЕНТИ У ШКОЛСКОЈ 2016/17 ГОДИНИ
СТАРИ НАСТАВНИ ПЛАН127

ДИПЛОМИРАНИ СТУДЕНТИ У ШКОЛСКОЈ 2016/17 ГОДИНИ
ОСНОВНЕ АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ - БОЛОЊА128

ДИПЛОМИРАНИ СТУДЕНТИ У ШКОЛСКОЈ 2016/17 ГОДИНИ
ОСНОВНЕ МАСТЕР СТУДИЈЕ130

ОДБРАЊЕНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ ШКОЛСКОЈ 2016/17.
ГОДИНИ ДОКТОРСКЕ АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ132

Лидија Московљевић¹, Слободанка Добријевић¹¹Факултет спорта и физичког васпитања, Универзитет у Београду**РЕЛАЦИЈЕ МУЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ И УСПЕШНОСТИ У РИТМИЧКОЈ ГИМНАСТИЦИ КОД ОСОБА РАЗЛИЧИТОГ ПОЛА****RELATIONS BETWEEN MUSICAL ABILITIES AND RHYTHMIC GYMNASTICS SUCCESSFULLNESS OBSERVED IN BOTH GENDERS****Сажетак**

Успешност у савладавању програмских садржаја ритмичке гимнастике (РГ) зависи од већег броја фактора, међу којима су и музички фактори. Музика игра значајну улогу у свим спортовима са естетском компонентом, а посебно у ритмичкој гимнастици. Циљ истраживања је био да се испита повезаност музичких способности и успешности у савладавању програмских садржаја РГ код особа различитог пола. Истраживање је спроведено на узорку од 58 студената Факултета спорта и физичког васпитања, 29 женског и 29 мушког пола. Музичке способности су процењене помоћу Сишор теста, у оквиру којег је испитивано разликовање висине и јачине тона, ритмичких структура, дужине и боје тона, као и меморија мелодије. Програмски садржаји РГ (састав без реквизита, састав вијачом, састав лоптом) реализовани су у оквиру редовне наставе предмета Теорија и методика ритмичке гимнастике. Процена усвојености програмских садржаја РГ вреднована је експертском оценом, која је добијена као средња вредност три независно дате оцене. Резултати истраживања су показали да постоји повезаност између експертске оцене из РГ и музичких способности код мушких и женских испитаника, али да се у одређеним варијаблама разликују у зависности од пола. Код мушких испитаника постоји повезаност између експертске оцене из РГ и укупног сора на Сишор тесту ($r=.40$, $p<.05$), као и између оцене и субскала јачина тона ($r=.42$, $p<.05$), ритам ($r=.44$, $p<.05$) и дужина тона ($r=.40$, $p<.05$), док је код женских испитаника једина повезаност између експертске оцене и субскале боја тона ($r=.42$, $p<.05$).

Кључне речи: СТУДЕНТИ / ОЦЕНА / ВИЈАЧА / ЛОПТА**Summary**

The success in rhythmic gymnastics (RG) performance depends on a number of factors, including musical factors. Music plays an important role in all sports with an esthetic component, especially in rhythmic gymnastics. The aim of this study was to examine the correlation between some musical abilities and rhythmic gymnastics performance

success with respect to both genders. The sample consisted of 58 students of the Faculty of sport and physical education, 29 female and 29 male. Seashore test was used to estimate musical abilities, in which were considered differentiations of the Tone height, Tone volume, Rhythmic structures, Tone length and Tone color, as well as Memory of the melody. Rhythmic gymnastics program contests (routine without apparatus, rope routine and ball routine) were realized in the regular teaching course of Theory and Methodology of RG. Adoption of rhythmic gymnastics program contests was evaluated by an expert score obtained as the mean of the three judge grades, given independently. The results showed that correlation between RG expert score and musical abilities in the subsamples of males and females existed, but there were differences in some variables depending on gender. In the male subsample, there was a correlation between the expert score and the total score on the Seashore test ($r = .40$, $p < .05$), as well as between the expert score and tone volume ($r = .42$, $p < .05$), phythm ($r = .44$, $p < .05$) and tone length ($r = .40$, $p < .05$), while the in female subsample, there was correlation between the expert score and tone color ($r = .42$, $p < .05$).

Key words: STUDENTS / EXPERT EVALUATION / ROPE / BALL

1. Увод

Процес усвајања програмских садржаја ритмичке гимнастике је сложен и дуготрајан. Потребно је око десет година континуираног тренинга да би се овладало техничким вештинама на високом нивоу (Jastrjemskaia & Titov, 1999; Balyi & Hamilton, 2000). У том процесу значајну улогу играју различити фактори успешности, као што су: карактеристике морфолошког развоја (Поповић, 1986; Санадер, 2000; Douda, Toubekis, Avloniti, & Tokmakidis, 2008; Di Cagno et al., 2008), свестран развој моторичких способности (Поповић, 1986; Douda, 1996; Санадер, 2000; Di Cagno et al., 2008; Московљевић, Радисављевић и Дабовић, 2009), специфичне психолошке карактеристике (Радисављевић, Лазаревић и Московљевић, 2006; Костић, 2011; Lazarević, Petrović i Damjanović, 2012) и музичке способности (Коцић, Тассотти и Марковић, 2002; Chiat & Ying, 2012).

Музика је свакодневно присутна у друштву и уобичајено се користи ради утицаја на људско понашање у различитим окружењима и у различите сврхе, укључујући и понашање приликом физичког вежбања. Она је део скоро сваког аспекта човековог живота. Може се посматрати као звучно улепшавање, које побољшава амбијент неког догађаја, или се може користити за стварање ергогеног и психолошког ефекта, ради побољшања перформанси спортиста (Karageorghis et al., 2010). Ефекти музике су проучавани са великим интересовањем у различитим видовима физичког вежбања (Karageorghis, Terry & Lane, 1999; Pates, Karageorghis, Fryer & Maryland, 2003; Priest-Lee, Karageorghis & Sharp, 2004; Zachopoulou, Tsapakidou & Derri, 2004; Karageorghis, Jones & Low, 2006; Ђачић, 2012). У спортским гранама са израженом естетском компонентом (ритмичка гимнастика, синхронизовано пливање, уметничко клизање, итд.), музика претставља њихов интегрални део, јер се техника различитих кретања неизоставно повезује са музиком.

У ритмичкој гимнастици такмичарски резултат се остварује прецизношћу савршено координисаних и вољно контролисаних покрета телом и реквизитима, у ограниченом просторно-временском односу и изведених обавезно уз музику. Повезаност музике и кореографских кретања у ритмичком саставу директно утиче на целокупан učinak гимнастичарке (FIG, 2018). Музичко-кретна припрема је, поред савладавања технике телом и технике реквизитима, важан део припреме у РГ (Jastrjemskaia & Titov, 1999). Дакле музика, тачније њено разумевање и музикалност вежбача, имају значајну улогу у постизању успеха у ритмичкој гимнастици (Chiat & Ying, 2012; Московљевић, 2013).

Садржаји телесног вежбања, којима се постизао склад у духовно-телесном изражавању покретом, постојали су још од давнина. Ти садржаји били су намењени и мушкарцима и женама. Чувени грчки филозоф, Платон, у свом делу „Држава III“ (Радисављевић, 1992, стр.7) каже: „Ко у стапању гимнастике и музике постигне највећи степен савршенства, као и примени ове на васпитање душе, тај је већи од свих уметника музичара“. Ритмичка гимнастика, као вид телесног вежбања, потиче из античке гимнастике и одвија се искључиво уз музику. У савремено доба нашла је своје место, као садржај у Плану и програму физичког васпитања за основну школу (од 1-8. разреда), који прописује Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (Службени гласник РС, 2004). Из тог разлога је од 2000. предмет Теорија и методика ритмичке гимнастике садржан у оквиру студијског програма основних академских студија Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду (ФСФВ УБ) и за студенте мушког пола.

Стручњаци из ове области истичу да будући професори физичког васпитања мушког пола, морају такође бити обучени да садржаје РГ примењују у школи и са девојчицама и са дечацима без предрасуда (Jurines, Furjan-Mandić i Kolarec, 2008) и да могу бити успешни у томе подједнако, као и жене (Di Cagno et al., 2009; Воžанић i Miletić, 2011; Московљевић и Орлић, 2012; Московљевић, 2013). Кроз наставу предмета ТиМ РГ на ФСФВ настоји се да се студентима укаже на важност коришћења музике у раду са децом, јер повезивање музике и покрета у оквиру едукативних програма доприноси развоју осећаја за ритам (Zachoroulou et al., 2004), али утиче и на мотивацију ученика, посебно мушког пола. Поред тога, коришћење музике током вежбања, побољшава субјективан доживљај вежбања (Miletić, 2012) и формира позитивне ставове према настави физичког васпитања (Ђачић, 2012).

Значај музичких способности за постизање успеха у ритмичкој гимнастици, није још увек у потпуности истражен, посебно утицај музичких способности на успешност у савладавању кретних структура у едукативним програмима (у настави физичког васпитања, на часовима РГ на ФСФВ). Неки аутори наводе значај музичких способности за успешност у савладавању програма РГ код ученика (Дамјановска, 2000; Коцић и сар., 2002), али код студената, будућих професора ФВ, није истраживан овај утицај. У складу с наведеним, циљ истраживања био је да се испита повезаност музичких способности и успешности у савладавању програмских садржаја РГ код студената ФСФВ различитог пола.

2. Метод

2.1. Узорак

Истраживањем је обухваћено 58 студената друге године академских студија ФСФВ, старости 20-21 година. Према полној структури узорак је чинило 29 студената и 29 студенткиња.

2.2. Варијабле и инструменти

За процену музичких способности коришћен је Сишор тест (Тумин и Крнета, 2009), а као независне варијабле, испитиване су способности за разликовање висине тона, јачине тона, ритмичких структура, дужине тона, боје тона, као и разликовање меморије мелодије. За процену музичких способности коришћен је Сишор тест (Тумин и Крнета, 2009).

За процену успешности у РГ коришћена је експертска оцена. Оцењивани су, као зависне варијабле, састав без реквизита, састав вијачом и састав лоптом.

2.3. Протокол истраживања

Тестирање музичких способности је изведено са целим узорком испитаника у амфитеатру и трајало је 30 минута. Сви задаци су снимљени у аудио формату, а озвучење је било на адекватном нивоу, тако да су сви испитаници правилно и једнако чули задатке. Варијабле из простора музичких способности процењиване су помоћу 6 одвојених скала Сишор теста:

1. **Скала разликовања висине тона:** овом скалом се испитује способност разликовања тонова различите висине. Она обухвата 5 целина са по 10 задатака, а сваки задатак има два сукцесивна тона различите висине. Задатак кандидата је да утврди да ли је други тон виши или нижи од првог.
2. **Скала разликовања јачине тона:** испитује способност разликовања јачине тона. Испитаник треба код сваког од 50 задатака да препозна да ли је други тон јачи или слабији од првог тона.
3. **Скала разликовања ритмичких структура:** овом скалом се испитује способност кандидата да разликује различите ритмичке структуре. Она садржи 30 појединачних задатака, од којих се сваки састоји од две ритмичке структуре. Задатак кандидата је да одреди да ли су те ритмичке структуре једнаке или се разликују.
4. **Скала разликовања дужине тона:** испитује способност кандидата у разликовању дужине тона. Састоји се од 50 појединачних задатака, од којих сваки садржи два сукцесивна тона различитог трајања. Кандидат треба да утврди код сваког задатка да ли је други тон краћи или дужи од првог.
5. **Скала разликовања боје тона:** испитује способност разликовања различите боје тона. Скала садржи 50 појединачних задатака, од којих се сваки састоји од два

сукцесивна тона који се међусобно разликују у боји. Кандидат треба да препозна да ли оба тона звуче исто или различито.

6. **Скала меморије мелодије:** овом скалом се процењује способност разликовања мелодија. Она садржи 30 појединачних задатака. Првих 10 задатака се у другом извођењу разликују у једном тону од три понуђена. У следећих 10 задатака од 4 понуђена тона један се разликује у другом понављању. У следећих 10 задатака са 5 понуђених тонова, један се разликује у другом понављању. Кандидат треба да одреди да ли је то био први, други, трећи, четврти или пети тон другог извођења.

Добијени резултати су уписивани у одређени образац и сваки одговор се бодовао. Правилан одговор се вредновао са 1 бодом, а збир свих бодова на тесту представљао је укупан скор.

У оквиру редовне наставе на предмету ТИМ РГ, током 12 недеља са по 3 часа практичне наставе недељно, студенти су усвајали програмске садржаје РГ. После програмске целине која се односила на одређени састав (без реквизита, вијача и лопта), видео камером је регистровано извођење тог састава од стране студената. Суткиње су, прегледом видео снимака, оцењивале ове саставе на крају семестра. Три међународне суткиње са важећом „Brevet“ лиценцом Међународне гимнастичке федерације у ритмичкој гимнастици, оцењивале су снимљене саставе, независно једна од друге. За сваки састав, суткиње су давале три оцене: оцену за тачност изведеног састава, оцену за технику извођења састава и оцену за усклађеност покрета са музиком. Од ове три оцене израчуната је средња оцена за сваки састав. Након тога, израчуната је просечна оцена за сва три састава које је дао један судија. Коначна експертска оцена изведена је као средња вредност три судијске оцене.

Пре него што су приступиле оцењивању испитаника, суткиње су од стране аутора истраживања биле у потпуности упознате са саставима које ће оцењивати и целокупном процедуром оцењивања. Требало би напоменути да су критеријуми оцењивања студената, на предмету ТИМ РГ ФСФВ, другачији од оцењивања такмичарки. Код студената се приоритет даје тачном, прецизном и складном извођењу композиција, при чему се не инсистира на великим амплитудама. Оцењивање се, због уједначавања критеријума, вршило према Скали за процену усвојености програмских садржаја из ритмичке гимнастике (Табела 1), са истим критеријумом оцењивања према мушким и женским испитаницима, а у складу са деловима Правилника Међународне гимнастичке федерације (Правилник ритмичке гимнастике – ФИГ, 2009), који се односе на оцењивање грешака у извођењу састава и усклађености музике и покрета. Распон оцена је био од 5 до 10. Сваки ниво оцене је садржао три компоненте: тачност састава, техника извођења састава и усклађеност покрета са музиком.

Табела 1. Скала за процену усвојености програмских садржаја из ритмичке гимнастике

Оцена 5 – 5.4: Састав није уопште изведен или састав је делимично изведен (само поједини елементи, неповезано), са великим бројем техничких грешака у извођењу покрета телом и реквизитом, без усклађености покрета са музиком.

Оцена 5.5 – 5.9: Мали део састава је изведен повезано, или цео састав је изведен са пуно великих грешака у техници извођења покрета телом или реквизитом, без усклађености са музиком.

Оцена 6 – 6.4: Састав је изведен у целини повезано, са 3-4 нетачно изведена елемента, са великим и средњим грешкама у техници извођења покрета телом и реквизитом, покрет је делимично неусклађен са музиком (4 и више тактова).

Оцена 6.5 – 6.9: Састав је изведен у целини повезано, са 1-2 елемената нетачно изведена, са средњим и малим грешкама у техници извођења покрета телом и реквизитом, покрет је делимично неусклађен са музиком (4 и више тактова).

Оцена 7 – 7.4: Састав је изведен у целини тачно, уз већи број средњих и малих грешака у извођењу током целог састава, делимично неусклађено са музиком (до 2 такта).

Оцена 7.5 – 7.9: Састав је изведен у целини тачно, уз мањи број средњих и малих грешака извођења у појединим деловима састава, делимично неусклађено са музиком (до 2 такта).

Оцена 8 – 8.4: Састав је изведен у целини тачно, уз већи број малих грешака, усклађено са музиком.

Оцена 8.5 – 8.9: Састав је изведен у целини тачно, са повремено мањим грешкама у извођењу, усклађено са музиком.

Оцена 9 – 9.4: Састав је изведен у целини тачно, са добром техником извођења покрета телом и реквизитом (могућа појава малих грешака, до 5), уз присуство склада и хармоничности извођења и потпуну усклађеност покрета са музиком.

Оцена 9.5 – 10: Састав је изведен у целини тачно, са добром техником извођења покрета телом и реквизитом (могућа појава 1-2 малих грешака), уз присуство склада и хармоничности извођења и потпуну усклађеност покрета са музиком.

У циљу утврђивања утицаја фактора успешности на усвајање програмских садржаја ритмичке гимнастике, субузорок мушких испитаника и субузорок женских испитаника су подељени у две групе, према експертској оцени савладаности ритмичких састава без реквизита, вијачом и лоптом:

- група „успешних“ са средњим оценама од 7.5 до 10.0 (боља оцена)
- група „мање успешних“ са средњим оценама од 5.0 до 7.4 (лошија оцена)

2.4. Статистичка обрада података

За обраду података примењена је дескриптивна статистика (аритметичка средина – mean, стандардна девијација – SD, минимална вредност – MIN, максимална вредност - MAX) и компаративна статистика (t-тест са независне узорке, униваријантна АНОВА и Пирсонова корелациона анализа).

Да би се проценила разлика у савладавању програмских садржаја РГ између испитаника мушког и женског пола коришћен је **т-тест за независне узорке**. Униваријантном анализом варијансе тестиране су разлике међу половима у музичким способностима код „успешних“ и „мање успешних“ испитаника, у којој су независне варијабле биле пол испитаника (у даљем тексту: пол) и успешност у РГ (у даљем тексту: успешност), а зависна варијабла укупни скор на Сишор тесту. Сви подаци обрађени су у програму Statistica 7, а за ниво значајности одређено је $p < 0.05$.

3. Резултати и дискусија

Резултати су показали да просечна оцена за сва три састава код испитаника мушког пола (у даљем тексту - мушкарци) износи 7.53 ($SD = 0.68$), а код испитаника женског пола (у даљем тексту – жене) 7.75 ($SD = 0.81$). Т-тест за независне узорке је показао да нема разлика између мушкараца и жена када је у питању експертска оцена из РГ ($t = 1.11, p > .05$). Ови резултати су у складу са претходним истраживањима, која су показала да мушкарци и жене могу бити подједнако успешни у савладавању програмских садржаја РГ (Воžанић и Милетић, 2011; Московљевић и Орлић, 2102; Московљевић, 2013).

У Табели 2 приказана је дескриптивна статистика за резултате Сишор теста.

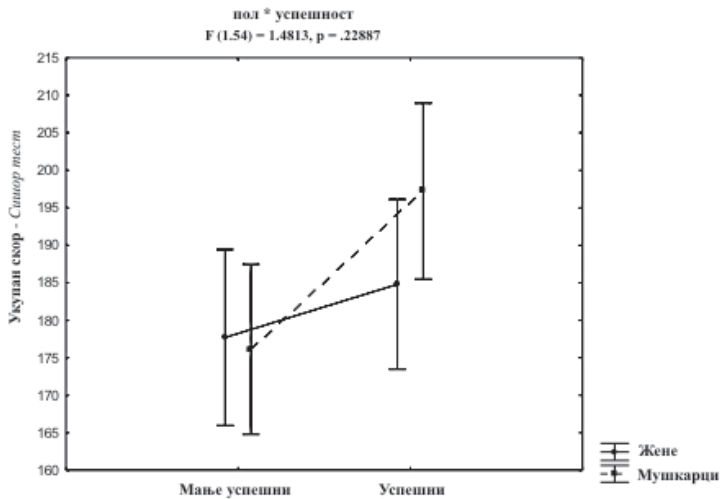
Табела 2. Дескриптивна статистика - Сишор тест

Сишор тест	Мушкарци (N=29)				Жене (N=29)			
	mean	SD	MIN	MAX	mean	SD	MIN	MAX
Висина тона	29.68	6.38	19.00	43.00	29.03	5.90	16.00	43.00
Јачина тона	36.89	7.11	14.00	42.00	37.31	6.86	15.00	46.00
Ритам тона	24.50	3.17	16.00	29.00	25.28	2.23	21.00	29.00
Дужина тона	39.93	5.55	22.00	50.00	37.38	5.83	22.00	46.00
Боја тона	36.07	6.19	23.00	46.00	34.93	4.95	25.00	44.00
Меморија мелодије	19.46	6.20	7.00	28.00	17.45	6.26	5.00	28.00
Укупни скор	186.54	25.33	108.00	223.00	181.38	130.00	216.00	86.00

Легенда: mean – аритметичка средина, SD – стандардна девијација,

На Графикону 1 приказани су резултати за укупни скор на Сишор тесту група „успешних“ и „мање успешних“ испитаника у оквиру сваког од полова. Резултати су показали постојање основног ефекта варијабле успешност ($F(1,54) = 6.00, p < 0.05$), који указује да испитаници који имају лошије постигнуће у ритмичкој гимнастици имају мањи скор на Сишор тесту, у односу на оне који имају боље постигнуће. Може се уочити да су жене, које су биле мање успешне у усвајању програмских садржаја РГ имале незнатно виши скор на Сишор тесту у односу на исту групу мушкараца,

али су зато мушкарци који су били успешнији имали знатно виши скор у односу на исту групу жена. У ранијим истраживањима код врхунских ритмичарки, аутори истичу да успешније такмичарке имају боље музичке способности (Chiat & Ying, 2012).

Графикон 1 Интјеракција пола и успешности на Сиендор тесту

За процену повезаности музичких способности испитаника и експертске оцене из РГ коришћена је корелациона анализа (Табела 3), која је посматрано на целом узорку, показала значајне позитивне корелације на укупном скору на Сиендор тесту и на субскалама ритам и боја тона. Тумин и Крнета (2009) су дошли до сличних резултата, где истичу да је успешност у извођењу ритмичког састава значајно повезана са осећајем за ритам. Ова структура резултата се донекле разликује код мушкараца и жена. Код мушкараца постоје значајне корелације између експертске оцене из РГ и укупног скорa на Сиендор тесту, као и између оцене и субскала јачина тона, ритам и дужина тона, док је код жена једина значајна корелација између експертске оцене и субскале боја тона. Ови резултати показују да су музичке способности важан фактор успешности, посебно код мушкараца. С обзиром да се вежбањем садржаја РГ уз музику побољшава субјективни осећај и добро расположење (Ivančić, Miletić i Kezić, 2016), требало би их подстицати да вежбају естетски обликована кретања уз музику. Претпоставља се да су, код жена, неки други фактори, не музички, били од већег значаја за успешност (нпр. мањи број техничких грешака, гипкост и координација, као моторичке способности које се више испољавају код жена).

Табела 3. Пирсонови коефицијенти корелације између експерименталне оцене из РГ и музичких варијабли мерених Сишор тестом

	Укупан узорак	Мушкарци	Жене
Висина тона	.146	.116	.190
Јачина тона	.170	.418*	-.045
Ритам тона	.274*	.439*	.066
Дужина тона	.111	.398*	-.057
Боја тона	.283*	.202	.419*
Меморија мелодије	.158	.228	.154
Укупни скор	.262*	.396*	.177

Легенда: * - значајности на нивоу 0.05

4. Закључак

У овом истраживању испитивана је повезаност музичких способности и успешности у савладавању програмских садржаја РГ код студената ФСФВ различитог пола. Резултати су показали да су испитаници оба пола који су боље разликовали ритам, били су успешнији у извођењу састава ритмичке гимнастике. То је значајно, јер је ритам, као музичка способност разликовања трајања тонова, изузетно важан у овој спортској грани, због повезивања ритмичких структура музике са трајањем покрета. Међутим, ова структура резултата се донекле разликује код мушкараца и жена. Код мушкараца, успешност у савладавању програмских садржаја РГ зависи највише од осећаја за ритам, разликовања јачине и дужине тона, док је код жена успешност у вези само са разликовањем боје тона.

Теоријски значај овог истраживања огледа се у бољем упознавању природе и структуре музичких способности студената ФСФВ, а практичан значај у подстицању студената да схвате важност коришћења музике у раду са децом при учењу програмских садржаја РГ.

У будућим истраживањима требало би у узорак испитаника укључити децу оба пола и то предшколског и школског узраста и испитати ефекте музике и ритмичких кретања на развој моторичких способности, као и повезаност музичких способности са успешношћу у ритмичкој гимнастици као спортској грани, где би узорак чиниле гимнастичарке различитог узраста.

С обзиром да је Сишор тест у оптицају још од 1939. (Seashore, Lewis, & Saetveit, 1960), требало би размислити о валидацији и стандардизацији новог инструмента, који би на савремен начин испитивао музичке способности.

5. Литература

- Balyi, I., & Hamilton, A. (2000). Key to success: long-term athlete development. *Sports Coach*, 23(1), 30-32.
- Božanić, A. i Miletić, Đ. (2011). Differences between the sexes in technical mastery of rhythmic gymnastics. *Journal of Sports Sciences*, 29 (4), 337-343.
- Chiat, L. F., & Ying, L. F. (2012). Importance of music learning and musicality in rhythmic gymnastics. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 3202-3208.
- Дамјановска, М. (2000). *Ефектѝи одређеног програма ритмичко-сјорѝске гимнастѝике на трансформацију одређених морфолошких карактеристѝика, мојѝоричких и ритмичких сјѝоспособнѝи ученица 4. разреда основне школе у Скопљу* (докторска дисертација). Факултет за физичку културу, Универзитет у Скопљу.
- Di Cagno, A., Baldari, C., Battaglia, C., Brasili, P., Merni, F., Piazza, M., Toselli, S., Ventrella, A.R., & Guidetti, L. (2008). Leaping ability and body composition in rhythmic gymnasts for talent identification. *Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 48, 341-346.
- Di Cagno, A., Baldari, C., Battaglia, C., Monteiro, M.D., Pappalardo, A., Piazza, M., & Guidetti, L. (2009). Factors influencing performance of competitive and amateur rhythmic gymnastics – Gender differences. *Journal of Science and Medicine in Sport* 12, 411-416.
- Douda, H. (1996). Evaluation of physical performance characteristics on rhythmic gymnasts. *Abstracts and Posters. 1st International Conference on Rhythmic Sport Gymnastics*, Budapest.
- Douda, H., Toubekis, A., Avloniti, A., & Tokmakidis, S. (2008). Physiological and Anthropometric Determinants of Rhythmic Gymnastics Performance. *Interantional Journal od Sports Physiology and Performance*, 3, 41-54.
- Ђачић, И. (2012). *Значај примене музике у формирању сјава ученика према настјави физичког васпјѝања* (мастер рад). Факултет спорта и физичког васпитања, Универзитет у Београду.
- Ivančić, N., Miletić, Đ., & Kezić, A. (2016). The subjective exercise experiences of rhythm accompanying exercise – gender differences. *Research in Physical Education, Sport and Health*, 5(1), 29-33.
- Jastrjemskaia, N., & Titov, Y. (1999). *Rhythmic gymnastics*. Human Kinetics 1.
- Jurinec, J., Furjan-Mandić, G., & Kolarec, M. (2008). Ritmička gimnastika za muškarce-novi sport. *U: Zbornik radova*, 17. ljetne škole kineziologa RH, Poreč: 520-523str.
- Karageorghis, C. I., Terry, P.C., & Lane, A. (1999). Development and initial validation of an instrument to assess the motivational qualities of music in exercise and sport: The Brunel music rating inventory. *Journal of Sports Sciences*, 17, 713-724.
- Karageorghis, C.I., Jones, L., & Low, D.C. (2006). Relationship between exercise heart rate and music tempo preference. *Research Quartely for Exercise and Sport*, 77, 240-250.
- Karageorghis, C.I., Priest, D.L., Williams, L.S., Hirani, R.M., Lannon, K.M., & Bates, B.J. (2010). Ergogenic and psychological effects of synchronous music during circuit-type exercise. *Psychology of Sport and Exercise*, 11, 551-559.
- Коцић, Ј., Тассотти, Ф., и Марковић, Е. (2002). Ритмичка гимнастика, плесови и њихов утицај на музичко-ритмичке способности ученика млађих разреда основне школе. *Годишњак* 11,

208-216, Факултет спорта и физичког васпитања Универзитет у Београду

Костић, С. (2011). *Моћивација девојчица школског узраста за бављење ритмичком гимнастиком* (мастер рад). Факултет спорта и физичког васпитања, Универзитет у Београду.

Lazarević, Lj., Petrović, B., i Damjanović, K. (2012). Personality traits of young gifted rhythmic gymnasts. *Facta Universitatis, Series: Physical Education and Sport*, 10 (2), 115-126.

Miletić, Đ. (2012). The subjective exercise experiences and aesthetic activities. *Acta Facultatis Educationis Physicae Universitatis Comenianae*, 52 (1), 5-12.

Moskovljević, L., Radisavljević, L., i Dabović, M. (2009). Relation Between Motor Abilities and performing of Fundamental Elements in Rhythmic Gymnastics. *FISU Conference 25 th Universiade „The role of University sports in education and society – a platform for change“*, *Proceedings*, 196-204, Faculty of sport and physical education, Belgrade.

Московљевић, Л., и Орлић, А. (2012). Релације између способности и ставова студената и успешности у ритмичкој гимнастици – полне специфичности. *Физичка култура*, 66 (2), 129-137, Београд.

Московљевић, Л. (2013). *Фактори усјешности усвајања програмских садржаја ритмичке гимнастике код особа различитог пола* (докторска дисертација). Факултет спорта и физичког васпитања, Универзитет у Београду.

Pates, J., Karageorghis, C.I., Fryer, R., & Maryland, I. (2003). Effects of asynchronous music on flow states and shooting performance among netball players. *Psychology of Sport and Exercise*, 4, 415-427.

Поповић, Р. (1986). *Значај морфолошких карактеристика, моторичких димензија, музикалности и неких коначивних особина личности за усјех у ритмичкој гимнастици* (докторска дисертација). Факултет за физичку културу, Универзитет у Београду.

FÉDÉRATION INTERNATIONALE DE GYMNASTIQUE - FIG (2018). Code of points rhythmic gymnastics 2017-2020. Стручни одбор за ритмичку гимнастику (превод). Гимнастички савез Србије.

Priest-Lee, D.L., Karageorghis, C.I., & Sharp, N.C.C. (2004). The characteristics and effects of motivational music in exercise settings: The possible influence of gender, age, frequency of attendance and time of attendance. *The Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 44, 77-86.

Радисављевић, Л. (1992). *Ритмичко сјориска гимнастика*. Београд: Факултет физичке културе.

Радисављевић, Л., Лазаревић, Д., и Московљевић, Л. (2006). Напредовање у извођењу специфичне технике у ритмичкој гимнастици девојчица узраста 9-12 година и неке њихове психолошке карактеристике. У И. Јухас (ур.), *Зборник радова Међународна научна конференција и 2. Национални семинар „Жена и сјориск“*, (стр. 191-197). Београд: Универзитет у Београду Факултет спорта и физичког васпитања и Олимпијски комитет Србије.

Санадер, А. (2000). *Моделне карактеристике југословенских сениорки у ритмичкој гимнастици* (магистарски рад). Факултет физичке културе, Универзитет у Београду.

Seashore, C., Lewis, D., & Saetveit, J.G. (1960). *A second revision of the manual of instructions and interpretations for the Seashore Measures of Musical Talents* (1939 revision). New York, NY: The Psychological Corporation.

Службени гласник Републике Србије (2004). *Просветни гласник*, 10. Београд.

Tumin, D., i Krneta, Ž. (2009). Primena Sišor testa u predikciji uspešnosti studenata na praktičnom ispitu iz ritmičke gimnastike i plesa. U B. Bokan (ur.), *Zbornik radova Međunarodna naučna konferencija „Teorijski, metodološki i metodički aspekti fizičkog vaspitanja“* (str. 151-154), Београд: Универзитет у Београду Факултет спорта и физичког васпитања.

Zachopoulou, E., Tsapakidou, A., & Derri, V. (2004). The effects of a developmentally appropriate music and movement program on motor performance. *Early Childhood Research Quarterly*, 19(4), 631-642.

Снежана Радисављевић Јанић, Јана Јанус Миловановић, Ивана Милановић

Универзитет у Београду - Факултет спорта и физичког васпитања

ЗНАЊА УЧЕНИКА И ЊИХОВО ВРЕДНОВАЊЕ ФИЗИЧКОГ ВЕЖБАЊА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА

STUDENT' KNOWLEDGE AND THEIR ASSESSMENT OF EXERCISING AND PHYSICAL EDUCATION

Сажетак

Полазећи од значаја физичког васпитања у стицању знања ученика о физичком вежбању и схватању вежбања као здравог начина живота, циљ овог истраживања је био да се испитају знања ученика у процесу физичког васпитања и њихово вредновање физичког вежбања и физичког васпитања. Такође, циљ рада је био да се испита постојање везе између знања ученика и вредновања физичког вежбања и физичког васпитања. Узорак испитаника је обухватио 136 ученика седмог разреда основне школе у Београду. За испитивање знања ученика и њиховог вредновања физичког вежбања и физичког васпитања коришћени су задаци и упитник за проверу образовних стандарда за крај обавезног образовања за предмет физичко васпитање (Репић и сар., 2010). Ученици су показали просечан ниво знања у односу на максималне скорове, без обзира на пол. Испитаници позитивно вреднују физичко вежбање и физичко васпитање у односу на њихове позитивне ефекте и значај за здравље и живот, мотивисаност за вежбање, сопствену личност и могућности за самопотврђивање, сарадњу и тимски рад. Дечаци у вредновању већу важност придају истицању појединца у игри, у односу на девојчице. Повезаност знања ученика о физичком вежбању и физичком васпитању и вредновања физичког вежбања и физичког васпитања, показује да ученици који имају виши ниво знања, више вреднују ефекте физичког вежбања за свој укупни развој и здравље. У настави физичког васпитања већи значај требало би да има едукација ученика о позитивним ефектима и вредностима вежбања за појединца.

Кључне речи: НАСТАВА / ШКОЛА / ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ

Summary

Having in mind the importance of physical education in students' acquisition of knowledge about physical exercising and comprehension of exercising as healthy lifestyle, the aim of this research was to investigate students' knowledge about the process of physical education and their assessment of exercising and physical education. Additionally, the

paper was aimed at examining the students' knowledge- physical education relation. The sample consisted of 136 seventh-grade students from a school in Belgrade. To examine students' knowledge and their assessment of physical education we used the tasks and the questionnaire for verification of educational standards for the end of compulsory educational cycle for the PE course (Repić et al., 2010). The students, regardless of gender, showed the average level of knowledge when compared to maximal scores. They positively assess physical exercising and PE with regard to their positive effects and importance to health and life, motivation for exercising, their own personality and an opportunity for self-verification and team work and cooperation. However, the boys valued more individual's excelling in a game when compare to the girls. The relation of students' knowledge about exercising and PE and assessment of their exercising and PE, shows that more knowledgeable students appraise more the effects of exercising on their overall development and health. Consequently, the PE classes should be more devoted to students' education about positive effects and values of exercising on an individual.

Key words: INSTRUCTION / SCHOOL / EDUCATIONAL STANDARDS

Увод

Физичко васпитање треба да омогући ученицима развој моторичких способности, стицање и усавршавање моторичких вештина и знања (Програм физичког васпитања, 2004) и представља средство физичког, менталног, личног, социјалног, духовног и емоционалног развоја (Code of Ethics and Good Practice Guide for Physical Education, 2002, стр. 6). Међутим, стицање знања се дуго наглашавало као мање важна компонента учења у физичком васпитању (Ayers, 2004; Mohnsen, 2003; Solmon, 2006). Квалитетно физичко васпитање треба да омогући ученицима да стекну неопходна знања за усвајање и усавршавање моторичких вештина, разумевање значаја физичког вежбања за сопствене моторичке способности у циљу здравог начина живота. Важност стицања знања у физичком васпитању још више добија на значају ако се узму у обзир и резултати истраживања који указују да су ученици са вишим нивоом знања из физичког васпитања и физички ангажованији (Hannon and Thompson, 2012). Иако се истиче важност знања у потенцијалној вези између знања и физичке активности ученика, малобројна су истраживања о нивоу знања ученика у физичком васпитању. Резултати истраживања показују да ученици гимназија имају виши ниво знања од ученика средњих школа (Vašičková, Neuls i Frömel, 2010; Kovač, Leskošek, Jurak, 2012), да ученици имају виши ниво знања о спорту (специфичних знања) у односу на ученице и да старији ученици средњих школа имају виши ниво знања у односу на млађе (Kovač, Leskošek, Jurak, 2012). У оквиру образовног система у нашој земљи знања ученика у физичком васпитању нису често била основна тема истраживача, већ су се испитивала у оквиру већих истраживачких пројеката. Тако је Лескошек са сарадницима (1976), анализирајући стање физичког васпитања у школама Србије у целини, дошао до резултата који показују да ученици основних и средњих школа највиши ниво познавања проблематике физичког васпитања испољавају у питањима чије су садржаје непосредно искуствено доживљавали, док

Вишњић и сарадници (2010), испитујући релације постигнућа и мотивације ученика за ангажовање у настави физичког васпитања, истичу да је потребно побољшати количину и квалитет знања из физичког васпитања.

У настави физичког васпитања, ученици би требало да усвоје и усаврше моторичке вештине, развију и усаврше моторичке способности, стекну знања о физичком вежбању и уверење о његовим позитивним ефектима, као и да вреднују физичко вежбање и физичко васпитање као важан део живота. Имајући ово у виду, за предмет физичко васпитање у образовним стандардима дефинисана су знања, вештине и умења које ученици треба да стекну до краја обавезног образовања за области: оспособљеност у вештинама, знања о физичком вежбању и физичком васпитању и вредновање физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика (Репић и сар., 2007). Вредновање физичког вежбања и физичког васпитања односи се на уверења, ставове, интересовања, тимски рад, самоактуализацију ученика кроз физичко вежбање, физичке активности и процес физичког васпитања. Упркос различитим и повољним могућностима које физичко васпитање пружа у формирању вредности код ученика, закључци истраживања спроведених у многим земљама указују да наставници углавном нису способни да кроз наставу ученичке ставове о образовању претворе у вредности (Thornberg, 2008). На значај вредновања физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика указују и резултати одређених истраживања да школско физичко васпитање може да подстакне физичку активност ученика ако су им очекивања у вези са физичким васпитањем потврђена, а нарочито уколико ученици вреднују школско физичко васпитање (Yli-Piipari, 2011), односно ученици не учествују у физичкој активности уколико је не вреднују, упркос уверењу да су способни да у њој буду успешни (Ryan & Deci, 2000). У оквиру нашег образовног система малобројна су истраживања вредновања физичког васпитања од стране ученика. Вредносни статус физичког васпитања у односу на остале предмете испитивали су Матић и сарадници (1982) и резултати овог истраживања су показали да ученици основне школе физичко васпитање према критеријуму важности рангирају на девето место од укупно дванаест предмета. Такође, истраживање Радовановића (1997) указује да су ставови ученика о вредностима физичког васпитања углавном позитивни.

Узимајући у обзир да до сада није извршена провера у којој мери су ученици кроз наставу физичког васпитања достигли ове стандарде, односно стекли знања и како вреднују физичко вежбање и физичко васпитање, као и мали број истраживања о знањима ученика и њиховом вредновању физичког вежбања и физичког васпитања, циљ рада је био да се испита ниво знања ученика у процесу физичког васпитања и њихово вредновање физичког вежбања и физичког васпитања. Такође, циљ рада је био да се испита постојање везе између знања ученика и вредновања физичког вежбања и физичког васпитања.

Метод

Испитиваници

У овом истраживању узорак је чинило 136 ученика седмог разреда Основне школе „Јелена Тетковић“ из Београда, узраста 13 и 14 година. Према полној структури узорак је чинило 76 (56%) ученика и 60 (44%) ученица.

Инструменти

Испитивање стечених теоријских знања и вредновања физичког вежбања и физичког васпитања вршено је на основу Упитника и Задатака који су предвиђени Образовним стандардима за крај обавезног образовања за наставни предмет Физичко васпитање (Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2010). У оквиру Образовних стандарда за крај обавезног образовања област знања о физичком вежбању и физичком васпитању чине појмови који се користе у физичком вежбању, знања о основним принципима вежбања и правила спортских игара и индивидуалних спортова. Од 12 задатака на које су ученици давали одговоре, 7 се односе на правила спортских игара и индивидуалних спортова, а 5 на знања о вежбању и принципима вежбања. Максимални скор који може да се оствари у делу правила спортских игара и индивидуалних спортова је 7, а у делу знања о физичком вежбању је 5. Максимални укупни скор који може да се постигне је 12. У оквиру Образовних стандарда за крај обавезног образовања за предмет физичко васпитање предвиђена провера *Вредновање физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика* преко 20 ајтема који су груписани у 4 групе (прва – 6 ајтема; друга – 5 ајтема; трећа – 4 ајтема и четврта– 5 ајтема). Ученици су на петостепеној скали исказивали своје слагање са постављеним тврдњама (1 - *уопште се не слажем*; 2 – *не слажем се*; 3 – *неодлучан сам*; 4 – *слажем се* и 5 – *у потпуности се слажем*).

Посељак

Истраживање је реализовано током прве недеље јуна, школске 2016/2017. године са ученицима седмог разреда основне школе на часовима других предмета. Након кратког упутства од стране аутора рада, ученици су приступали попуњавању Упитника. Истраживање је реализовано током пет школских часова, уз помоћ и присуство педагога школе.

Анализа података

Примењена је основна дескриптивна статистика, анализа варијансе и корелациона анализа за испитивање знања ученика и вредновања физичког вежбања и физичког васпитања.

Резултати

Дескриптивни показатељи знања ученика о физичком вежбању и физичком васпитању

У Табели 1 приказани су основни дескриптивни показатељи знања ученика о физичком вежбању и физичком васпитању.

Табела 1 Основни дескриптивни показатељи знања ученика о физичком вежбању и физичком васпитању

	Знања о правилима спортских игара и индивидуалних спортова		Знања о основним принципима вежбања		Знања о физичком вежбању и физичком васпитању	
	М	SD	М	SD	М	SD
Укупно	3.63	1.39	3.48	1.18	7.13	2.20
Дечац	3.62	1.35	3.24	1.30	6.94	2.67
Девојчице	3.64	1.46	3.69	.99	7.38	2.11

Средње вредности, посматрано на узорку у целини и према полу, за знања о правилима спортских игара и индивидуалних спортова су у распону од 3.62 до 3.64 (од максималних 5), за знања о основним принципима вежбања су у распону од 3.24 до 3.69 (од максималних 7) и за знања о физичком вежбању и физичком васпитању (укупан скор) у распону од 6.94 до 7.38 (од максималних 12). Ови резултати су изнад просечних вредности, осим за знања о основним принципима вежбања.

Посматрано према полу, мада су разлике у просечим скоровима знања у корист девојчица, на основу резултата анализе варијансе добијене разлике нису и статистички значајне.

Дескриптивни показатељи вредновања физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика

У Табелама 2-5 приказани су основни дескриптивни показатељи вредновања физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика. Образовним стандардима предвиђене су четири групе (1-4) тврдњи за процену вредновања физичког вежбања и физичког васпитања. Средње вредности, посматрано на узорку у целини и према полу, су у распону од 4.12 до 4.66 за прву групу тврдњи (Табела 2). Ови резултати показују да ученици имају позитивна уверења о значају и позитивним ефектима физичког вежбања за сопствени развој и здравље.

Табела 2. *Дескриптивни показатељи вредновања физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика 1 (M и SD)*

Тврдње	укупно		дечаци		девојчице	
	M	SD	M	SD	M	SD
1. Сматрам да физичко вежбање позитивно утиче на мој психофизички развој и моје здравље	4.58	.80	4.65	.69	4.49	.93
2. Све више размишљам о важности и значају физичког вежбања за моје здравље	4.18	.93	4.23	.90	4.12	.97
3. Физичко вежбање значајно доприноси здравијем и дужем животу	4.54	.75	4.48	.87	4.63	.55
4. Редовно физичко вежбање чини да се човек у сваком погледу осећа боље	4.40	.92	4.39	.89	4.41	.97
5. Позитивни ефекти физичког вежбања су толико значајни да вреди уложити потребан напор	4.26	.97	4.27	.98	4.25	.96
6. Ја волим физичко вежбање, рекреацију и спорт	4.64	.73	4.66	.80	4.61	.62

За другу групу тврдњи, средње вредности, посматрано на узорку у целини и према полу, су у распону од 3.39 до 4.14 (Табела 3), осим за тврдње *Недостаје ми права мотивација да бих се бавио физичким вежбањем* и *Волео бих да се бавим физичким вежбањем, али ми увек нешто недостаје за то*, које су у распону од 2.25 до 2.63.

Табела 3. *Дескриптивни показатељи вредновања физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика 2 (M и SD)*

Тврдње	укупно		дечаци		девојчице	
	M	SD	M	SD	M	SD
1. Недостаје ми права мотивација да бих се бавио физичким вежбањем	2.41	1.43	2.25	1.47	2.63	1.36
2. Не треба ми подстрек да бих се бавио физичким вежбањем	3.40	1.52	3.39	1.50	3.42	1.57
3. Моју мотивацију за бављење физичким вежбањем оценио бих оценом:	4.10	1.18	4.14	1.16	4.03	1.22
4. Често желим да се бавим физичким вежбањем	4.13	1.23	4.13	1.24	4.14	1.24
5. Волео бих да се бавим физичким вежбањем, али ми увек нешто недостаје за то	2.41	1.43	2.30	1.49	2.54	1.35

Средње вредности за ове две тврдње су ниже у односу на скорове за остале тврдње, с обзиром да су дате у негативном контексту вредновања физичког васпитања. Укупни резултати добијени у оквиру ове групе тврдњи показују позитивну мотивисаност ученика за вежбање.

У оквиру треће групе тврдњи вредновања физичког вежбања и физичког васпитања средње вредности, посматрано на узорку у целини и према полу, су у распону од 3.00 до 4.33 (Табела 4).

Табела 4. Дескриптивни показатељи вредновања физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика 3 (M и SD)

Тврдње	укупно		дечаци		девојчице	
	M	SD	M	SD	M	SD
1. Сматрам да физичко вежбање доприноси изградњи карактера и развоју личности	3.93	1.24	3.94	1.31	3.91	1.14
2. Ако не бих редовно вежбао, мање бих ценио себе	3.01	1.51	3.00	1.64	3.03	1.34
3. Ако се не бих редовно бавио физичким вежбањем осећао бих да нисам остварио све своје потенцијале	3.49	1.34	3.47	1.46	3.52	1.19
4. За мене је физичко вежбање важан део мог живота	4.24	1.05	4.17	1.14	4.33	.91

У оквиру четврте групе тврдњи вредновања физичког вежбања и физичког васпитања средње вредности, посматрано на узорку у целини и према полу, су у распону од 3.90 до 4.54 (Табела 5), осим за тврдње 3 - *У спортској игри важно је бити бољи од других* и 5 - *У свакој спортској игри тим се састоји од лица која раде само за своје лично добро* које су инверзно формулисане. Резултати указују да ученици позитивно вреднују сарадњу са другим ученицима у активностима на часу физичког васпитања.

Табела 5. Дескриптивни показатељи вредновања физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика 4 (M и SD)

Тврдње	укупно		дечаци		девојчице	
	M	SD	M	SD	M	SD
1. Развијање сарадње и тимског рада је саставни део часова физичког васпитања	4.21	1.12	4.12	1.20	4.32	1.00
2. Када учествујем у некој спортској игри важно ми је да што боље сарађујем са својим саиграчима	4.40	1.06	4.29	1.24	4.54	.75
3. У спортској игри важно је бити бољи од других	2.74	1.49	3.05	1.56	2.32	1.28
4. Суштина бављења спортским играма је у сарадњи и тимском раду	4.01	1.18	3.90	1.15	4.17	1.21
5. У свакој спортској игри тим се састоји од лица која раде само за своје лично добро	2.65	1.41	2.78	1.49	2.48	1.29

Резултати вредновања физичког вежбања и физичког васпитања, посматрано према полу ученика, показују позитивно вредновање од стране дечака и девојчица у све четири групе. За утврђивање полних разлика у вредновању физичког вежбања и физичког васпитања примењене су појединачне анализе варијансе. Резултати су показали да постоје статистички значајне разлике између дечака и девојчица

($F(1,134) = 8.497$; $p < .01$) у вредновању физичког вежбања и физичког васпитања, само у оквиру четврте групе и то за тврдњу 3 - *У спортиској игри важно је бити бољи од других* (Табела 5).

Корелациона анализа

Корелациона анализа (Табела 6) је показала да постоји значајна позитивна корелација средњих вредности знања ученика и просечних скорова на тврдњама вредновања физичког вежбања и физичког васпитања ($p < .001$). Ова корелација је остварена између средњих вредности укупног нивоа знања (укупни скор) и скорова прве и треће групе тврдњи у оквиру вредновања физичког вежбања и физичког васпитања, осим скорова са тврдње 2 - *Све више размишљам о важности и значају физичког вежбања за моје здравље* из прве групе и тврдње 2 - *Ако не бих редовно вежбао, мање бих ценио себе*, из треће групе тврдњи. Такође, на исти начин је остварена и значајна позитивна корелација између средњих вредности знања о принципима вежбања и вредновања физичког вежбања и физичког вежбања.

Табела 5. Корелација знања и вредновања физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика

Вредновање	Знања о физичком вежбању и физичком васпитању	
	r_s	p
1. Сматрам да физичко вежбање позитивно утиче на мој психофизички развој и моје здравље	.34	<.001
2. Све више размишљам о важности и значају физичког вежбања за моје здравље	.18	>.05
3. Физичко вежбање значајно доприноси здравијем и дужем животу	.27	<.001
4. Редовно физичко вежбање чини да се човек у сваком погледу осећа боље	.29	<.001
5. Позитивни ефекти физичког вежбања су толико значајни да вреди уложити потребан напор	.29	<.001
6. Ја волим физичко вежбање, рекреацију и спорт	.38	<.001
1. Недостаје ми права мотивација да бих се бавио физичким вежбањем	-.20	>.05
2. Не треба ми подстрек да бих се бавио физичким вежбањем	.08	>.05
3. Моју мотивацију за бављење физичким вежбањем оценио бих оценом:	.10	>.05
4. Често желим да се бавим физичким вежбањем	.27	<.05
5. Волео бих да се бавим физичким вежбањем, али ми увек нешто недостаје за то	-.21	>.05

1. Сматрам да физичко вежбање доприноси изградњи карактера и развоју личности	.33	<.001
2. Ако не бих редовно вежбао, мање бих ценио себе	.16	>.05
3. Ако се не бих редовно бавио физичким вежбањем осећао бих да нисам остварио све своје потенцијале	.27	<.001
4. За мене је физичко вежбање важан део мог живота	.39	<.001
1. Развијање сарадње и тимског рада је саставни део часова физичког васпитања	.21	>.05
2. Када учествујем у некој спортској игри важно ми је да што боље сарађујем са својим саиграчима	-.19	>.05
3. У спортској игри важно је бити бољи од других	.01	>.05
4. Суштина бављења спортским играма је у сарадњи и тимском раду	.06	>.05
5. У свакој спортској игри тим се састоји од лица која раде само за своје лично добро	-.06	>.05

Легенда: r_s - Спирманов коефицијент корелације

Дискусија

Резултати овог истраживања о знањима и вредновању физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика основне школе су показали да ученици имају ниво знања изнад просечног. Оваквом постигнућу ученика значајније доприносе постигнућа ученика у оквиру знања о правилима спортских игара и индивидуалних спортова него у оквиру знања о принципима вежбања. Ово указује да у настави физичког васпитања треба инсистирати не само на чињеничном знању, већ много више на концептуалном знању на основу којег се стечено знање може применити у различитим ситуацијама, зашто га треба применити и које су предности његове примене. Према Матићу (1978) то су знања РАДИ *тјелесног крећаша-вежбања (чему вежбање служи)*. Важно је да ученици у процесу наставе физичког васпитања стекну одређена знања путем којих ће упознати суштину вежбовног процеса и због тога предност треба дати оним знањима, која се најнепосредније односе на покрете и вежбања (Вишњић и сар., 2004). Резултати истраживања који указују да су ученици са вишим нивоом знања из физичког васпитања и физички активнији (Hannon and Thompson, 2012) потврђују колико је важно да ученици, осим стицања и усавршавања вештина, стекну и неопходна знања како би, научено кроз наставу физичког васпитања, применили у свакодневном животу.

Резултати овог истраживања указују да ученици позитивно вреднују значај физичког вежбања и физичког васпитања. Веома су значајни и због резултата других истраживања која истичу да школско физичко васпитање може да подстакне физичку активност ученика ако су им очекивања у вези са физичким васпитањем потврђена, а нарочито уколико ученици вреднују школско физичко васпитање (Yli-

Piipari, 2011). Позитивно вредновање физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика могу бити основа за развијање активног начина живота који подразумева континуирано бављење физичком активношћу током читавог живота (Sallis & McKenzie, 1991; Silverman & Subramaniam, 1999) и представља добру полазну основу да се кроз наставу непрестано врши убеђивање и подстицање ученика на самостално вежбање (Вишњић и сар., 2004). Наставници физичког васпитања би требало да дискутују са ученицима о могућим користима вежбања на часу (учење кроз тимски рад, осећај компетентности, смањивање стреса, повећање самопоштовање...).

Једина разлика у вредновању физичког вежбања и физичког васпитања девојчица и дечака је у делу који се односи на тимски рад. Дечацима је важније бити бољи од других у спортској игри, него девојчицама. Ово се може објаснити резултатима других истраживања који указују да се девојчице и дечаци разликују у преференцији појединих врста спортова и других облика физичке активности (Flintoff & Scraton, 2001, Klomsten et al., 2005). Дечаци су више оријентисани на такмичарске активности, а девојчице на кооперативне активности и вежбања са израженом естетском компонентом (Klomsten et al., 2005). Овај резултат отвара простор да се у оквиру наставе физичког васпитања и уопште кроз вежбање стави акценат на сарадничке активности у којима сваки ученик треба да оствари своје могућности према сопственим способностима. Такође, наставник би требало да ученицима објасни допринос ових активности не само за групу већ и сваког ученика понаособ.

Корелациона анализа је показала да постоји повезаност између знања ученика и њиховог вредновања физичког вежбања и физичког васпитања. Ова веза је остварена између укупног скорa знања и одговора ученика на тврдњама у оквиру прве и треће групе. Добијена повезаност показује, да ученици који имају виши ниво знања више вреднују ефекте физичког вежбања за свој укупни развој и здравље. Због тога, све већи значај требало би да има процес образовања ученика у настави физичког васпитања у коме се кроз вежбање доприноси формирању свести о вредности вежбања за појединца. Ученик од наставника физичког васпитања треба да добије повратне информације о смислу вежбања и његовој повезаности са животом, а које морају бити у складу са узрасним и образовним нивоом ученика (Вишњић, 2004).

Закључак

Истраживање је спроведено са циљем да се испита у којој мери су ученици основне школе усвојили теоријска знања у процесу физичког васпитања и како вреднују физичко вежбање и физичко васпитање. Ученици су показали просечан ниво знања у односу на максималне скорове, без обзира на пол. Они позитивно вреднују физичко вежбање и физичко васпитање у односу на њихове позитивне ефекте и значај за здравље и живот, мотивисаност за вежбање, сопствену личност

и могућности за самопотврђивање, сарадњу и тимски рад. Дечаци у вредновању значајнију важност придају истицању појединца у игри, у односу на девојчице.

Повезаност знања ученика о физичком вежбању и физичком васпитању и вредновања физичког вежбања и физичког васпитања показује да ученици који имају виши ниво знања више вреднују ефекте физичког вежбања за свој укупни развој и здравље. У настави физичког васпитања већи значај требало би да има едукација ученика о позитивним ефектима и вредностима вежбања за појединца.

Напомена: чланак представља резултат рада на пројектима „Ефекти примењене физичке активности на локомоторни, метаболички, психо-социјални и васпитни статус популације Републике Србије“ бр. III47015 и “Унапређивање квалитета и доступности образовања у процесима модернизације Србије“, број 47008, чију реализацију финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

Литература

Ayers, S. F. (2004). High school students' physical education conceptual knowledge. *Research quarterly for exercise and sport*, 75(3), 272-287.

Vašíčková, J., Neuls, F., & Frömel, K. (2010). Comprehensive test in school physical education at secondary schools in the Czech Republic-Standardization and verification. *Acta Gymnica*, 40(4), 7-14.

Вишњић, Д., Јовановић, А., Милетић, К. (2004). *Теорија и методика физичког васпитања*. Београд: Факултет спорта и физичког васпитања.

Višnjić, D., Martinović, D., Plić, J., Marković, Ž. (2010). Ispitivanje relacija postignuća i motivacije učenika VII razreda za angažovanje u nastavi fizičkog vaspitanja, *Sport Mont*, br. 23-24, 25-30.

Klomsten, A.T., Marsh, H.W., Skaalvik, E.M. (2005): Adolescents' perceptions of masculine and feminine values in sport and physical education: A study of gender differences. *Sex Roles*, 52(9-10), 625-636.

Kovač, M., Leskošek, B., & Jurak, G. (2012). Secondary School Students and their Knowledge about Health-related Physical Fitness and Sport. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*. 14(4), 855-880.

Лескошек, Ј. и сар. (1976). *Анализа стања физичког васпитања у школама СР Србије (у же њдручје) са предлогом мера*, ФФВ.

Магић, М. (1978). *Час телесног вежбања*. НИП “Партизан”, Београд, 1978.

Магић, М. и сар. (1982). *Аксиолошке и методолошке основе ревалоризације телесног крећања-вежбања*. Београд: Факултет за физичко васпитање.

Mohnsen, B. (2003). *Concepts of physical education: What every student needs to know*. 2nd ed. Reston: NASPE.

Програм физичког васпитања за основну школу (2004). Службени гласник РС – Просветни гласник, бр. 10/2004.

Радовановић, И. (1997). *Стил понашања наставника физичког васпитања*, Учитељски факултет, Београд.

Репић Ђујић, В., Вишњић, Д., Радисављевић, С., Гортнар, З., Зечевић, С., Крстић, К. (2010). *Образовни стандарди за крај обавезног образовања за наставни предмет Физичко васпитање*. Београд: Министарство просвете РС.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 54-67.

Sallis, J. F., & McKenzie, T. L. (1991). Physical education's role in public health. *Research quarterly for exercise and sport*, 62(2), 124-137.

Silverman, S., & Subramaniam, P. R. (1999). Student attitude toward physical education and physical activity: A review of measurement issues and outcomes. *Journal of teaching in physical education*, 19(1), 97-125.

Solmon, M.A. (2006). *Learner Cognition*. In D. Kirk, D. Macdonald & M. O'Sullivan (Eds.), Reston: NASPE.

Thornberg, R. (2008). The lack of professional knowledge in values education. *Teaching and Teacher Education*, 24(7), 1791-1798.

Flintoff, A., & Scraton, S. (2001). Stepping into active leisure? Young women's perceptions of active lifestyles and their experiences of school physical education. *Sport, education and society*, 6(1), 5-21.

Hannon, J., Thompson, A. (2012). Health-Related Fitness Knowledge and Physical Activity of High School Students, *The Physical Educator*, 69(1), 71-88.

Code of Ethics and Good Practice Guide for Physical Education (2002). Gent: European Physical Education Association.

Yli-Piipari, S. (2011). *The development of students' physical education motivation and physical activity: a 3.5-year longitudinal study across grades 6 to 9* (No. 170). University of Jyväskylä.

Сања Мандарић¹, Дејан Мандарић²

¹ Универзитет у Београду - Факултет спорта и физичког васпитања, Београд

² Основна школа „Јован Јовановић Змај“, Кањижа

РЕЛАЦИЈЕ ПЛЕСОВА И ГРУПНИХ ФИТНЕС ПРОГРАМА

RELATIONS BETWEEN DANCES AND GROUP FITNESS PROGRAMMES

Сажетак

Групни фитнес програми представљају популарне програме вежбања, чији је број велики, а тренд развоја нових учестао. Наиме, непосредна пракса, развој фитнес индустрије, фитнес опреме и реквизита, намећу потребу настанка нових фитнес програма. Основна карактеристика програма је извођење покрета уз музику, који је прво у таквој форми, као аеробни плес, настао почетком седамдесетих година прошлог века. Сходно томе, циљ рада је утврдити релације плесова и групних фитнес програма. У раду је описан утицај плесача у настанку аеробних програма вежбања уз музику, заступљеност плесних структура и значај музике у реализацији часа. Посебан осврт је допринос Џеки Соренсен, Џуди Шепард Мисет и Алберто Бето Переза у настанку аеробног плеса, цезерсајза и зумбе. У том контексту, описана је подела кретних структура на мењајуће, немењајуће и неутралне кораке, с посебним освртом на заступљеност плесних корака. Поред тога, дефинисани су основни музички појмови значајни за реализацију часа, као што су: откуцај, фраза, мала музичка реченица и велика музичка реченица. У закључку се констатује да су плесови утицали на настанак и развој групних фитнес програма, те да су плесне структуре, фразирана и нефразирана музика основа већине фитнес програма.

Кључне речи: АЕРОБНИ ПЛЕС / ЗУМБА / КОРЕОГРАФИЈА / МУЗИКА / ПЛЕСАЧИ / ПЛЕСНИ КОРАЦИ / ЦЕЗЕРСАЈЗ

Summary

Group fitness programmes are popular exercise programmes, the number of which is large, and the trend of new ones being developed is getting more frequent. In fact, direct practice, the development of the fitness industry, fitness equipment and props impose the need for the emergence of new fitness programmes. The main characteristic of the programme is the performance of the movement to music, which was first realised in the form of aerobic dance, at the beginning of the 1970s. Accordingly, the aim of the work was to determine the relations between dances and group fitness programmes. The paper describes the

influence of dancers in the development of aerobic exercise programmes to music, the representation of dance structures and the importance of music in the implementation of a lesson. A special reference is made to the contribution of Jackie Sorensen, Judy Shepherd Misset and Alberto Beto Perez to the emergence of aerobic dance, jazz and zumba. In this context, the division of movement structures into changeable, unchangeable and neutral steps is described, with particular reference to the distribution of dance steps. In addition, basic music concepts important for the implementation of a class, such as beat, phrase, a small music sentence and a big music sentence are also defined. In conclusion, it is stated that dances influenced the emergence and development of group fitness programmes, and that dance structures, phrased and unphrased music represent the basis of most fitness programmes.

Key words: AEROBIC DANCE / ZUMBA / CHOREOGRAPHY / MUSIC / DANCERS / DANCE STEPS / JAZZERSIZE

Увод

Групни фитнес програми представљају разноврсне фитнес програме, који се уз музичку пратњу, реализују организовано у групи. Најчешће се упражњавају у слободном времену и доступни су сваком појединцу, усмерени ка побољшању кардиореспираторне ефикасности, мишићне снаге, мишићне издржљивости и покретљивости, као и корекцији телесног састава. Различитост групних фитнес програма огледа се у врсти кретних структура, намени, простору у којем се реализују, као и употреби справа и реквизита (Мандарић, Коцић, и Милинковић, 2010). Тако се данас у оквиру ових програма, реализују различити кореографски часови, плесни, атлетски, борилачки и војнички тренинзи, тренинзи обликовања тела, затим програми уз употребу различитих справа и реквизита, синергије духа и тела, као и програми вежбања у води (Мандарић, 2018).

Иако је разноврсност групних фитнес програма уочљива, један број аутора их је покушао систематизовати према различитим критеријумима. С тим у вези, може се рећи да не постоји јасна и прецизна подела групних фитнес програма, већ читав низ различитих подела, које су условљене сталним развојем фитнес индустрије, али и личним поимањима њихових твораца. Тако Бергоч и Загорц (2000), а касније Загорц, Залетелова и Јерамова (2006) систематизују групне фитнес програме према намени, употреби реквизита, музици, трајању напора, популацији, док Шпехарева (2006) поделу чини на основу количине и врсте ангажмана, као и припреме тренера за реализацију часа. Потпуно другачији приступ у подели групних фитнес програма има Јоцић-Вигњевевић (2012), која сагледавањем различитих врста групних фитнес програма, наводи њихову поделу груписану према основним фитнес компонентама. Амерички аутори групне фитнес програме деле на: кореографске програме уз музику, програме за развој мишићне снаге и покретљивости, програме синергије тела и духа, програме који се не изводе у темпу музике, као и програме који представљају комбинацију претходно наведених програма (Kennedy-Armbruster & Yoke, 2014).

На основу наведеног, може се рећи, да се критеријуми поделе разликују у зависности од аутора, као и да је поделама немогуће обухватити све програме, али и да им је заједничка карактеристика извођење покрета уз музику, уз мање или веће кореографске целине. Овакав начин реализације програма повезан је с реализацијом часова карактеристичних за плесове. С тим у вези, циљ рада је утврдити релације плесова и групних фитнес програма.

Утицај плесача на настанак и развој групних фитнес програма

Након појаве Куперовог програма аеробик, крајем седамдесетих година прошлог века, намењеног унапређењу физичких способности ваздухопловних снага Сједињених Америчких Држава, бројни стручњаци размишљали су како и на који начин да примене друге физичке активности, а да постигну исте аеробне ефекте.

Прва у томе, била је плесачица Џеки Соренсен, која је током студија социологије на Универзитету Калифорнија, осмишљавала плесне кореографије за бројне универзитетске догађаје. Након завршетка студија, 1968. заједно са супругом одлази у Порторико где живи у бази америчког ратног ваздухопловства. У том периоду америчко ратно ваздухопловство мења до тада постојећи канадски војно-ваздухопловни програм физичке припреме за Куперов аеробик. Значајна новина у припреми и процени физичких способности ваздухопловних снага привлаче пажњу Соренсеновој, те се и она у циљу процене својих физичких способности, одлучује за примену дванаестоминутног теста. Резултати теста су указали да се налази у одличној форми што је навело да закључи, да часови плеса којима се бавила током целог живота имају позитиван утицај на физичке способности. Након ових резултата и закључака, Соренсенова ступа у контакт с Купером, који јој предлаже да своју теорију потврди истраживањем на узорку жена из ваздухопловне базе. У циљу спровођења истраживања она окупља групу жена којима прво, применом дванаестоминутног теста, процењује ниво физичких способности, а након тога реализује програм вежбања у трајању од дванаест недеља. Током трајања програма, који се састојао од континуираних и ритмичких плесних форми, жене су вежбале три пута недељно. Након дванаест недеља, Соренсенова је поново урадила тестирање, а добијене резултате је послала Куперу с коментаром, „добијени резултати су једнаковредни резултатима који се очекују од особа које реализују програм трчања” (Swanson, 1996, стр. 134-135).

Након тога, услед иницијативе руководства војне ваздухопловне базе у Порторику, Соренсенова 1969. осмишљава телевизијску емисију с програмом вежбања намењеног супругама припадника војних снага. Тако је она, у исто време, док је на хиљаде становника Сједињених Америчких Држава подржавало Куперов начин вежбања, осмислила један нови програм. Наиме, на основу првенствено плесног знања, али и знања о Куперовом концепту аеробног вежбања, развија програм вежбања који назива *аеробни плес*. Програм је представљао спој једноставних плесних корака, ритмичких поскока и различитих покрета уз музику,

којима су се постизали исти ефекти као и код Куперовог аеробног програма вежбања. За реализацију програма Соренсенова је бирала инструменталну музику умереног интензитета, коју ће касније по одласку из Порторика заменити с разноврсном популарном музиком и музиком с Бродвеја. Након пресељења у Саут Оранџ 1970, Соренсенова у јануару 1971. реализује тренинге у локалној *Хришћанској заједници младих*. Три месеца након почетка вежбања, број група и вежбача се повећао, а програм постаје популаран и у Блумфилд колеџу и Сетон Хол универзитету. Након тих почетака, број вежбача на тренинзима се и даље повећавао, те самим тим програм доживљава успех широм Сједињених Америчких Држава. Једина промена у програму вежбања, у односу на прве часове, биле су троминутне вежбе јачања и обликовања мишића трбушног зида. У почетку реализације програма, Соренсенова је мењала плесне целине сваког часа, међутим на иницијативу својих вежбача да поједине целине желе да понове током већег броја часова, јавила се идеја о дванаестонедељном програмском садржају. Из тог разлога, плесне целине није често мењала, али је зато мењала музику током часова. Неколико година касније, развија још два програма под називом *аеробно плесни тренинг* и *сиронг ситеј* у којем примењује степовање са циљем повећања оптерећења доњих екстремитета.

Соренсенова не само да је применом својих плесних знања утицала на настанак првих групних фитнес програма, већ је имала значајан допринос и у увођење аеробног плеса, као програмског садржаја, у настави физичког васпитања. Наиме, 1971. Соренсенова упознаје Сони Рукера, тада извршног директора тексашке комисије за физички фитнес, који је желео да аеробни плес као програмски садржај, уведе у основне и средње школе државе Тексас. Захваљујући том познанству, али касније и позиву Кејси Конрада, извршног директора Председничког савета за физички фитнес, она реализује предавања и радионице професорима физичког васпитања о могућностима примене аеробног плеса у оквиру школског система (Swanson, 1996, стр. 137). Упоредо с обуком професора физичког васпитања, од 1972. Соренсенова организује семинаре и обуку инструктора за аеробни плес. Такође, након десет година успешног рада, 1979. заједно са Били Брансом, издаје књигу *Аеробни плес*, а 1983. *Аеробни начин живота Цеки Соренсен*. У циљу промоције својих аеробних програма вежбања уз музику, Соренсенова 1990. објављује своју прву видео-касету и грамофонску плочу под називом *Аеробни плес Цеки Соренсен*.

Поред Соренсенове, још једна професионална плесачица, Џуди Шепард Мисет, имала је удела у развоју групних фитнес програма. Наиме, Мисетова је седамдесетих година прошлога века, применом једноставних елемената цез плеса, развила програм аеробног вежбања који назива *иезерсајз*. Током студија из области позоришта, радија и телевизије на Нортвестерн универзитету, Мисетова је, као плесачица, била ангажована у позоришту. Након завршетка студија, Мисетова се опредељује за каријеру професионалне плесачице, те се из тог разлога придружује плесној трупи Гаса Ђордана. Упоредо с професионалним ангажовањем, предаје у плесном студију Ђордани, где се сусреће с проблемом напуштања часова великог броја полазника. Убрзо је дошла до сазнања да су за већину полазника часови претерано захтевни и дисциплиновани, те да њихов циљ није професија професионалног плесача, већ

забава, уживање у плесу, као и редуција телесне тежине и очување доброг изгледа. Из тог разлога, уз сагласност Ђорданија, Мисетова 1969. уводи новину у плесни тренинг. Прва промена коју је увела, била је да је вежбаче окренула од огледала, тако да су искључиво пратили њене покрете, док су се остале промене односиле на садржај часа. Наиме, часове је почињала вежбама растезања и карактеристичним цез изолацијама, које су биле мање захтевне с аспекта плесне технике. Трудила се да вежбе буду једноставне, а током часа стално је подстицала вежбаче. Ове промене у реализацији и начину вођења часа вежбачи су са задовољством прихватили. Такође, подстакнута потешкоћама у реализацији часова плеса, Мисетова је осмислила програм вежбања уз музику, који се поред плесних корака састојао од вежби јачања и растезања, а све са циљем унапређења физичких способности.

Почетком 1972. сели се у калифорнијски град Карлсбад где наставља с радом у позоришту и телевизијској станици, али и као тренер плеса и новог концепта плесног вежбања у једном лосанђелеском спа центру. На иницијативу вежбача свој програм вежбања 1974. назива цезерсајз. Током наредних пар година Мисетова је мењала концепт часа, који је на крају задржао своју следећу структуру: првих дванаест минута били су посвећени развоју кардиоваскуларне издржљивости, да би се након тога прешло на вежбе обликовања и јачања појединих мишићних група, док су се на крају изводиле одређене плесне форме. Као и Џеки Соренсенова, и Мисетова је за сваки час осмишљавала кореографију уз одређену музику, користећи плесни начин њиховог записивања. Једна од карактеристика цезерсајза била је музичка пратња. Наиме, за разлику од плесног аеробика у оквиру којег се слушала иста нумера током дванаест минута, на часу цезерсајза се смењивало више нумера с кратким паузама од шест секунди између њих.

Захваљујући популарности програма, Мисетова 1977. први пут организује тренинге и обуку за све оне који су желели да постану инструктори цезерсајза. Након неколико недеља обуке сваки полазник пролазио је аудицију, а сви који су били успешни на њој, могли су да „реализују“ часове цезерсајза. На овај начин је Мисетова, као и Соренсенова, утицала на обуку и стручно усавршавање тренера из области фитнес програма. Интересантно је навести, да је сваки тренер од своје укупне зараде издвајао, у почетку 10%, а касније и 30%, за цезерсајз (Swanson, 1996, стр. 180). Временом се цезерсајз развио у једну од највећих фитнес франшиза са више од 32.000 часова одржаних годишње у више десетина земаља света и са преко пола милиона вежбача (Tharrett, O'Rourke, & Peterson, 2011).

Деценијама након свог настанка, аеробни плес је био предмет интересовања бројних плесача и кореографа. Тако је један од њих био и колумбијски професионални плесач, Алберто Бето Перез, који је након завршетка плесне академије своје интересовање, а затим и образовање, усмерио ка фитнес програмима. Убрзо након завршене обуке почиње да ради, као тренер аеробног плеса, у једном локалном фитнес клубу у Сантјаго де Кали. Током одласка на један од својих часова, Перез заборавља музику намењену за час и уместо ње, час реализује уз традиционалну музику латинске салсе и меренга. Уз ову музику, Перез је морао да устаљене плесне

корак замени корацима салсе и меренга, а које су с одушевљењем прихватили његови вежбачи. Врло брзо, часови које је он назвао *зумба фитнес забава*, првенствено због споја фитнеса, забаве и стила живота становника Латинске Америке, постају најпопуларнији у фитнес клубу. Реч *зумба* нема посебно значење, а подразумева програме вежбања уз примену плесних корака салсе, самбе, мамба, меренга, кумбије, фламенка, регетона и хип-хопа, као и карактеристичних корака аеробних програма вежбања уз музику (Perez & Greenwood-Robinson, 2009).

Након популарности коју је стекао у Колумбији, Перез се 1999. сели за Сједињене Америчке Државе, где у Мајамију ради као фитнес тренер плесних аеробних програма вежбања уз музику. Поред тога, промовише свој фитнес програм с плесним корацима и музичким ритмовима карактеристичним за Латинску Америку, који тек 2001. захваљујући техничкој и финансијској помоћи Алберта Перлмана и Алберта Агиона, постаје препознатљив. Наиме, захваљујући ДВД издањима, Перезови часови програма зумба, с латинском музиком, егзотичним плесним ритмовима и атмосфером на часу која подсећа на забаву, постају популарни широм света. С обзиром да зумба у врло кратком временском периоду постаје светски познати фитнес феномен, Перез 2006. оснива компанију *Зумба фитнес* која се бави дистрибуцијом и продајом видео и аудио издања, као и обуком и лиценцирањем тренера у оквиру своје мреже зумба тренера.

Плесне структуре у групним фитнес програмима

Основна карактеристика групних фитнес програма су различити покрети и кретне структуре, које се могу изводити у месту и кретању, различитим равнима, као и у различитом временском трајању које одређује музика. Програми, који имају за циљ очување и унапређење аеробних способности вежбача, примењују основне облике кретања: ходање, трчање, поскоке, скокове, корак у свим смеровима, као и њихове комбинације компоноване у плесне корак. Сва та кретања се изводе у различитом смеру и равни, различитом амплитудом покрета и интензитетом, уз многобројне координацијско-ритмичке комбинације. Наиме, плесни покрети су доказано средство тренинга човековог тела и могу се ефикасно користити у решавању проблема и питања физичког и интелектуалног развоја појединца, при чему се задовољава њихова потреба за физичким активностима које стварају трајну мотивацију за вежбањем (Churrun, 2018).

С обзиром да основу аеробних програма вежбања уз музику представља аеробни плес, самим тим су плесне структуре карактеристичан садржај већине програма. Наиме, седамдесетих година прошлог века плесни кораци, и то искључиво у месту, изводили су се током већег дела часа, да би након тога осамдесетих година уследиле промене. Ове промене су се односиле на начин реализације плесних корака, као и примену кретних структура које нису имале елементе плеса. Од тог тренутка на часовима аеробног вежбања уз музику почињу да се примењују кореографије, које стављају тачку на статичку форму, уводећи различите формације

вежбања и кретања у простору. Појам кореографија уско је повезан с балетом, а *позајмљен* је у недостатку другог термина за означавање стваралаштва на подручју сценске примене традиционалног плеса. Тако се данас, под појмом кореографија подразумева уметност стварања, измишљања, састављања и грађења плеса, и музике за плес у складну уметничку целину (Neubauer, 2000). Облик и структуру кореографије у аеробним програмима вежбања уз музику чини редослед кретњи и њихов стил, логичност прелаза из корака у корак, те склопови разноврсних делова обједињених у јединствену кореографску целину. Њени делови надовезују се једни на друге без пауза, чиме се, уз добро изабране методе учења и састављања кореографија, омогућује равномеран ток часа (Љубојевић и Шебић, 2017).

Кретне структуре у аеробним програмима вежбања уз музику деле се на: мењајуће, немењајуће и неутралне кораке. Без обзира о којој групи корака је реч, свака од њих садржи плесне кораке. Тако у групу мењајућих корака спадају на пример: корак с привлачењем без преноса тежине тела (степ тач), корак с привлачењем са и без преноса тежине тела (дабл степ тач), корак са укрштањем назад (грејпвајн), корак с ударцем напред (степ кик), трокорак, галоп странце, шасе и други. У групу немењајућих корака спадају: основни мамбо корак напред и назад (мамбо фронт), мамбо корак у страну (мамбо сајд), укрштен мамбо корак (мамбо крос), мамбо корак с окретом (мамбо пивот), паде буре и други. За разлику од наведених група, у групу неутралних корака спада знатно мањи број плесних корака, као на пример, суножни поскок (цампинг Цек) и суножни поскок са засуком (твист).

Музика у групним фитнес програмима

Музика представља неизоставну карактеристику групних фитнес програма, коју је као средство у реализацији часова почела примењивати Џеки Соренсен. На тај начин музика утиче на избор вежби, креира стил кретања током вежбања, док њен темпо одређује брзину покрета и кретања (Sharma & Black, 2001). За већину вежбача има пресудну улогу у динамици вежбања (Atkinson, Wilson, & Eubank, 2004). Поред тога, код вежбача музика изазива осећај опуштености и слободне изражавања позитивног емотивног стања. Интеракцијом музике и изабраних кретања остварује се добро расположење и мотивација за наставак вежбања, при чему се успоставља хармонија између телесног и духовног (Harmon & Kravitz, 2007). Познато је, да надражаји централног нервног система, изазвани ритмом и темпом музике, подстичу жељу за физичким вежбањем и одлажу појаву умора, те самим тим омогућавају продужени рад (Karageorghis, Priest, Terry, Chatzisarantis, & Lane, 2006). С друге стране, музичка пратња представља један од најважнијих фактора приликом састављања кореографских часова, те је на тај начин уско повезана са успешном реализацијом часа.

Основне карактеристике музике, од којих зависи успешност часа су: откуцај, фраза (осмица) и музичке реченице. Откуцај је музичка реч, пулсирајући звук који потиче из музике и који се понавља. Фраза (осмица) најмања је смислена јединица, која се састоји од осам откуцаја. Изражен откуцај у фрази представља знак за њен

почетак, који уједно представља меру за почетак вежбања. Овај принцип се поштује на часовима када се вежба *по фрази*, али и приликом састављања кореографија. Музичка реченица представља основну јединицу и оквир приликом састављања кореографије, која може бити мала и велика. Мала музичка реченица је смислена јединица, која се састоји од шеснаест откуцаја, док је велика музичка реченица врста музичког пасуса, која се састоји од тридесет два откуцаја. Почетак велике музичке реченице је препознатљив по јасно израженим откуцајем, који се у пракси назива мастер бит. У оквиру кореографије, у зависности од способности вежбача и трајања часа, малих и великих музичких реченица може бити неколико.

Као и у реализацији часа појединих врста плесова, тако и за реализацију часа групних фитнес програма значајну улогу има темпо музике. У теорији музике разликују се три основна темпа: лагани, умерени и брзи, од којих сваки има своје нијансе (Тајчевић, 1962). Тако се у групним фитнес програмима, темпом музике можеу одредити интензитет вежбања, те брз темпо намеће интензивније вежбање, а умерени темпо мање интензивно вежбање. Лагани темпо музике карактеристичан је за програме из групе боди енд мајнд.

Закључак

Први групни фитнес програми седамдесетих година прошлога века, услед велике популарности Куперовог аеробика, имали су за циљ развој аеробних способности вежбача уз примену плесних корака. С тим у вези, може се рећи да су аеробни плес и цезерсајз били иницијална идеја за настанак бројних групних фитнес програма са садржајима различитих врста плесова, а који су у зависности од тренутка настанка модификовани према потребама друштвене заједнице, као и развоју фитнес индустрије.

Такође треба рећи, да је деценијски успех аеробног плеса, резултат ентузијазма и активности које је Соренсенова спроводила, као што су: промоција програма у оквиру хришћанске заједнице младих, обука професора физичког васпитања у примени аеробног плеса у настави, затим обука тренера, стварање националног система вежбања и дугогодишње ангажовање при *Председниковом савету за физички фитнес*. С друге стране Мисетова је развојем цезерсајза, уједно, била зачетник лиценцираних фитнес програма, док је Перез две деценије касније, наставио са њиховом промоцијом развојем зумбе. Утицајем зумбе и новог начина вежбања, плесне структуре и даље представљају основну карактеристику групних фитнес програма, с тим да се данас у појединим програмима плесне структуре изводе уз фразирану и нефразирану музику.

Литература

- Atkinson, G., Wilson, D., & Eubank, M. (2004). Effects of music on work-rate distribution during a cycle time trial. *International Journal of Sports Medicine*, 62, 413-419.
- Bergoč, Š., i Zagorc, M. (2000). *Metode poučenja v aerobiki*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakultet za šport, Inštitut za šport.
- Zagorc, M. Zaletel, P., i Jeram, N. (2007). *Metode poučevanja v aerobiki*, dopolnjena izdaja. Ljubljana: Univerza z Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Јоцић-Вигњевих, Р. (2012). *Развој групних фитнес програма од Воркуџа до данас* (Магистарски рад). Београд: Факултет спорта и физичког васпитања.
- Karageorghis, C.I., Priest, D.L., Terry, P.C., Chatzisarantis, N., & Lane, A.M. (2006). Redesign and initial validation of an instrument to assess the motivational qualities of music in exercise: The Brunel Music Rating Inventory-2. *Journal of Sports Sciences*, 24(8), 899-909.
- Kennedy-Armbruster, C., & Yoke, M. M. (2014). *Methods of Group Exercise Instruction*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Ljubojević, A., i Šebić, L. (2017). *Grupni fitnes programi*. Banja Luka: Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta.
- Mandarić, S. (2018). *Grupni fitnes programi - u teoriji i praksi*. Beograd: Univerzitet u Beogradu – Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja.
- Мандарић, С., Коцић, С., Милинковић, Д. (2010). Компаративна анализа структуре тренинга различитих групних фитнес програма. У В. Копривица, И. Јухас. Зборник радова: *Теоријски, методолошки и методички аспекти такмичења и припреме спортиста* (стр. 190-194). Београд: Факултет спорта и физичког васпитања.
- Neubauer, H. (2000). *Vodnik po baletih slovenskih skladateljev*. Ljubljana: Forma 7.
- Perez, B., & Greenwood-Robinson, M. (2009). *Zumba*. New York: Hachette Book Group.
- Sharma, U., & Black, P. (2001). Look good, feel better: beauty therapy as emotional labour. *Sociology*, 35(4), 913-931.
- Swanson, B. S. (1996). *A history of the rise of aerobic dance in the United states through 1980* (Masters's Theses). San José: Faculty of the Department of Human Performance San José State University.
- Тажчевић, М. (1962). *Основна теорија музике*. Београд: Просвета.
- Tharrett, S., O'Rourke, F., & Peterson, J. (2011). *Legends of fitness*. Monterey, CA: Healthy Learning.
- Harmon, N.M., & Kravitz, L. (2007). The effects of music on exercise. *IDEA Fitness Journal*, Sept., 72-77
- Chuprun, N. (2018). Influence of Dance fitness-programms on the physical preparation of the students in conditions of Faculty lessons. *Physical Culture*, 72(1), 89-95. <https://doi.org/10.5937/fizkul1801089C>
- Špehar, N. (2006). Kvaliteta rada u grupnim fitnes programima. *Zbornik radova 15. Letnje škole kineziologa Hrvatske* (str. 342-345). Rovinj: Hrvatski kineziološki savez.

Зоран Сретеновић

Министарство просвете, науке и технолошког развоја
– Школска управа Крагујевац

Стручни рад

УДК: 796/799-057.87:373.3/4

doi: 10.5937/gfsfv1623029S

СПОРТ У ШКОЛСКОЈ ПРАКСИ

SPORT IN SCHOOL PRACTICE

Сажетак

Главни циљ овог рада је да представи школску праксу у реализацији спортских такмичења у основним школама града Крагујевца и усмери његов развој у правцу остварења посебног циља из Националне стратегије развоја спорта у Републици Србији 2014. до 2018. године, на развој спорта деце и омладине. Истраживање је спроведено у 22 основне школе града Крагујевца. Подаци о учешћу школа на такмичењима узети су из извештаја савеза о реализацији такмичења у школској 2015/16. године. Школска спортска такмичења за ученике првог циклуса није усвојена пракса школа. На свим такмичењима наступило је 335 дечака и 393 девојчица. Најмасовније такмичење је у пливању на коме је наступило 286 основаца, затима атлетика са 171 и одбојка са 173 такмичара. Укупан проценат учешћа школске популације на такмичењима у организацији Градског савеза за школски спорт у школској 2015/16. години у мушкој конкуренцији је 4,90%, док је тај проценат у женској конкуренцији 5,84%. Школа у оквиру школског програма, сачињава програм школског спорта и спортских активности, у који треба уврстити сва такмичења прописана планом и програмом физичког васпитања, програм недеље школског спорта, спортске манифестације и приредбе у организацији локалне самоуправе и план наступа на такмичењима у организацији градског савеза за школски спорт. Имајући у виду значај физичких активности са аспекта социјалне и здравствене улоге у неговању и јачању здравља деце и омладине, треба формирати међуресорни тим у чији састав би ушли преставници Министарства просвете, спорта и здравља, са задатком координације активности за унапређење наставе физичког васпитања и спорта.

Кључне речи: СТРАТЕГИЈА / РАЗВОЈНИ ЦИЉ / ПОДРШКА / САРАДЊА / РЕАЛИЗАЦИЈА

Summary

The primary aim of this work is to present the school practice in realization of sport competitions in Primary Schools in the city of Kragujevac and to direct the sport and youth development towards the objective achievement from the Sport Development National Strategy of the Republic of Serbia from 2014 to 2018. The research was conducted in 22 primary schools of the city of Kragujevac. Participation of the school competition data was taken from the Association competition realization report for the school year 2015/2016. School sport competitions for the students of the first cycle of the elementary education are not the research implied primary schools praxis. Within the school curriculum, school constitutes the school sport and sport activities program which should contain all the competitions prescribed by P.E and P.E Chosen Sport curriculum, School sport week's program, sport manifestations and events organized by the Local Government and the performance plan for the competitions organized by the School Sports City Association. Considering the significance of the physical activity from the aspect of social and health function in care and strengthening of the children and youth health, the interagency team which should consist of Ministry of Education, Sport and Health members should be formed, with the mission to coordinate the activities for the promotion P.E and sport.

Key words: STRATEGY/DEVELOPMENT OBJECTIVE/SUPPORT/COOPERATION / REALIZATION

Увод

На основу резултата истраживања којим се потврђују позитивни утицаји квалитетно реализованих програма физичког васпитања, посебно у млађем школском узрасту, креирана је национална Стратегија развоја спорта у Републици Србији, која у први план ставља потребу да се код деце негује и развија навика за редовно бављење спортом и физичким вежбањем. Један од општих циљева стратегије је унапређен школски спорт. Посебни циљеви унапређења школског спорта су: побољшани материјално-технички услови за реализацију школског спорта; повећан број спортских секција и других ваннаставних спортских и рекреативних активности у оквиру школског спорта; повећано учешће ученика на школским спортским такмичењима, приредбама и манифестацијама; побољшан стручно педагошки рад и унапређена институционална сарадња у оквиру школског спорта; подстакнуто значајније укључивање локалне самоуправе у реализацију и унапређење школског спорта и побољшано медијско праћење и промоција школског спорта у циљу неговања културе спортског понашања, фер плеја, сарадње, толеранције и поштовања различитости на спортским теренима и поред њих.

Школа организује и спроводи спортска такмичења, као интегрални део процеса наставе физичког васпитања, према плану стручног већа и то: обавезна унутаршколска и међуодељенска такмичења у: гимнастици (у зимском периоду), атлетици (у пролећном периоду) и најмање у једној спортској игри (у току године). Према програму наставе физичког васпитања реализују се активности у природи

и курсни облик наставе, обавезни програм: јесењи и пролећни крос и зимовање за време зимског распуста на коме се ученици обучавају смучању, клизању и реализују излети на смучкама или санкама. Стручно веће сачињава план и програм унутаршколских и спортских такмичења ученика Србије, као могући део плана рада школе, на почетку школске године и спроводи га током целе године у складу са материјалним и просторним условима школе. План и програм ванчасовних и ваннаставних активности се, на предлог стручног већа, усваја као део годишњег програма рада школе (*Просветни гласник, 2007*).

Унутаршколска такмичења организује се и за ученике првог циклуса основног образовања и васпитања, у гимнастици (у зимском периоду), атлетици (у пролећном периоду) и најмање у једној спортској игри (у току године), програм сачињава и спроводи стучни актив. Стручни актив и школа план и програм унутаршколских такмичења прилагођава, поред осталог, и предложеном календару школских спортских такмичења од стране Савеза за школски спорт (*Просветни гласник, 2013*).

Закон о основном образовању и васпитању у члану 40. прописује: „Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенцији насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа (у оквиру школског програма) реализује и програм школског спорта, којим су обухваћени сви ученици. Школа је **дужна** да, у оквиру програма школског спорта, заједно са јединицом локалне самоуправе, организује **недељу школског спорта** најмање једном у току полугодишта. Недеља школског спорта обухвата такмичења свих ученика у спортским дисциплинама прилагођеним узрасту и могућностима ученика” (*Просветни гласник, 2013*).

Неопходност да се приступи темељитом решавању проблема физичког образовања и васпитања у првом циклусу основног образовања, експлицитно је поставила стручна јавност Немачке (Brettschneider & Brandl-Bredenbeck 2008). Полазећи од резултата истраживања у вези са недовољном физичком активношћу и гојазношћу деце млађег школског узраста, немачки стручњаци сматрају да проблем мора бити евалуиран с аспекта ефикасности рада наставника разредне наставе. Наводе да будућа дискусија о томе да ли здравствени проблеми потомства, која ће бити последица недовољне активности и моторичког дефицита, имају већи значај од педагошког принципа у вези са радом наставника разредне наставе. Да је проблем недовољне физичке активности достигао ниво националних размера у Србији, показује доношење Уредбе о Националном програму превенције, лечења и контроле кардиоваскуларних болести у Републици Србији до 2020. године. У наведеној Уредеби здравствена струка као једну од превентивних мера препоручује да се у плановима за физичко васпитање повећа обим физичких активности у оквиру школског програма. Истраживање националног Института за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батут”, из 2013. показало је да сваки пети ученик у Србији има лоше телесно држање, код 15,4% ученика регистрован је неки деформитет кичме, а лоше обликована стопала има чак 17,6% ученика. Осим са кичмом и стопалима,

деца све чешће имају проблем и са гојазношћу: петина деце узраста од 7-19 година има прекомерну телесну тежину, показали су систематски прегледи. Телесна развијеност ученика кроз дужи низ година задржава се на незавидном нивоу - према налазу стручњака Института „Батут“, чак 18,4% деце школске популације је са незадовољавајућом развијеношћу. То значи да свако пето дете школског узраста показује одступање у телесној развијености, висини и тежини. У односу на 1995. годину, дечаци су данас физички мање активни за 6%, девојчице за 12%. У односу на 1995. годину, данашњи дечаци су виши за 3% и тежи за 14%, док су девојчице више за 2,5% и теже за 11%.

Значај спортских активности у слободно време за психички, когнитивни и социјални развој младих препознат је у већини савремених друштава. Посебна вредност бављења спортом деце препозната је и због превенције од различитих болести зависности и социјално девијантних понашања, као што је наркоманија, алкохолизам, различити облици насилног понашања и деликвентног понашања. Бројним научним радовима потврђено је да физичка активност повољно утиче на функционалну способност, мишићну снагу, телесну масу, густину коштаног ткива, крвног притиска, смањење анксиозности и стреса, као и повећање самопоуздања код деце и адолесцената. Адолесценција је период у развоју појединца када се развијају навике које, дугорочно посматрано, могу бити у функцији заштите здравља, као што је редовно вежбање и бављење спортом. Дугорочно гледано, физичко вежбање и бављење спортом су значајни показатељи усвајања и здравог стила живота адолесцената. (Mc Devitt, & Ormarod, 2002).

Према „прогнози“ немачких стручњака, с обзиром на значај физичког васпитања и спорта у друштву, имајући у виду његову социјалну и здравствену улогу, без обзира на педагошки циљ, преовладаће потерба за јавним здрављем. Оно ће бити водећи подстицај за будући развој физичког и спортског образовања и васпитања (Радојевић, 2011).

Свако пето дете се бави спортом, мали број младих у слободно време чита књиге или прати догађаје из културе, а још мањи број бави се неким видом стваралачких активности. Оваква структура слободног времена може се оценити као сиромашна, а слободно време којим млади располажу као простор за промоцију вредности путем бављења спортским активностима.

Готово половина младих (47%) слободно време проводи у неструктурираном дружењу са вршњацима. Поред вршњака, млади слободно време радо и често проводе уз телевизор (45,8%), уз мобилни телефон (32,8%) или уз компјутер (28,6%).

Процент од 37,6% деце и младих је сагласно са тврдњом „Физичко васпитање у школи је лоше организовано па зато од њега нама користи“, док се са тим не слаже 45,8%, а 14,1% нема став о томе. Сагласност с овим мишљењем се видно повећава са узрастом (30,7% на 54,4%) (Извештај о остваривању права детета у Републици Србији из угла деце и младих, 2013).

Због тога је веома важно у адолесценцији створити квалитетне услове за вежбање и бављење спортом, у чему настава физичког васпитања може да има велику улогу.

О спорту у школама се често доносе паушални и научно неутемељени судови, од крајње нагативних оцена материјалних услова рада, рада наставника и реализације програма школског спорта, преко констатације да је спорт у школама запостављен, па до позитивних оцена, који се заснивају на добрим примерима из праксе. Ми и не знамо поуздано какво нам је реално стање спорта у школској пракси.

Основни циљ овог истраживања био је да се дође до сазнања о ресурсима школа за рад спортских секција, обухвату ученика у спортским секцијама, реализацији спортских такмичења унутар школе и учешћу у систему такмичења у организацији градског савеза за школски спорт. На основу резултата истраживања потребно је преложити мере за унапређивање школског спорта и његов развој усмерити у правцу остварења једног од посебних циљева Националне стратегије развоја спорта у Републици Србији од 2014. до 2018. године, развој спорта деце и омладине - на развој школског спорта. Посебно, повећањем броја спортских секција и других ваннаставних спортских и рекреативних активности у оквиру школе, повећаног учешћа ученика на спортским такмичењима у школи, као и у систему Савеза за школски спорт.

Метод

Ток и њојшћуак истрџивања

Истарживање је спроведено у току школске 2015/2016. године на основу непосредног увида у документа 22 основне школе града Крагујевца и то: школски програм и годишњи план рада. У оквиру школског програма сагледаван је садржај Програма школског спорта и спортских активности, а у оквиру Годишњег плана рада остварен је увид у: општи глобални план за реализацију наставе физичког васпитања, структуру радног времена наставника физичког васпитања и наставника разредне наставе, задужења наставника у недељној норми непосредног рада са ученицима за рад са спортским секцијама, распоред термина у сали или на спортским теренима за реализацију програма спортске секције, број ученика по разредима и полу, материјално-технички услови за наставу физичког васпитања, реализација спортских такмичења на нивоу школе, број спортских секција у школи, број дечака и девојчица у спортским секцијама, реализација јесењег и пролећног кроса. Број пријављених спортских секција за учешће у систему такмичења градског савеза за школски спорт утврђен је на основу пријава које су школе попуниле и доставиле, а број школа које су се такмичиле током школске 2015/16. године на основу извештаја о реализацији такмичења у организацији овог савеза.

Обрада података

Подаци су обрађени стандардним процедурама дескриптивне статистике дистрибуција фреквенције и процентни рачун.

Резултати

Кадровски и материјално-технички услови за реализацију спортиа у школи

Основно образовање и васпитање у 22 школе града Крагујевца стиче 13560 ученика, у првом циклусу је 6674, у другом 6886 ученика, од тога 3319 девојчица је у првом и 3414 у другом циклусу, 3355 дечака је у првом и 3472 у другом циклусу. Од укупног броја ученика, од наставе физичког васпитања и физичко васпитање - изабрани спорт, ослобођено је 12 дечака и 17 девојчица.

Табела 1. Материјално технички услови школа за реализацију спортиа

ШКОЛА	Сала за физичко	Спољни рукометни терен	Спољни кошаркашки терен	Спољни одбојкашки терен	Базен
ОШ „М. Тодоровић”	24,3x11,6м	не	не	не	не
ОШ „Свети Сава”	26x14м	да	да	да	не
ОШ „М. Јовановић”	30x20м	да	да	не	не
ОШ „С. Марковић”	24/14м	не	да	не	11,8x5,7м
ОШ „Р. Домановић”	24/14м	да	да	не	не
ОШ „21. Октобар”	24x14м	да	да	да	не
ОШ „Д.Л. Шпанац”	30x17м	да	да	да	не
ОШ „С. Сремчевић”	40x24м	не	не	не	не
ОШ „Д. Михаиловић”	26/14м	да	да	да	не
ОШ „В. Стефановић”	24x14м	да	да	да	12x3,8м
ОШ „Ј. Поповић”	24/14м	да	да	да	не
ОШ „М. Станојловић”	24x14м	да	да	не	не
ОШ „Ђ. Јакшић”	22/12м	да	да	да	не
ОШ „Ј. Ђатић”	33x23м	не	да	да	не
ОШ „М. Симовић”	Учионица	да	да	да	не
ОШ „Н. Недељковић”	Хол	да	не	да	не
ОШ „С. Младеновић”	Хол	да	да	да	не
ОШ „Ж. ивац”	Сала 90м	да	да	да	не
ОШ „19. Октобар”	Сала 120м	да	да	не	не
ОШ „П.С. Поповић”	Сала 90м	не	да	не	не
ОШ „Д. Обрадовић”	Хол	не	да	не	не
ОШ „III кг. батаљон”	Сала 18x8м	да	да	да	не

Укупан број наставника физичког васпитања из школа које су учествовале у овом истраживању износи 49; што се тиче њихове квалификационе структуре, највећи број 47 има VII/1 стручне спреме и 2 наставника су са VI степен стручне спреме. Салу за физичко васпитање и спољне спортске терене има 14 школа, 4 школе користе адаптирани простор и спољне спортске терене, а 4 школе располажу само са спољним спортским теренима. Две школе поседују јаму за скокове и затворени базен димензија 12x3.8м и 11.8x5.7м (Табела 1).

Табела 2. Број расположивих лопти за сјорџске игре и јаме за скокове

ШКОЛА	ЛОПТЕ ЗА РУКОМЕТ	ЛОПТЕ ЗА КОШАРКУ	ЛОПТЕ ЗА ОДБОЈКУ	ЛОПТЕ ЗА ФУДБАЛ	ЈАМЕ ЗА СКОКОВЕ
ОШ „М. Тодоровић”	5	5	5	2	НЕ
ОШ „Свети Сава”	12	10	6	10	НЕ
ОШ „М. Јовановић”	8	10	15	5	НЕ
ОШ „С. Марковић”	8	8	6	4	НЕ
ОШ „Р. Домановић”	20	20	10	10	НЕ
ОШ „21. Октобар”	0	10	10	10	ДА
ОШ „Д.Л. Шпанац”	2	6	4	2	НЕ
ОШ „С. Сремчевић”	2	5	6	2	НЕ
ОШ „Д. Михаиловић”	5	10	10	6	НЕ
ОШ „В. Стефановић”	18	18	16	10	НЕ
ОШ „Ј. Поповић”	10	10	10	10	НЕ
ОШ „М. Станојловић”	3	7	10	5	НЕ
ОШ „Ђ. Јакшић”	5	5	5	5	НЕ
ОШ „Ј. Ђатић”	2	17	1	1	НЕ
ОШ „М. Симовић”	3	3	3	1	НЕ
ОШ „Н. Недељковић”	2	5	2	2	ДА
ОШ „С. Младеновић”	6	6	6	6	НЕ
ОШ „Ж. Дивац”	6	4	4	2	НЕ
ОШ „19. Октобар”	4	2	15	1	НЕ
ОШ „П.С. Поповић”	6	10	6	3	НЕ
ОШ „Д. Обрадовић”	1	0	2	1	НЕ
ОШ „III кт. батаљон”	10	10	10	10	НЕ
УКУПНО	137	181	162	108	2

Школама је на располагању 137 лопти за рукомет, 181 лопта за кошарку, 162 за одбојку, 108 лопти за фудбал и 2 јаме за скокове (Табела 2).

Број сѝорѝских секција и засѝуѝљеносѝ сѝорѝских грана

Од 49 наставника физичког васпитања, 4 (8,1%) у структури 40-часовне радне недеље (непосредни рад са ученицима) немају задужења за рад са спортским секцијама. Од 45 који имају ово задужење, њих 23 (51,11%) су задужени за рад са једном спортском секцијом, једним часом недељно, 17 (37,77%) наставника реализује рад у 2 спортске секције са по два часа недељно, 3 (6,66%) наставника ради са 3 спортске секције са по једним часом недељно по секцији и 2 (4,44%) ради са 4 спортске секције са 0,5 часа по секцији недељно. Сви наставници који су задужени имају обезбеђене термине за рад спортских секција у сали за физичко васпитање или на отвореним спортским теренима. Атлетика је најзаступљенија спортска грана, у 11 (50%) школа постоји мушка атлетска секција у чији рад је укључено 105 дечака, а у 12 (54,54%) школа женска атлетска секција у којима је 123 девојчице. Фудбал је заступљен у 10 (45,45%) школа у којима вежба 138 дечака, 3 школе (6,66 %) имају женску фудбалску секцију у којима је 40 девојчица. Мушка кошаркашка секција постоји у 10 школа (45,45%) у чији рад је укључено 134 дечака, док 3 (6,66%) школе имају женску кошаркашку секцију у којој вежба 30 девојчица. Одбојкашка женска секција заступљена је у 9 (43,43%) школа у чији рад је укључено 138 девојчица, мушка секција постоји у 3 (6,66%) школе у којима вежба 46 дечака. Рукометна мушка и женска секција постоји у 1 школи (2,22%) у чији рад је укључено по 12 дечака и девојчица. Стони тенис, као секција, постоји у 3 (6,66%) школе у мушкој конкуренцији са 10 дечака и једној школи у женској конкуренцији са 5 девојчица. Стрелаштво у спортским секцијама заступљено је у 2 (4,44%) школе у мушкој и женској конкуренцији са 8 дечака и 12 девојчица. Ритмиком могу да се баве девојчице у 3 (6,66%) школе са обухватом од 15 девојчица. Интересантан је податак да у 5 (11,11%) школа постоје секције за тренирање пливања мушке популације и чак у 6 (13,23%) школа пливањем могу да се баве девојчице. У 2 школе пливањем се у оквиру спортске секције бави 27 дечака и 34 девојчице (Табела 3).

Табела 3. Реализација школских сѝорѝских ѝакмичења и кроса

ШКОЛА	Атлетика	Вежбе на справама и тлу	Спортска игра	Крос
ОШ „М. Симовић”	/	/	Мали фудбал Кошарка Одбојка Стони тенис	Јесењи Пролећни
ОШ „М. Тодоровић”	/	/	/	Јесењи Пролећни
ОШ „Свети Сава”	Атлетика	/	Мали фудбал Кошарка Одбојка Рукомет	Јесењи Пролећни
ОШ „Н. Недељковић”	/	/	/	/
ОШ „М. Јовановић”	/	/	Одбојка Мали фудбал	Јесењи Пролећни

ОШ „С. Марковић”	/	/	/	Јесењи Пролећни
ОШ „С.Младеновић”	/	/	Мали фудбал Одбојка	Јесењи Пролећни
ОШ „Ж. Дивац”	/	/	Кошарка Стони тенис Мали фудбал	Јесењи Пролећни
ОШ „Р. Домановић”	/	/	/	/
ОШ „19. Октобар”	/	/	/	/
ОШ „21. Октобар”	/	/	/	/
ОШ „Д. Л.Шпанац”	/	/	Мали фудбал Одбојка	Јесењи Пролећни
ОШ „С. Сремчевић”	/	/	Кошарка Мали фудбал Одбојка	Јесењи Пролећни
ОШ „Д. Михаиловић”	/	/	Мали фудбал Одбојка	Јесењи Пролећни
ОШ „В. Стефановић”	/	/	/	/
ОШ „П.С. Поповић”	/	/	Кошарка Мали фудбал	Јесењи Пролећни
ОШ „Ј. Поповић”	/	/	/	Јесењи Пролећни
ОШ „Д. Обрадовић”	/	/	Мали фудбал Одбојка	Јесењи Пролећни
ОШ „III кг. батаљон”	/	/	/	/
ОШ „М. Станојловић”	/	/	/	/
ОШ „Ђ. Јакшић”	/	/	/	Јесењи Пролећни
ОШ „Ј. Ђатић”	/	/	Мали фудбал Одбојка	Јесењи Пролећни

Генерално гледано, спортска грана која се најчешће јавља у оквиру унутаршколских такмичења је мали фудбал, у 11 (50,00%) школа. Затим следе: одбојка у 8 (36,36%) школа, кошарка у 5 (22,73%) школа, стони тенис у 2 (9,09%) школе и атлетика у 1 (4,54%) школи. Индикативан је податак да се ни у једној школи не реализује такмичење из вежби на справама и тлу, а да 7 (31,82%) школа не реализује јесењи и пролећни крос. Школско такмичење из атлетике организује једна (4,54%) школа. У 6 (27,24%) школа се не реализују школска спортска такмичења која су прописана наставним планом и програмом физичког васпитања (Табела 3).

Табела 4. Сјорџске гране у сјорџским секцијама у другом циклусу

ШКОЛА	Спортске секције /дечаџи	Спортска секција /девојџице	ШКОЛА	Спортске секције / дечаџи	Спортске секције / девојџице
ОШ „М. Тодоровић”	Атлетика Пливање Стрељаштво Фудбал Кошарка	Одбојка Ритмичка гимнастика Пливање Атлетика	ОШ „М. Станојловић”	Кошарка	Одбојка
ОШ „Свети Сава”	Фудбал Кошарка	/	ОШ „Ђ. Јакшић”	Атлетика Гимнастика Кошарка Фудбал Џудо Теквондо	Атлетика Гимнастика
ОШ „ М. Јовановић”	Фудбал Одбојка Атлетика Кошарка Стони тенис Пливање	Фудбал Одбојка Атлетика Кошарка Пливање	ОШ „Ј. Ђатић”	Атлетика Одбојка	Атлетика Одбојка
ОШ „С. Марковић”	Стрељаштво Стони тенис Кошарка Пливање Атлетика	Стрељаштво Одбојка Пливање Атлетика	ОШ „М. Симовић”	Фудбал Пливање	Пливање
ОШ „Р. Домановић”	Одбојка	/	ОШ „Н. Недељковић”	Атлетика Фудбал	Атлетика
ОШ „21. Октобар”	Атлетика Кошарка Фудбал	Атлетика Одбојка Фудбал	ОШ „С. Младеновић”	Атлетика Фудбал	Атлетика Фудбал
ОШ „Д. Л.Шпанац”	Атлетика Кошарка Одбојка Фудбал	Атлетика Кошарка Одбојка Фудбал	ОШ „Ж.Дивац”	Стони тенис Шах	Стони тенис Шах
ОШ „С. Сремчевић”	Фудбал Кошарка Атлетика	Атлетика Одбојка	ОШ „19. Октобар”	/	/
ОШ „Д. Михаиловић”	Кошарка	Одбојка Пливање Стрељаштво	ОШ „П.С. Поповић”	/	Ритмичка гимнастика
ОШ „В. Стефановић”	Атлетика Фудбал Одбојка Кошарка	Атлетика Фудбал Рукомет Кошарка	ОШ „Д. Обрадовић”	Атлетика Одбојка	Фудбал
ОШ „Ј. Поповић”	Атлетика Фудбал Одбојка	Атлетика Фудбал Одбојка Ритмичка гимнастика	ОШ „III кр. батаљон”	Атлетика Пливање Фудбал	Одбојка Пливање Атлетика Гимнастика
УКУПНО 11	37	33	УКУПНО 11	22	17

У узорку школа постоји 59 спортских секција за дечаке, а најзаступљенија спортска грана је атлетика у 11 школа, фудбал у 10 и кошарка у 9 школа. Одбојка је заступљена у 7 школа и пливање у 5, а затим стони тенис у 3, стрељаштво у 2, шах и гимнастика у 1 школи, џудо и теквондо су спортови у секцијама 1 школе (Табела 4).

Када је реч о спортским секцијама за девојчице, у школама постоји 50 спортских секција, од тога: атлетска у 11, одбојкашка у 10, фудбалска у 6, пливачка и ритмичко гимнастичка у 5 школа. Девојчице кошарку могу да тренирају у 3 школе, као и стони тенис, а стрељаштво, рукомет и шах у по 1 школи (Табела 4).

Табела 5. Сјорџиске гране у сјорџиским секцијама у првом циклусу

ШКОЛА	Спортске секције / дечаци	Спортске секција /девојчице	Термини за часове секције	Учешће на градском такмичењу	Број наставника разредне наставе
ОШ „Н.Н. Недељковић”	Фудбал	Спортска секција	да	не	2
ОШ „Ђ. Јакшић”	Шах	Ритмичка гимнастика Плес	да	не	7
ОШ „Р. Домановић”	Фудбал	/	да	не	2
ОШ „III кг. батаљон”	Фудбал	/	да	не	1
УКУПНО	4	3	/	/	12

Интересантан је податак који је добијен у овом истраживању, да у првом циклусу основног образовања, у три школе постоје задужења наставника разредне наставе за рад фудбалске спортске секције за дечаке и шах (Табела 5). Што се тиче спортских секција за девојчице, у 1 школи је организована спортска секција (непозната спортска грана), у још 1 школи постоје секције за ритмичку гимнастику и плес. Од укупно 341 наставника у првом циклусу образовања и васпитања само 12 (3,57%) има задужење за рад са спортским секцијама.

Табела 6. Процент обухвата ученика по полу у сјорџиским секцијама у првом циклусу

ШКОЛА	ПРВИ ЦИКЛУС		% обухвата ученика по полу	
	М	Ж	М	Ж
ОШ „М. Симовић”	64	83	0	0
ОШ „М. Тодоровић”	224	230	0	0
ОШ „Свети Сава”	138	117	0	0
ОШ „Н. Недељковић”	181	176	14/7,73%	15/8,52%
ОШ „М. Јовановић”	361	325	0	0

ОШ „С. Марковић”	235	206	0	0
ОШ „С. Младеновић”	103	91	0	0
ОШ „Ж. Дивац”	92	85	0	0
ОШ „Р. Домановић”	221	246	14/6,33%	0
ОШ „19. Октобар”	63	69	0	0
ОШ „21. Октобар”	161	171	0	0
ОШ „Д.Л. Шпанац”	120	102	0	0
ОШ „С. Сремчевић”	256	255	0	0
ОШ „Д. Михаиловић”	168	186	0	0
ОШ „В. Стефановић”	303	260	0	0
ОШ „П.С. Поповић”	35	42	0	0
ОШ „Ј. Поповић”	153	147	0	0
ОШ „Д. Обрадовић”	89	89	0	0
ОШ „III к. батаљон”	181	185	14/7,73%	0
ОШ „М. Станојловић”	165	191	0	0
ОШ „Б. Јакшић”	74	80	5/6,75%	22/27,5%
ОШ „Ј. Ђатић”	32	19	0	0
УКУПНО	3319	3355	47	37
% обухваћености	100%	100%	1,41%	1,10%

У првом циклусу образовања изузетно је мала укљученост ученика у спортске секције, само 1.41% дечака и 1.10% девојчица (Табела 6). Укљученост ученика у спортске секције у другом циклусу образовања је знатно већа, односно 20,35% дечака и 16,52% девојчица је укључено у секције (Табела 7).

Табела 7. Процент обухвата ученика по полу у спортистским секцијама школа у другом циклусу

ШКОЛА	ДРУГИ ЦИКЛУС		% обухвата ученика по полу	
	М	Ж	М	Ж
ОШ „М. Симовић”	73	90	26/35,62	25/27,78%
ОШ „М. Тодоровић”	243	233	48/19,75%	40/17,17%
ОШ „Свети Сава”	149	126	28/18,79%	0/0%
ОШ „Н. Недељковић”	127	154	34/26,77%	0/0%
ОШ „М. Јовановић”	345	349	62/17,97%	59/16,90%

ОШ „С. Марковић”	279	313	47/16,85%	60/19,17%
ОШ „С. Младеновић”	114	104	26/22,80%	24/23,07%
ОШ „Ж. Дивац”	95	95	4/4,21%	4/4,21%
ОШ „Р. Домановић”	215	210	30/13,95%	0/0%
ОШ „19.Октобар”	55	45	0/0%	0/0%
ОШ „21. Октобар”	181	166	30/16,57%	26/15,66%
ОШ „Д.Л. Шпанац”	143	95	29/20,80%	17/17,90%
ОШ „С. Сремчевић”	270	286	58/21,48%	26/9,09%
ОШ „Д. Михаиловић	123	112	20/16,26%	32/28,57%
ОШ „В. Стефановић”	273	282	50/18,32	50/17,73%
ОШ „П.С. Поповић”	24	25	0/0%	6/24,00%
ОШ „Ј. Поповић”	149	135	53/35,57%	47/34,81%
ОШ „Д. Обрадовић”	79	78	23/29,11%	20/25,64%
ОШ „III кг. батаљон”	156	186	35/22,43%	42/22,58%
ОШ „М. Станојловић”	220	169	12/54,54%	20/11,83%
ОШ „Б. Јакшић”	112	96	57/50,89%	43/44,79%
ОШ „Ј. Ђатић”	47	65	23/48,94%	23/35,38%
УКУПНО	3472	3414	695	564
% обухваћености	100%	100%	20,35%	16,52%

Укљученост школе у сисџем такмичења Градског савеза за школски сџорџ

Број школа, као и полна структура ученика који узимају учешће на градском такмичењу из дванаест спортских грана, упућује да се највећи број школа пријављује за такмичење из следећих спортских грана: атлетика 17 школа у женској и 15 у мушкој конкуренцији, кошарка 13 школа у мушкој и 8 у женској конкуренцији, одбојка 14 школа у женској и 5 у мушкој конкуренцији, мали фудбал 17 школа у мушкој и 7 у женској конкуренцији, рукомет 5 школа у мушкој и 3 у женској конкуренцији (Табела 8).

За градско првенство у пливању пријављено је 15 школа у мушкој и 14 у женској конкуренцији. Пријаву за такмичење у стоном тенису поднело је 11 школа у мушкој и 7 у женској конкуренцији. Екипу за такмичење у стрелаштву пријавило је 5 школа у мушкој и 3 у женској конкуренцији. За градско такмичење у спортској гимнастици пријавиле су се 2 школе у женској конкуренцији. Три школе су се пријавиле за Мале олимпијске игре. За такмичење у каратеу пријавиле су се три школе у женској и мушкој конкуренцији. Пријава за такмичење у џудоу није било. За такмичење у тенису (2002, 2003, и 2004. годиште) пријавиле су се три школе у

женској и мушкој конкуренцији. Три школе или 13,64% нису пријавиле екипе за такмичење (бојкотују такмичења Градског савеза за школски спорт) (Табела 9).

Табела 8. Пријава школа за такмичење на градском нивоу у спортиским играма

ШКОЛА	КОШАРКА		ОДБОЈКА		РУКОМЕТ		МАЛИ ФУДБАЛ	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
ОШ „М. Симовић”	+			+			+	
ОШ „М. Тодоровић”		+		+			+	
ОШ „Свети Сава”	+			+			+	
ОШ „Н. Недељковић”			+	+			+	
ОШ „М. Јовановић”	+	+	+	+	+	+		
ОШ „С. Марковић”	+			+			+	
ОШ „С. Младеновић”	+	+					+	+
ОШ „Ж. Дивац”							+	
ОШ „Р. Домановић”	+	+		+	+		+	
ОШ „19. Октобар”	0	0	0	0	0	0	0	0
ОШ „21. Октобар”	+	+	+				+	+
ОШ „Д.Л. Шпанац”							+	+
ОШ „С. Сремчевић”	+			+	+		+	
ОШ „Д. Михаиловић	+			+			+	
ОШ „В. Стефановић”	+	+	+	+	+	+	+	+
ОШ „П.С. Поповић”							+	
ОШ „Ј. Поповић”	+	+		+	+	+	+	+
ОШ „Д. Обрадовић”				+				+
ОШ „III кг. батаљон”	+		+	+			+	
ОШ „М. Станојловић”	+	+		+			+	+
ОШ „Ђ. Јакшић”	0	0	0	0	0	0	0	0
ОШ „Ј. Ђатић”	0	0	0	0	0	0	0	0
УКУПНО ЕКИПА	13	8	5	14	5	3	17	7

Табела 9. Пријава школа за такмичење на градском нивоу у индивидуалним спортовима

ШКОЛА	СТОНИ ТЕНИС		ПЛИВАЊЕ		СТРЕЉАШТВО		СПОРТСКА ГИМНАСТИКА		АТЛЕТИКА	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
ОШ „М. Симовић”	+	+	+	+					+	+
ОШ „М. Тодоровић”	+		+	+	+				+	+
ОШ „Свети Сава”			+	+					+	+
ОШ „Н. Недељковић”			+	+	+	+			+	+
ОШ „М. Јовановић”	+		+	+						
ОШ „С. Марковић”	+	+			+	+			+	+
ОШ „С. Младеновић”	+				+				+	+
ОШ „Ж. Дивац”	+	+	+	+					+	+
ОШ „Р. Домановић”	+	+	+	+				+		
ОШ „19. Октобар”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ОШ „21. Октобар”										+
ОШ „Д. Ј. Шпанац”	+	+	+	+	+	+			+	+
ОШ „С. Сремчевић”	+		+	+					+	+
ОШ „Д. Михаиловић			+	+					+	+
ОШ „В. Стефановић”			+	+					+	+
ОШ „П. С. Поповић”									+	+
ОШ „Ј. Поповић”	+	+	+	+					+	+
ОШ „Д. Обрадовић”	+	+	+							+
ОШ „III кг. батаљон”			+	+				+	+	+
ОШ „М. Станојловић”			+	+					+	+
ОШ „Ђ. Јакшић”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ОШ „Ј. Ђатић”	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
УКУПНО ЕКИПА	11	7	15	14	5	3	0	2	15	17

Дискусија

Анализа добијених података указује да је у првом циклусу образовања и васпитања, од 3319 дечака само њих 47 (1,41%) и 37 (1,10%) девојчица, од укупно 3355 укључено у спортске секције. Од укупно 341 наставника у првом циклусу образовања и васпитања само 12 (3,57%) има задужење за рад са спортским секцијама. Иако постоје сви законски предуслови да наставници у првом циклусу основног образовања у структури непосредног рада са ученицима имају и задужења за рад спортских секција, то није усвојена пракса у школама. У погледу организације васпитно-образовног рада у већем броју школа омогућено је коришћење сале за физичко васпитање и спортских терена за рад спортских секција ученика првог циклуса. Интересантан је податак који је добијен овим истраживањем да ни у једној школи није организовано школско спортско такмичење за ученике овог циклуса образовања, а да су се 3 школе пријавиле да желе да се такмиче на Малим олимпијским играма у организацији градског савеза за школски спорт које нису реализоване због малог броја пријављених школа. Наставну област физичког васпитања у школама обухваћеним истраживањем реализују 49 наставника са прописаном врстом и степеном стучне спреме. Велика већина наставника (43) има задужење 1 час недељно, 2 наставника 2 часа недељно за рад са спортском секцијом и свима су обезбеђени тремини за рад. Један број наставника физичког васпитања (4) у структури непосредног рада са ученицима нема задужења за рад са спортским секцијама. Када је реч о опремљености школа затвореним простором за реализацију наставне области физичког васпитања, а самим тим и спорта у школи, резултати показују да 14 школа има салу за физичко васпитање, 4 школе користе адаптирани простор, а 4 немају затворен простор за реализацију наставе. У погледу опремљености школа отвореним спортским теренима ситуација је повољнија, јер 16 школа има терен и голове за рукомет, док 6 школа нема услове за овај спорт. Кошаркашки терен са кошевима има 19 школа. Терен са конструкцијом и мрежом за одбојку има 13 школа. Две школе имају јаму за скокове и затворен базен малих димензија. Разматарјући наведене материјалне услове, може се констатовати да су на задовољавајућем нивоу што се тиче простора. Број расположивих лопти за спортске игре није у складу са *Правилником о нормативима школског простора, опрема и наставних средстава за основну школу* (Просветни гласник, 1990). У односу на прописан број лопти за спортске игре (15), број лопти за кошарку и рукомет се креће од 2 до 20 по школи, за одбојку од 1 до 16, и за фудбал од 1 до 10 лопти. Спроведено истраживање указује да је од укупно 3472 дечака другог циклуса у 59 спортских секција укључено 695 (20,35%), а од 3414 девојчица у 50 спортских секција укључено је 564 (16,52%). Ово истраживање је потврдило да сваки пети дечак има прилику у школи да се бави спортом кроз рад спортске секције а да је свака шеста девојчица укључена у неку од спортских секција. Број ученика укључених у рад спортских секција и у такмичења унутар школе значајан је показатељ стања школске праксе у реализацији спорта у школи. Најзаступљенија спортска грана је атлетика у 11 школа у мушкој и женској секцији, кошарка у 12 школа, фудбал у 16 школа, одбојка у 17 школа, ритмичка гимнастика у 5 школа, стони тенис у 6 школа, стрељаштво у 3

школе, рукомет у 1 школи, гимнастика у 1 школи, као и џудо и теквондо, док се шах реализује као спортска секција у 2 школе. Индикативан је податак да у 10 школа постоји пливачка секција, а две школе имају врло мали базен за обуку непливача, где није могуће тренирати пливање за такмичарски наступ. Најзаступљенија спортска игра у реализацији унутаршколских такмичења је мали фудбал у 11 школа, затим следи обојка у 8 школа, кошарка у 5, стони тенис у 2 и атлетика у 1 школи. Школе нису усвојиле праксу да организују такмичење из вежби на справама и тлу, које је обавезно по програму. Истраживање је показало да школе не реализују школско такмичење у гимнастици, да само 1 школа реализује такмичење у атлетици, 7 школа не реализују јесењи и пролећни крос. Скоро једна трећина школа (27,24%) не реализују школско спортска такмичења која су прописана наставним планом и програмом физичког васпитања.

На основу извештаја/евиденције Градског савеза за школски спорт у школској 2015/2016. години на спортским такмичењима наступило је у пливању 17 школа у мушкој конкуренцији са 152 такмичара и 15 школа у женској конкуренцији уз учешће 132 такмичарке. Истраживање је показало да је најмасовније такмичење основаца у пливању, на којем је наступило 284 такмичара од укупно 730, који су се такмичили у свим спортским гранама, током школске 2015/16. године, што чини 38,90% свих такмичара. На такмичењу у атлетици наступило је 17 школа у мушкој конкуренцији са 93 такмичара, у женској конкуренцији, 15 школа са 78 такмичарки, што је 23,42% од свих такмичара који су наступали у претходној школској години. Индикативан је податак, да 62,32% свих такмичара, који су наступили на такмичењима основних школа града Крагујевца, чине такмичари у пливању и атлетици. Једна школа организује школско такмичење у атлетици, а за учешће на градском такмичењу у пливању потребан је одговарајући резултат/време. Школе су се такмичиле у следећим спортовима: у одбојци, 3 школе у мушкој конкуренцији уз учешће 35 такмичара и 12 школа у женској конкуренцији са 138 такмичарки; у стоном тенису, такмичило се 8 школа у мушкој конкуренцији и 4 у женској конкуренцији, уз учешће 24 такмичара и 10 такмичарки у појединачној конкуренцији и 6 школа у екипној конкуренцији са 12 такмичара, као и 4 школе у женској конкуренцији са наступом 8 такмичарки у екипној конкуренцији; у гимнастици, у мушкој конкуренцији наступила је 1 школа са 1 такмичаром, док је учешће у женској конкуренцији узело 6 школа са 18 такмичарки; у стрељаштву је наступило 4 школе са екипом у мушкој конкуренцији и 12 такмичара и 2 школе у женској конкуренцији са 3 такмичарке, као и по 6 такмичара/ки у појединачној конкуренцији. Укупан проценат учешћа школске популације на такмичењима у организацији Градског савеза за школски спорт у школској 2015/16. години у мушкој конкуренцији је 4,90%, док је тај проценат у женској конкуренцији 5,84%. Овај резултат није у складу са резултатима других истраживања, која су указала да је код дечака израженије интересовање за бављење спортом. Презентовани резултати истраживања се односе на укупну школску популацију у основном образовању града Крагујевца, а школске спортске секције које се такмиче чине ученици седмог и осмог разреда који су већ укључени у тренажно-такмичарски процес у спортским клубовима.

Закључак

Један од посебних циљева Стратегије развоја спорта у Републици Србији је повећање броја спортских секција и других ваннаставних и рекреативних активности у оквиру школског спорта. Међу посебне циљеве предвиђено је и повећано учешће ученика на школским такмичењима, приредбама и манифестацијама. С обзиром на то да настава физичког васпитања обухвата укупну популацију младих укључених у образовно-васпитни систем код нас, она представља повољно образовно и васпитно окружење за развој позитивног става према физичкој активности и спорту. Уз редовну наставу физичког васпитања и наставу обавезног изборног предмета физичко васпитање -изабрани спорт, школска спортска такмичења, спортске приредбе и манифестације могу и морају значајно употпунити дефицит физичког вежбања ученика. Притом је важно да се сви ученици школе укључе у спортска такмичења без посебне селекције и ограничења.

Школа у оквиру школског програма, сачињава програм школског спорта и спортских активности, у који треба уврстити сва такмичења прописана планом и програмом предмета физичко васпитање и физичко васпитање - изабрани спорт, програм недеље школског спорта, спортске манифестације и приредбе у организацији локалне самоуправе и план наступа на такмичењима у организацији градског савеза за школски спорт. Програмом сарадње са јединицом локалне самоуправе школа треба да покрене значајније укључивање локалне самоуправе у планирању и временској усклађености учешћа ученика на спортским приредбама и манифестацијама у организацији локалне заједнице. Програмом сарадње са породицом неопходно је планирати учешће родитеља и деце на спортским приредбама и манифестацијама у оквиру школе или локалне самоуправе уз могућност да бесплатно користе спортске терене и салу школе за своје рекреативне и спортске активности. Сачињен план и програм спортских такмичења, приредби и манифестација треба да постане саставни део програма заштите ученика од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације, којим се промовише неговање културе спортског понашања, фер плеја, сарадње, толеранције и поштовања различитости на спортским теренима и поред њих. У оквиру развојног плана, један од развојних циљева школе треба да буде повећање броја ученика у спортским секцијама и веће учешће ученика на такмичењима у оквиру градског савеза за школски спорт, као и учешће ученика и родитеља на спортским манифестацијама у организацији локалне самоуправе. Такође, неопходно је обновити школска спортска друштва која треба да преузму реализацију свих спортских такмичења, манифестација и приредби у школи и локалној заједници, уз учешће родитеља.

Полазећи од значај физичког васпитања и спорта у друштву, имајући у виду његову социјалну и здравствену улогу у неговању и јачању здравља нације, неопходно је формирати међуресорни тим у чији састав би ушли представници Министарства просвете са задатком координације активности за унапређење наставе физичког васпитања и школског спорта.

Литература

Закон о спорту, Службени гласник РС – Просветни гласник, бр.24(2011)

Закон о основном образовању и васпитању (2013). Службени гласник РС – Просветни гласник, бр.55/2013)

Предлог мера за унапређивање наставе физичког васпитања, (2013), Национални просветни савет, Београд.

Оквирни акциони план за превенцију насиља у образовно-васпитним установама, (2009) Министарство просвете Републике Србије, Београд.

Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установа која обавља делатности основног образовања и васпитања, (2015), Службени гласник РС – Просветни гласник, бр. 36/2015)

Правилник о наставном програму за петти разред основног образовања и васпитања, Службени гласник РС – Просветни гласник, бр. 6/2007)

Правилник о наставном програму за шестти разред основног образовања и васпитања (2008), Службени гласник РС – Просветни гласник, бр. 5/2008)

Правилник о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања (2009), Службени гласник РС – Просветни гласник, бр. 6./2009)

Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања, Службени гласник РС – Просветни гласник, бр. 2/2010)

Стратегија развоја спорта у Републици Србији 2014. до 2018. године.

Национална стратегија за борбу против насиља и недоличног понашања на споретским приредбама за период од 2013. до 2018. године.

Извештај о остваривању права деце у Републици Србији из угла деце и младих (2013), Центар за права детета, Београд.

Национална стратегија за младе (2005), Службени гласник РС, бр.55/05;71/05 - исправка и 101/07).

Радојевић, Ј. (2011). Стандарди у функцији унапређивања квалитета физичког васпитања. *Физичка култура*, 65(1), 70-83.

McDevitt, t.m.& Ormrod,J.E. (2002). *Child Development and Education*, Upper Saddli River,NJ: Pearson Education.

Brettschneider W-D., Brandl-Bredenbeck H.P. (2008). Physical education and education through sport in Germany. In Klein, G., Hardman, K., (Eds.). *Physical Education and Sport Education in European Union* (pp.145-161). Paris: Edition Revue EPS.

Уредбе о Националном програму превенције, лечења и контроле кардиоваскуларних болести у Републици Србији до 2020. године.

Здравље становника Србије - аналитичка студија 1997-2007. (2008), Институт за јавно здравље Србије „др Милан Јовановић Батут”, Београд.

Роберт Ропрет¹, Драган Мочевих²

¹Факултет спорта и физичког васпитања, Београд

²Основна школа „Милош Црњански”, Београд

МИШЉЕЊЕ УЧЕНИКА ОСНОВНЕ И СРЕДЊЕ ШКОЛЕ О ЕКСТРЕМНИМ СПОРТОВИМА

ELEMENTARY AND HIGH SCHOOL STUDENTS' OPINIONS ON EXTREME SPORTS

Сажетак

Предмет рада су мишљења младих о екстремним спортовима, а циљ је утврђивање разлика у односу на узраст и пол. Истраживање је обухватило следеће екстремне спортове: сноуборд, слободно пењање, ролери, планински бициклизам, једрење са падобраном, скокови са високих објеката уз помоћ еластичног ужета, скокови у воду, скокови падобраном уз извођење фигура. Узорак испитаника је чинило 369 ученика (171 ♂, 198 ♀) основне (116 ♂, 100 ♀) и средње школе (55 ♂, 98 ♀). Истраживање је извршено путем анкетања (Ликертова скала). Подаци су обрађени применом дескриптивне статистике и Хи-квадрат теста (χ^2). Према резултатима, екстремним спортом је имало прилике да се бави мање од 30% испитиваних ученика. У млађем узрасту дечаци се више баве екстремним спортом од девојчица, док у средњој школи су то девојчице. За најопасније спортове одређени су параглајдинг и слободно пењање. Сви испитаници сматрају да су екстремни спортови значајни за психофизички развој, да омогућавају сагледавање личних крајњих способности и да имају позитиван утицај на развој карактера. У свим питањима утврђена је статистички значајна разлика у мишљењима између дечака и девојчица.

Кључне речи: Мишљење / ученици / екстремни спорт/

Summary

The paper examines the attitudes of the youth on extreme sports with an aim to identify the differences in their opinions with regard to age and gender. The research included the following extreme sports: snowboard, free climbing, inline skating, mountain biking, paragliding, bungee jumping, diving, sky diving. The sample included 369 students (171 ♂, 198 ♀) attending elementary (116 ♂, 100 ♀) and high schools (55 ♂, 98 ♀). The data were collected by a Likert-type questionnaire and they were processed by descriptive statistics and chi-square test (χ^2). The results showed that less than 30% of the respondents had an opportunity to do extreme sports. At junior age, boys do more extreme sports than the girls, while in high school it is the girls that are more involved in extreme sports.

Paragliding and free climbing are identified as most dangerous sports. All respondents agree that extreme sports are important for psycho-physical development, that they contribute to better comprehension of their own capacities and limitations and that they affect positively the character development. Statistically significant difference between the boys' and girls' attitudes was discovered for all questions.

Key words: opinions / elementaru and high school / extreme sport

Увод

Убрзана еволуција екстремних спортова је почела крајем 70-тих година XX века. До тада су маратонске трке на 42 километра и освајање Монт Евереста сматрани као екстремни напори којима могу да се баве само ретки појединци. Напредак у технологији опреме и тренинга условио је све већи број такмичара, али и појаву нових дисциплина. Маратонци су се трансформисали у триатлонце, алпско скијање у сноуборд, фририде у фристајл, скокови у воду у хајдајвинг или клифдајвинг, бициклизам у маунтинбајк итд. Нови спортови су постали маркетиншки примаљиви за спонзоре (нпр. Red Bull) што је условило њихову појаву на телевизији, а тиме ширу промоцију и популарност. Када је ESPN телевизија почела да емитује „Winter & summer X games“ 1997. године имала је 800 гледалаца, а данас преко 35 милиона (Роровић, 2015). Иако нису ексклузива младих, екстремни спортови имају тенденцију окупљају млађе популације и настали су као потреба младих да се издвоје из свакодневне рутине, тражећи узбуђење, нове изазове и могућности личног доказивања. Ови спортови су обично нетрадиционални. Учешће у њима је повезано са анти-естаблишментним, унапологетичним брендирањем начина живота које одбацују ауторитет. Већина екстремних спортова је у развоју, подложни су променама правила, критеријума, као и сталном појавом нових дисциплина и непрестаном ширењу, како у квантитету (бројности и распрострањености), тако и квалитету (техника, тактика и организација).

ЕКСТРЕМНИ СПОРТОВИ

Дефиниције

Активности из групе екстремних спортова разликују се од традиционалних спортова, због великог броја тешко контролисаних променљивих чинилаца тренинга и такмичења. Ове променљиве варијабле најчешће обухватају елементе из спољашње средине, укључујући висину, дубину, природне силе: ветар; снег; воду и различите варијанте подлога, где су брзина и тачна когнитивна перцептуална обрада неопходне за успешан исход (Cohen, 2012). Пошто неки од ових фактора не могу бити контролисани, они неизбежно утичу на исход датих активности или догађаја. Имајући у виду претходно, тешко је дефинисати шта обухвата појам „екстремни

спорт“. Постоји, међутим, неколико карактеристика које су заједничке за екстремне спортове. Велика брзина и адреналин (или производња других супстанци, као што су ендорфин и допамин, који се често погрешно поистовећују са адреналином) нису технички захтеви да активност буде екстремни спорт, али су често повезани са њим. Иако су „екстремни“, тешко се контролишу од стране родитеља, школе или друштвене заједнице. Екстремни спортови су више индивидуални од традиционалних спортова (рафтинг и paintballing су изузетни случајеви, јер се раде у тимовима). Тренери у овим спортовима су реткост и спортисти углавном самостално тренирају. Мада се у појединим екстремним спортовима могу применити традиционални спортски критерији (даљина, висина, време, збир бодова итд.), успешност такмичара у екстремним спортовима се често процењује субјективним и естетским критеријумима. Зато је једна од карактеристика ових младих спортова да развијају своје стандардне процене у складу са новим трендовима или развојем спорта.

Врсте екстремних спортова и такмичарске дисциплине

У прегледу доступне литературе није могуће наћи систематизацију и конкретан попис екстремних спортова. За потребе овог рада изабрани су спортови за које се сматра да ученици основних и средњих школа Београда имају основне информације, а самим тим и одређено мишљење о могућностима бављења и значају тих спортова:

- сноуборд (snowboard) - СНБО
- слободно пењање (free climbing) - ФРЦЛ
- ролери (inline skating) - ИНСК
- планински бициклизам (mountainbike) - МОБИ
- једрење са падобраном (paragliding) – ПАГЛ
- скокови са високих објеката уз помоћ еластичног ужета (bungee jumping) – БУУН
- скокови у воду (diving) – ДИВЕ
- скокови падобраном уз извођење фигура (sky diving) - СКДУ

Сноуборд (snowboard) је спорт на снегу који подразумева спуштање низ падину на једној, широј скији, стојећи у попречном положају. Дисциплине олимпијског програма сноуборда су: Snowboard cross, Park and pipe (Slopestyle, Big Air, Halfpipe), Alpine (паралел слалом, паралел велеслалом) (International ski federation – FIS).

Слободно пењање (Free climbing) подразумева различите врсте пењања. Пењања могу бити у природном окружењу или у затвореном, на вештачкој „стени“. Смисао спортског пењања је савладавање што тежих задатака „слободном техником“ без обзира на висину успона. Спортско пењање практикује се на такозваним спортским смеровима, карактеристичним првенствено по својој малој дужини (8-30 метара) и унапред постављеним сигурним међусигурачима,

најчешће експанзивним клиновима у малим размацима, чиме пењање постаје далеко сигурније у односу на класичне алпинистичке смерове. Олимпијски програм на играма 2020. године обухватиће дисциплине: тежинско (Lead), брзинско (Speed) и боулдеринг (Bouldering) (International federation of sport climbing - IFSC).

Ролери (inline skating) је вожња на ролерима - котураљкама на којима точкови стоје у једном реду. Постоје такмичења у брзинској и дужинској вожњи, као и у парковима са различитим поставкама скокова, прескока, клизања по гелендерима и сл. (Federation Internationale de Roller Sports - FIRS).

Планински бициклизам (mountainbike) подразумева различите форме вожње у природи на посебно ојачаним бициклима: Cross country (XC, STXC) Downhill, Super D, Freeride, Four cross, Maraton, Enduro, Dirt jumping, Orienteering ... (International Mountain Bicycling Association – IMBA).

Једрење са падобраном (Paragliding) обухвата следеће дисциплине: прелет, акробатско летење и прецизно слетање (Ваздухопловни савез Србије - ВСС).

Банџи скокови (bungee jumping) су рекреативни скокови са високих објеката уз осигурање скакача еластичним ужетом.

Скокови у воду (diving) у олимпијском програму обухватају скокове са различитих висина (1, 3, 10 м) са доминантним уроном у опруженом положају и на главу. Као неолимпијски спорт обухвата скокове са висина од 27 м. Саставни део скокова су окрети око уздужне и попречне осе, доминантно уроном на ноге.

Скокови падобраном уз извођење фигура (sky diving) подразумевају формирање фигура групе такмичара током слободног пада (Ваздухопловни савез Србије - ВСС).

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет рада су мишљења младих о екстремним спортовима, у смислу њиховог личног искуства (учења и социјализације), о опасностима (конативна страна става) и значаја за психофизички и социјални развој (когнитивна страна става). Циљ рада је утврђивање мишљења и разлика у мишљењима ученика о појединим екстремним спортовима у односу на узраст и пол.

МЕТОДЕ

Узорак испитаника је чинило 369 ученика (171 ♂, 198 ♀) основне (ОШ) и средње школе (СШ), од којих 216 ученика ОШ (116 ♂, 100 ♀) (V и VII разред) и 153 ученика СШ (55 ♂, 98 ♀) (I и III разред). Истраживање је извршено путем анкетања, односно анкетног упитника, са 11 питања, углавном затвореног типа са понуђеним одговором (заокружити) или потврдом наведених тврђења (Ликертова скала). Подаци су обрађени применом дескриптивне статистике и Хи-квадрат теста (χ^2).

Анкетом су била обухваћена следећа питања (са понуђеним одговорима и тврдњама):

- 1. На који начин си се сусрео/ла са екстремним спортом** (1. ТВ; 2. Инјернет; 3. учествовао; 4. гледалац)
- 2. Да ли си имао/ла прилике да се опробаш у неком од екстремних спортова?** (1. СНО; 2. ФРЦЛ; 3. ИНСК; 4. МОБИ; 5. ПАГЛ)(1. често; 2. понекад; 3. никад)
- 3. Кад би имао/ла прилике, којим екстремним спортом би се баво/ла?** (1. СНО; 2. ФРЦЛ; 3. ИНСК; 4. МОБИ; 5. ПАГЛ)
- 4. Ако би желео да се бавиш екстремним спортом, шта те спречава?** (1. Материјални услови; 2. Забрањују ми родитељи; 3. Ојасно је; 4. Здравствени разлози; 5. Не волим ипакве спортове; 6. ујисаји)
- 5. Којим екстремним спортом се никада не би бавио/ла?** (1. СНО; 2. ФРЦЛ; 3. ИНСК; 4. МОБИ; 5. ПАГЛ; 6. ујисаји)
- 6. Наведи разлог зашто се не би бавио/ла екстремним спортом.**
- 7. Да ли сматраш да су екстремни спортови опасни по здравље?** (1. поједино се слажем; 2. углавном се слажем; 3. нисам сигуран/на; 4. углавном се не слажем; 5. уопште се не слажем)
- 8. Да ли сматраш да су екстремни спортови значајни за психофизички развој младих?** (1. поједино се слажем; 2. углавном се слажем; 3. нисам сигуран/на; 4. углавном се не слажем; 5. уопште се не слажем)
- 9. Да сматраш да екстремни спортови имају позитиван утицај на карактер младих?** (1. поједино се слажем; 2. углавном се слажем; 3. нисам сигуран/на; 4. углавном се не слажем; 5. уопште се не слажем)
- 10. Бављење екстремним спортовима омогућава сагледавање крајњих способности учесника?** (1. поједино се слажем; 2. углавном се слажем; 3. нисам сигуран/на; 4. углавном се не слажем; 5. уопште се не слажем)
- 11. Прцени значај појединих екстремних спортова за развој?** (1. СНО; 2. ФРЦЛ; 3. ИНСК; 4. МОБИ; 5. ПАГЛ)(1. веома значајан; 2. делимично значајан; 3. није значајан)

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

На основу одговора ученика израчунати су проценти (%) учешћа испитаника: (а) према полу (дечаци - ♂ и девојчице - ♀) и (б) према узрасту (основна – ОШ и средња – СШ школа) као и вредности Хи-квадрат теста (χ^2) према постављеним питањима и мишљењима. По одговорима на питања из анкете, резултати изгледају овако:

На питање на који начин су се сусрели са екстремним спортом највећи проценат ученика оба пола и узраста је одговорио да је први контакт имао преко телевизије (ТВ) (Табела 1).

Табела 1. Процент ученика према начину на који су се срели са екстремним спортијом

	%	ТВ	Интернет	такмичар	гледалац
Основна школа	♂	56,03	7,76	6,90	29,31
	♀	58,00	14,00	1,00	27,00
Средња школа	♂	61,82	9,09	1,82	27,27
	♀	48,98	23,47	2,04	25,51

Утврђена је значајна разлика између дечака и девојчица (према полу) према начину како су дошли у контакт са екстремним спортом ($\chi^2=11,788^a$, $df=3$, $p<.05$). Имајући у виду слабу заступљеност екстремних спортова код нас као и распрострањеност телевизије одговори ученика су очекивани.

На питање да ли су имали прилике да се опробају у неком од екстремних спортова 29,59% ученика оба пола и оба узраста одговорило је позитивно, а 70,40% негативно. Према узрасту, међу ученицима ОШ неки од екстремних спортова је пробало 31,37% дечака и 27,6% девојчица; а СШ 27,63% дечака, 36,61% девојчица (Табела 2).

Табела 2. Процент испитаника који је пробало неки од екстремних спортова (према узрасту и према полу)

	%	Бави се / не бави се
Основна школа	♂	31,37 / 68,63
	♀	27,64 / 72,36
Средња школа	♂	36,62 / 69,38
	♀	29,60 / 70,40

Дечаци оба узраста (ОШ и СШ) у највећем броју су пробали МОБИ, а девојчице оба узраста (ОШ и СШ) најчешће ИНСК (Табела 3). Као основни разлог за овакве одговоре, може се претпоставити релативно лака доступност и традиција поседовања бицикла и ролера.

Табела 3. Процент испитаника који су се опробали у неком од екстремних спортова - по спортовима

	%	СНБО	ФРЦЛ	ИНСК	МОБИ	ПАГЛ
Основна школа	♂	30,17	18,10	46,55	62,07	0,00
	♀	12,00	10,00	59,00	57,00	0,00
Средња школа	♂	20,00	18,18	41,82	58,18	0,00
	♀	17,35	15,31	69,39	51,02	0,00

Према проценту испитаника који су се опробали у екстремним спортовима, утврђене су разлике, између дечака и девојчица (према полу) у СНБО ($\chi^2=10,042^a$, $df=2$, $p<.05$) и ИНЛС ($\chi^2=13,558^a$, $df=1$, $p<.05$).

На питање којим екстремним спортом би се бавили, дечаци оба узраста (ОШ и СШ) су одговорили да у највећем проценту желе да се баве СНБО, девојчице такође, док девојчице средње школе у истој мери желе да се баве и ПАГЛ (Табела 4).

Табела 4. Процент ученика према спорту којим би желели да се бави

	%	СНБО	ФРЦЛ	ИНСК	МОБИ	ПАГЛ	БУУН	ДИВЕ	СКДУ
Основна школа	♂	25,86	6,90	18,97	23,28	18,97	1,72	0,86	3,45
	♀	30,00	19,00	16,00	14,00	21,00	0,00	0,00	0,00
Средња школа	♂	34,55	9,09	3,64	23,64	29,09	0,00	0,00	0,00
	♀	24,49	19,39	19,39	10,20	24,49	2,04	0,00	0,00

Између дечака и девојчица (према полу) постоје значајне разлике у жељама за бављење одређеним екстремним спортом ($\chi^2=22,283^a$, $df=7$, $p<.05$). Могуће објашњење за избор СНБО је релативна развијеност овог спорта у Србији, као и постојање више скијашких центара.

На питање шта их спречава да се баве екстремним спортом, старији дечаци (СШ) су као разлог навели недостатак материјалних услова, док остали ученици и ученице наводе као главни разлог висок ниво ризика и опасност екстремних спортова. Интересантно је, да је, по проценту, други разлог забрана родитеља (Табела 5).

Табела 5. Разлози који спречавају ученике да се баве екстремним спортом

	%	матер. услови	родитељи	опасно је	здравст. разлози	не волим	други спорт	повреде	сувише млад	немам времена	немам прилику
Основна школа	♂	16,38	25,86	36,21	1,72	11,21	3,45	0,86	0,86	0,86	2,59
	♀	5,00	14,00	51,00	4,00	15,00	1,00	0,00	1,00	9,00	0,00
Средња школа	♂	36,36	7,27	9,09	1,82	14,55	5,45	0,00	0,00	18,18	7,27
	♀	15,31	15,31	34,69	6,12	4,08	1,02	0,00	0,00	17,35	6,12

Између дечака и девојчица (према полу) ($\chi^2=31,013^a$, $df=9$, $p<.05$), као и између старијих и млађих ученика (према узрасту), ($\chi^2=48,348^a$, $df=9$, $p<.05$) постоје значајне разлике у разлозима који их спречавају да се баве екстремним спортовима. Очекивана је жеља дечака за опробавањем у екстремним спортовима, а да су главна препрека финансијске могућности, док млађи дечаци и девојчице ипак имају одређену резервисност због опасности ових спортова.

На питање којим екстремним спортом се никада не би бавили, највећи проценат ученика је навео ПАГЛ (26,53 – 38,00%), осим дечака ОШ (37,07%) и девојчица СШ (26,53%) који наводе ФРЦЛ као спорт којим се не би бавили (Табела 6).

Табела 6. Процент ученика, према спортовима којим не би волели да се баве

	%	СНБО	ФРЦЛ	ИНСК	МОБИ	ПАГЛ	БУУН	ДИВЕ	СКДУ
Основна школа	♂	12,93	37,07	15,52	7,76	25,86	0,00	0,00	0,86
	♀	14,00	24,00	7,00	12,00	38,00	5,00	0,00	0,00
Средња школа	♂	3,64	29,09	29,09	3,64	30,91	1,82	0,00	1,82
	♀	17,35	26,53	6,12	22,45	26,53	0,00	0,00	1,02

Између дечака и девојчица (према полу) постоји значајна разлика у мишљењима којим екстремним спортом не желе да се баве ($\chi^2=29,752^a$, $df=6$, $p<.05$). Имајући у виду најмање познавање скокова са падобраном, очекивани су одговори ученика, као и подједнак став девојчица о слободном пењању.

На питање зашто се не би бавили екстремним спортом, највећи проценат оних који се не би бавили екстремним спортом као разлог наводи опасност (50,00 – 61,00 %) (Табела 7).

Табела 7. Разлози због којих се ученици не би бавили екстремним спортовима

		опасно је	не волим	повреде	не свиђа	напорно	школа
Основна школа	♂	50,00	19,83	9,48	18,10	0,86	1,72
	♀	61,00	16,00	4,00	17,00	0,00	2,00
Средња школа	♂	58,18	18,18	10,91	9,09	3,64	0,00
	♀	57,14	17,35	9,18	16,33	0,00	0,00

Нема значане разлике између дечака и девојчица (према полу), као и између старијих и млађих ученика (према узрасту) у навођењу разлога због којих се не би бавили одређеним екстремним спортом. Слабо познавање правила, као и слабу заступљеност у Србији, очекивано је да сам појам „екстремни“ асоцира на опасности и могућности повређивања.

На питање да ли су екстремни спортови опасни по здравље, ученици ОШ оба пола су одговорили (46,55 ♂ и 29,00 ♀) да нису сигурни („не знам“), док ученици СШ, оба пола (32,73 ♂ и 38,78 ♀), сматрају да екстремни спортови углавном нису опасни („углавном се слажем“) (Табела 8).

Табела 8. Мишљење ученика о опасности екстремних спортова по здравље учесника

	%	потпуно се слажем	углавном се слажем	не знам	углавном се не слажем	уопште се не слажем
Основна школа	♂	16,38	18,10	46,55	0,00	18,97
	♀	14,00	25,00	29,00	19,00	13,00
Средња школа	♂	5,45	25,45	18,18	32,73	18,18
	♀	4,08	10,20	37,76	38,78	9,18

Утврђено је да постоје значајне разлике између дечака и девојчица (према полу) ($\chi^2=21,628^a$, $df=4$, $p<.05$), као и између старијих и млађих ученика (према узрасту) ($\chi^2=46,472^a$, $df=4$, $p<.05$) у мишљењу да ли су екстремни спортови опасни по здравље. Као и претходним питањима, млађи ученици показују да нису довољно упознати са екстремним спортовима (већина одговора је „не знам“).

На питање да ли сматрају да су екстремни спортови значајни за психофизички развој младих, ученици су углавном, одговорили позитивно („углавном се слажем“), осим дечака ОШ који сматрају да имају апсолутан позитиван утицај („потпуно се слажем“) (Табела 9.).

Табела 9. Мишљење ученика о значају екстремних спортова на психофизички развој

	%	потпуно се слажем	углавном се слажем	не знам	углавном се не слажем	уопште се не слажем
Основна школа	♂	39,66	22,41	31,90	0,86	5,17
	♀	23,00	39,00	27,00	4,00	7,00
Средња школа	♂	32,73	34,55	27,27	3,64	1,82
	♀	15,31	41,84	28,57	4,08	10,20

У мишљењу дечака и девојчица (према полу) постоји значајна разлика о значају екстремних спортова на психофизички развој ($\chi^2=21,551^a$, $df=4$, $p<.05$). Може се претпоставити да ученици имају генерално мишљење да спорт уопште, има позитиван утицај на развој младих.

На питање да ли екстремни спортови имају позитиван утицај на карактер младих, ученици оба пола и узраста су одговорили позитивно. Ученици и ученице ОШ сматрају да је утицај апсолутан (66,38 ♂ и 35,00 ♀), док ученици СШ сматрају да је утицај „углавном позитиван“ (41,82 ♂ и 47,96 ♀) (Табела 10).

Табела 10. Мишљење ученика о утицају екстремних спортова на развој карактера младих

	%	потпуно се слажем	углавном се слажем	не знам	углавном се не слажем	уопште се не слажем
Основна школа	♂	66,38	14,66	13,79	0,86	4,31
	♀	35,00	31,00	24,00	5,00	5,00
Средња школа	♂	21,82	41,82	20,00	14,55	1,82
	♀	27,55	47,96	14,29	5,10	5,10

Утврђено је да постоје значајне разлике између дечака и девојчица (према полу) ($\chi^2=15,166^a$, $df=4$, $p<.05$), као и између старијих и млађих ученика (према узрасту) ($\chi^2=35,930^a$, $df=4$, $p<.05$) у мишљењу да ли екстремни спортови имају позитиван утицај на карактер младих. Као и у претходном питању млади исказују позитивно мишљење према спорту уопште, као и о екстремним спортовима.

На питање да ли бављење екстремним спортовима омогућава сагледавање крајњих способности учесника, ученици оба пола и узраста су одговорили позитивно (Табела 11).

Табела 11. Мишљење ученика о утицају екстремних спортова на сагледавање својих крајњих способности

	%	потпуно се слажем	углавном се слажем	не знам	углавном се не слажем	уопште се не слажем
Основна школа	♂	60,34	0,00	28,45	4,31	6,90
	♀	43,00	27,00	24,00	3,00	3,00
Средња школа	♂	41,82	36,36	16,36	1,82	3,64
	♀	40,82	36,73	12,24	7,14	3,06

Утврђено је да постоје значајне разлике између дечака и девојчица (по полу) ($\chi^2=22,743^a$, $df=4$, $p<.05$), као и између старијих и млађих ученика (по узрасту) ($\chi^2=36,614^a$, $df=4$, $p<.05$) у мишљењу да ли екстремни спортови омогућавају сагледавање крајњих способности учесника.

На питање да процене значај појединих екстремних спортова за развој, ученици млађег узраста (ОШ), у највећем проценту (27,12 ♂ и 28,34 ♀) су истакли да МОБИ највише доприноси развоју. Старији дечаци (СШ) сматрају да највише доприноси СНБО, док старије девојчице (СШ) сматрају да ФРЦЛ и МОБИ подједнако доприносе развоју (Табела 12).

Табела 12. Процент ученика који смањрају да поједини спорти доприноси развоју

		СНБО	ФРЦЛ	ИНСК	МОБИ	ПАГЛ
Основна школа	♂	20,34	18,64	17,37	27,12	16,53
	♀	20,32	13,90	24,06	28,34	13,37
Средња школа	♂	31,40	20,66	14,88	19,01	14,05
	♀	19,47	22,63	21,58	22,63	13,68

Утврђене су значајне разлике између мишљења дечака - девојчица (према полу) о значају СНБО ($\chi^2=6,061^a$, $df=2$, $p<.05$), МОБИ ($\chi^2=5,162^a$, $df=1$, $p<.05$) и ПАГЛ ($\chi^2=6,960^a$, $df=2$, $p<.05$) за развој.

ЗАКЉУЧАК

Према резултатима спроведног истраживања, екстремним спортом, у њиховом изведеном облику је имало прилике да се бави мање од 30% испитиваних ученика. Овакав резултат се може довести у везу са одговорима о разлозима за немогућности бављења овим спортовима, због недостака материјалних средстава, али и специфичности микросоцијалног простора живљења

Закључци о конативној страни или динамичком својству мишљења:

Свој први контакт са екстремним спортом, највећи проценат ученика оба пола и узраста имао је преко телевизије, што управо потврђује значај овог медија у развоју и популарисању екстремних спортова, али говори и о деловању медија на опажање, памћење, учење, мишљење, емоције као и на понашање ученика.

Ученици млађег узраста нису сигурни да ли су екстремни спортови опасни, док су старији категорични у мишљењу да они то углавном нису, што може бити последица искуства, информација и зрелости испитаника. Сви испитаници сматрају да су екстремни спортови значајни за психофизички развој и да омогућавају сагледавање личних скрајњих способности.

Закључци о когнитивној страни или знањима и уверењима којима граде мишљење:

У млађем узрасту дечаки су се више опробали у неком од изведених облика екстремних спортова од девојчица, углавном планинским бициклизмом, док у средњој школи су то девојчице, које су се углавном опробале у ролерима. На овакав тренд вероватно утичу околности да су ова два реквизита, бицикл и ролери, најдоступнија узорку популације која је испитивана и која је повезана са местом живљења (шири центар града, близина излетишта са адекватном инфраструктуром), као и економској ситуацији у друштву.

Млађи ученици сматрају да планински бициклизам има најјачи утицај на развој, старији дечаци сматрају да је то сноуборд, а старије девојчице и слободно пењање. У мишљењу да, екстремни спортови, имају позитиван утицај на развој карактера сложни су сви ученици, с тим да старији имају одређену резерву у свом мишљењу.

Закључци о емотивној страни мишљења:

Као најпожељнији спорт истакнут је сноуборд, мада девојчице показују интересовање и за параглајдинг. Разлог за овакве резултате могуће је пронаћи у чињеници да је сноуборд, у испитиваном узорку, веома познат и развијен и да у Србији постоји квалитетна инфраструктура (неколико великих ски центара).

Као најопасније спортове, којим се не би бавили, највећи број испитаника наводи параглајдинг и слободно пењање, што се може објаснити slabим познавањем и малом популарношћу ових спортова.

У свим питањима утврђена је статистички значајна разлика у мишљењима између дечака и девојчица (према полу). Разлике између старијих и млађих (према узрасту) утврђене су у мишљењима о опасности екстремних спортова и утицају на развој карактера и сагледавање крајњих способности, што се може објаснити искуством, информисаношћу и зрелости старијих испитаника.

На основу ових резултата може се закључити да испитаници имају позитивно мишљење према екстремним спортовима и њиховом утицају на развој психосоцијалних карактеристика, да је улога медија веома значајна у упознавању са екстремним спортовима, али и да се ученици опредељују за спортове који су блиски њиховом окружењу и материјалним могућностима (когнитивна дисонанца – показују сазнајни несклад о овој теми).

Литература

International federation of sport climbing - IFSC (dostupno na: <http://www.ifsc-climbing.org>)

International Mountain Bicycling Association – IMBA (dostupno na https://en.wikipedia.org/wiki/Mountain_bike_racing)

Vazduhoplovni savez Srbije – VSS (dostupno na <http://www.vss.rs/sportovi/paraglajding/2015-05-17-22-56-02>)

Cohen R. (2012) The relationship between personality, sensation seeking, reaction time and sport participation: evidence from drag racers, sport science students and archers. PhD thesis, Middlesex University (dostupno na https://en.wikipedia.org/wiki/Extreme_sport)

Popovic W (2015). The development of extreme sports (dostupno na <http://sportsthenandnow.com/2015/10/24/the-development-of-extreme-sports/>)

International ski federation – FIS (dostupno na <http://www.fis-ski.com>)

РАДОВИ СА СТРУЧНОГ СКУПА

„80 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА МИЛИВОЈА МАТИЋА”

80 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА МИЛИВОЈА МАТИЋА

Поштовани професори и студенти,
поштована госпођо Милена Матић,
драги пријатељи, уважени гости,
даме и господо,

Посебна ми је част да у присуству чланова породице, угледних гостију, студената и професора Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду, отворим овај стручни скуп посвећен животу и делу професора Миливоја Матића.

Миливоје Матић је рођен 02. августа 1935. године у Обреновцу. Основну и средњу школу завршио је у родном граду. Студије је уписао 1954. године на Институту за физичку културу у Београду, а дипломирао 1959. године на институцији под називом Висока школа за физичко васпитање. Исте године запослио се као наставник физичког васпитања у ОШ“Соња Маринковић“ у Земуну. Након три године рада у овој школи, каријеру наставља на Високој школи за физичко васпитање у Београду, на предмету Методика физичког васпитања, где је изабран за асистента. На предмету Методика физичког васпитања изабран је у звање доцента 1971. године, ванредног професора 1977. и редовног професора 1982. године. У звање редовног професора, на предмету Теорија физичке културе, изабран је 1990, а пензионисан је 1999. године.

Објавио је укупно 185 радова, од чега 10 уџбеника и монографија. Био је уредник рубрике „Физичко васпитање“ у часопису „Физичка култура“ од 1966-1988. године. Са посебном пажњом ишчекивани су његови наступи на летњим школама педагога физичке културе, на конгресима физичке културе, као и на међународним научним скуповима.

Добитник је Мајске награде 1980. године за допринос развоју науке физичке културе, а његов уџбеник „Час телесног вежбања“ (1978) постао је култна књига за Методику физичког васпитања и генерације будућих наставника физичког васпитања.

Професор Матић је ширио идеје педагога чије се мисли поштују, а дела уважавају. ЊЕГОВА педагошка доследност, методичка посвећеност, идејност, језгровитост, оперативност и бриљантно говорништво, изаткале су јединствено и препознатљиво ДЕЛО у теорији физичке културе, а ЊЕГОВО укупно стручно и научно стваралаштво, које често досеже врхове духовног стваралаштва и филизофске контемплације, представља трајан и изузетно значајан допринос развоју мисли у физичкој култури.

Због изузетног доприноса развоју физичке културе, Катедра за теорију и методику физичког васпитања, покренула је иницијативу 10. априла 2014. године, да једна педагошка јединица у згради Факултета буде названа по Миливоју Матићу.

На 9. седници Наставно-научног већа Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду од 08. маја 2014. године, одлучено је да Амфитеатар 1 мења назив у Амфитеатар „Миливоје Матић“.

Зато смо се данас окупили, да у поводу 80. година од његовог рођења, евоцирамо успомене на живот и дело професора Матића и покушамо да отргнемо од заборава продукте стваралаштва које је подарио посленицима у физичкој култури.

Миливоје Матић је био педагог, хуманиста, научник, песник, филозоф и уметник у физичкој култури. Никакве почести није тражио, а његово дело је изнедрило највећу почаст да његов лик светли вечно у Амфитеатру „Миливоје Матић“.

Руководилац Катедре за
Теорију и методику физичког васпитања
Редовни професор др Божо Бокан

ОГЛЕД О ЕТИЧКИМ ВРЕДНОСТИМА ТЕЛЕСНОГ КРЕТАЊА-ВЕЖБАЊА У ДЕЛУ МИЛИВОЈА МАТИЋА

Божо Бокан¹ и Милош Марковић¹

¹Факултет спорта и физичког васпитања, Универзитет у Београду, Србија

Оригинални научни чланак УДК 796.01:140.8 Матић М.

САЖЕТАК

У теоријском огледу аутори су извршили анализу радова једног од најзначајнијих теоретичара и методичара физичког васпитања у Србији, редовног професора др Миливоја Матића. У фокусу анализе нашле су се четири публикације овог аутора: „Час телесног вежбања“ (1978), „Аксиолошке и методолошке основе ревалоризације телесног кретања-вежбања“ (1982), „Физичко васпитање – увод у стручно-теоријску надградњу“ (1990) и „Општа теорија физичке културе“ (2005). Уз примену теоријске анализе и анализе садржаја наведених дела, а ослањајући се на теоријске концепције водећих теоретичара и филозофа, аутори су интерпретирали могући допринос Миливоја Матића теорији и пракси физичког васпитања, као и општој теорији физичке културе. Као оригинални допринос теорији и пракси физичког васпитања, може се сматрати „Матићева методика морала“ по узору на Кантову деонтолошку етичку теорију. На плану опште теорије физичке културе, уводећи у теоријске расправе елементе филозофског мишљења, Миливоје Матић је теорију физичке културе подигао на ниво филозофске контемплације, што је његов оригинални допринос у развоју опште теорије физичке културе.

Кључне речи: Миливоје Матић / Телесно кретање - вежбање / Етичке вредности / „Матићева методика морала“ / Зачеци филозофије физичке културе

УВОД

У периоду од 38 година (1961-1998) које је провео као професор Факултета физичке културе Универзитета у Београду, професор Миливоје Матић је објавио 173 рада (Бокан, Б., 2000:25), а након одласка у пензију још 12 радова. Са укупно 185 радова из различитих области физичке културе, по нашем увиду, сврставају Миливоја Матића међу ретке делатнике који је за свога живота објавио толики број радова.

Својим писаним радовима и непосредним педагошким утицајима како на студенте, тако и на педагоге из школске праксе, професор Миливоје Матић је остварио један од најзначајнијих утицаја на развој теоријске мисли и њене примене у пракси физичког васпитања у Србији. У ширем контексту, радовима из теорије физичке културе, проширио је утицај и на развој опште теорије и филозофије физичке културе.

Од укупног броја наведених радова, најзначајније публикације које су оствариле утицај на развој теорије и праксе физичког васпитања су: *„Час телесног вежбања“* (1978) и *„Физичко васпитање – увод у стручно-теоријску надградњу“* (1990). Из простора опште теорије физичке културе, најзначајније публикације су: *„Аксиолошке и методолошке основе ревалоризације телесног кретања - вежбања“* (1982) и *„Општа теорија физичке културе“* (2005).

Из укупног стваралаштва Миливоја Матића, наведене четири публикације, по нашем увиду, спадају у језгрену писану материју која је својим идејама и проницањем у само биће физичке културе остварила највећи утицај на развој теорије физичког васпитања и опште теорије физичке културе.

Уз примену теоријске анализе и анализе садржаја наведених дела, а ослањајући се на теоријске концепције водећих теоретичара и филозофа, аутори су интерпретирали могући допринос Миливоја Матића сагледавању етичких вредности телесног кретања - вежбања.

ТЕОРИЈСКА БАЗА

Већ у својим првим објављеним радовима, а нарочито у делу *„Час телесног вежбања“* (1978), Миливоје Матић је својим идејама наговестио да се у физичкој култури појавио луцидни мислилац и стваралац. Постављајући

себи, као мото књиге, необичну мисао, као исходиште сваког почетка: „На почетку би кретање...и оста...превасходно као вежбање“, Матић је увео нашу струку у предворје антропологије и филозофије физичке културе.

Та унутрашња потреба за теоријско-филозофским оквиром оријентације у физичкој култури, трасирала је Матићев каснији мисаони напор ка конституисању „*телесног кретања - вежбања: од стварности по себи до вредности за неког*“, при чему је изнедрио једну од најзначајнијих онтолошких мисли у физичкој култури (Матић, М., 1978:15):

„Телесно кретање - вежбање је појединачни људски чин којим се механичке промене властитог тела, као стварност по себи у конкретној људској пракси претварају у вредност за неког“

У антрополошком смислу, иако се „кретање“ и „вежбање“ налазе у јединству супротности (отуда језичка сложеница „кретање - вежбање“), Матић је мисаоно раздвојио „кретање“ од „вежбања“ и претпоставио да „*телесне вежбе не постоје као неке „посебне суштине“, независно од телесног кретања као чина човековог практичног живота*“ (Матић, М., 1978:10), али да је „*телесно кретање тек а posteriori телесно кретање - вежбање*“ (Матић, М., 1978:11):

*„Ако се одређено телесно кретање изводи под одређеним условима (специфично значење и организација чина) оно **може бити** сматрано телесним кретањем - вежбањем“.*

Ту суштинску разлику између „кретања“, као genus proximum-а, и „вежбања“ као differentia specifica, Матић је пронашао у специфичном значењу односа „кретање - вежбање“. Објашњавајући суштинску разлику између „телесног кретања“ и „телесног вежбања“, Матић логички анализира однос „објективног“ и „вредносног“ плана кретања - вежбања, истичући да на објективном (стварносном) плану између телесног кретања (уопште) и телесног кретања - вежбања нема никакве разлике. Тек онда, када се кретање човечијег тела изводи са ЦИЉЕМ, као свесни, рационални, вољни и слободно изабрани пројекат за један чин, онда га можемо сматрати телесним вежбањем.

Значење вредносног плана, односа кретање - вежбање, Матић објашњава на следећи начин (Матић, М., 1978:11):

„Вредносни план је план процењивања, одређивања смисла и значења свему што постоји као садржај свести субјекта (укључујући и њега самог).“

Ту једна објективна чињеница – у нашем случају телесно кретање – поред тога што (стварносно) **јесте** почиње и да (вредносно, субјективно) **значи**, тј. да буде „везник“ (инструментализација) између реалног, тј. постојећег, и идеалног, тј. пројектованог; веза између оног што појединачни човек који пројектује (тј. ствара свој идеал и тежи ка њему) **јесте** (-сада) и оног што он **није** (-још), али је његова реална могућност“.

Истраживачи у физичкој култури су утврдили да је највећи број емпиријских истраживања квантитативне оријентације ишао у правцу утврђивања позитивног утицаја телесног кретања - вежбања на биолошки статус човека (Бокан, Б., 2013) а ређе на интердисциплинарне приступе: психолошки, социолошки, етички, естетички, аксиолошки, онтолошки и други утицаји у процесу сагледавања холистичког погледа на објективну стварност телесног кретања - вежбања. Матић је међу ретким теоретичарима у физичкој култури поставио премисе таквог једног новог приступа и у складу са тим задао правац развоја мисли у физичкој култури, као практичној делатности која своју генеричку суштину сагледава и у процесу сазнања, а како каже Матић: „Та сазнања постају вредности так ако се уведу као делујући агенс у домен личног живота појединца“ (Матић, М., 1978:14).

Преко те мисли, Матић нас уводи у разумевање телесног кретања - вежбања као стваралачког чина у коме све више покушава да проникне у најтананије везе између телесног кретања - вежбања и смисла самог чина вежбања. Анализирајући однос телесног кретања човека у процесу рада и производње, и телесног кретања - вежбања као слободне и себи - сврсисходне активности у слободном времену, Матић истиче следеће (Матић, М., 1978:12):

*„Имајући у виду да рад и производња често имају и прерогативе нужности и неслободе – могло би се закључити да је **циљ телесног кретања, вежбања, ипак, ближи генеричком језгру човека**“.*

По мишљењу Кангрге, то генеричко језгро човека највише се одсликава у појму слободе (Кангрга, М., 2004:105):

„Слобода је претпоставка могућности како етичко-моралне сфере уопће, тако и њезиних основних појмова („предмета“) – добра и зла“.

Наводећи мишљење Шелинга, Кангрга даље истиче (Кангрга, М., 2004:282):

„Форма опће воље јест слобода уопће, а њезина материја јест моралитет. Дакле, слобода није зависна од моралитета, него је моралитет зависан од слободе. Не зато што и уколико сам моралан, јесам

слободан, него зато што и уколико хоћу да будем слободан, треба да будем моралан“.

Претходну мисао Кангрга ојачава Хегеловим ставом (Кангрга, М., 2004:283): „Само по својој бити слободан човек може бити и субјект и објект како моралитета, тако и права (зато Хегел у том контексту каже: 'Колико права, толико и дужности, и обратно!')“

Кант сматра да је појам слободе кључ за објашњење аутономије воље (Кант, И., 2008:101):

„Воља је једна врста каузалитета живих бића уколико су она умна, а слобода би представљала ону особину тога каузалитета по којој он може да дела независно од туђих узрока који га детерминирају, као што је природна нужност особина каузалитета свих безумних бића по којој њихово делање одређује утицај страних узрока“.

Кант даље наводи (Кант, И., 2008:111):

„Са идејом слободе пак нераздвојно је повезан појам аутономије, а са појмом аутономије нераздвојно је повезан општи принцип моралности који у идеји лежи у основи свих радњи умних бића, исто онако као што је природни закон у основи свих појава“.

Једну од кључних тема у физичкој култури, Матић је развио у делу монографског типа: „Аксиолошке и методолошке основе ревалоризације телесног кретања - вежбања“ (1982), где је у уводном делу засновао једну од најчвршћих теоријско-филозофских концепција о „Вредностима телесног кретања - вежбања и телесном кретању - вежбању као извору вредности“. Идеје које су зачете и детаљно разрађене у овом делу, даље су разрађиване и доживеле су своју надградњу у уџбеницима: „Општа теорија физичке културе“ (1992) и „Општа теорија физичке културе“ (2005).

Оно о чему желимо данас да подсетимо нашу стручну и научну јавност, јесте Матићев оглед о „Етичким вредностима телесног кретања - вежбања“, као једној од доминантних вредности физичке културе.

Зато, одмах на почетку овог излагања, треба истаћи Матићеву мисао која је увела у теорију физичке културе кантовски етички модел категоричког императива (Матић М., 1982:118):

„Основна морална јединица у физичком васпитању и у физичкој култури је: (морална) навика редовног и систематског бављења телесним кретањем - вежбањем као личним, непосредним (физичким) чином“

Да би се постигла (морална) навика редовног и систематског бављења телесним кретањем - вежбањем, неопходна је навикнутост на напор, као конститутивни елемент стваралачког живота, због чега Матић истиче:

*„У постизању овог стања прихватања **физичког напора као онтолошке дате људског бића**, култура и физичко васпитање као њен део имају непроцењив значај. Физичко васпитање и јесте и мора још више бити и васпитање за физички напор“* (Матић М., 1982:110-111. – наше подв.).

У објашњењу наведеног става, Матић полази од сазнања, да у основи сваког „мишићног“ напора одраслог нормалног човека лежи тоталитет његовог генеричког бића, његова свест, његова вредносна опредељеност, његов морал, и да је у складу са тим, напор неодвојив од појма свести. Тако лични напор постаје свест о квалитету једне функције, а стални напор постаје временом сазнање о вредности те практичне активности. Таквом логичком анализом, Матић долази до одређења саме онтологије морала човека, указујући да (Матић, М., 1982:1149):

*„...у основи сваког **физичког напора лежи његов морал, његов „дух“**, а да је свака морална савршеност човека у тесној вези с његовом физичком основом“.*

Матић сматра да се самореализација и лично опредељење за телесно кретање - вежбање може остварити само ако су задовољени одређени историјски, друштвени и лични предуслови и наводи следеће (Матић, М., 1982:101):

„О етичким вредностима телесног кретања-вежбања се може говорити, пре свега, уколико је индивидуа достигла ниво психичке и социјалне зрелости, ако је у конкретном друштву нашла своје место и ако се реализује у разноврсним социјалним интеракцијама, односно ако живи у културним и историјским околностима у којима је (само)реализација личности један не само толерисан, већ и нормативни факат“.

Након сазнања о моралној вредности телесног кретања - вежбања, да би се физички напор одвијао редовно, као апсолутни услов (condition sine qua non) у личном понашању појединца мора да постоји ред, у ком случају се та тенденција понашања даље вежбањем учвршћује. Зато Матић говори о „**поунутрењу**“ телесног вежбања, које вежбање претвара у навiku и потребу, у процес рађања самог човека (Матић, М., 1982:117):

„Телесно кретање - вежбање одраслих људи које ови изводе прегорно у дужем временском периоду, када се то вежбање већ скоро „поунутрило“, када је постало њихова навика и почиње да „дејствује“ као потреба – бива понекад доживљено, доиста, као „светковина бића“. Извршено телесно кретање-вежбање је и дело са својом објективацијом у материјалном супстрату онога

ко га је извршио, али истовремено оно је и интима, духовна и емотивна потврда делаоца о његовом сопственом напретку: човек се рађа“.

Међутим, тај процес „рађања“, није ни мало једноставан, иако је позната Фромова мисао: „*Читав живот појединца није ништа друго до процес рађања самог себе*“ (Фром, Е., 1980:49). Пренето у простор физичке културе, чин „рађања самог себе“ постаје један од важнијих задатака педагога физичке културе. То Матић схвата на прави начин и у простору методике физичког васпитања истиче 5 (пет) „основних пројекција куће“, или пет основних задатака - утицаја које наставник мора да изврши на ученике у процесу свог педагошког рада: СПОСОБНОСТИ, УМЕЊА, ЗНАЊА, ПРИМЕНЕ и **УВЕРЕЊА** (Матић, М., Бокан, Б., 1990:120).

Иако пета пројекција по реду набрајања – **УВЕРЕЊА**, у контексту „поунутравања“ телесног кретања - вежбања, постаје **ТЕМЕЉНА** у стабилној изградњи стручне „куће“ педагога физичке културе, тако што бива уграђена у други део дефиниције циља физичког васпитања, која је примењивана у школском систему до 2000. године: „...**трајно подстицање ученика да активности у њој уграде у свакодневни живот и културу живљења уопште**“ (Матић, М., Бокан, Б., 1990:121 – наше подв.).

У даљим теоријским напорима да се разраде ставови о подстицању ученика у настави физичког васпитања, педагозима је познат Матићев идеограм о потреби, не само побеђивања, већ и убеђивањем ученика (Матић, М., Бокан, Б., 1990:115):

*„Развијајмо заставе за појединачна и групна прегнућа на којима ће писати: **Лепо је и тешко је ПОБЕДИТИ**,... али знајмо да се ту не завршава наша педагошка порука, јер нас главни напори и највећа добит чека од непосредног (уз јарбол са заставом победе) подизање читавог једног обелиска на којем је дописан наставак поруке са заставе који гласи... **а како је тек лепо и колико је тек тешко УБЕДИТИ!**“*

Овакав теоријски приступ омогућио је Матићу један нови приступ у методици физичког васпитања који је он дефинисао као: **Нова методика – „Корак напред и навише“** (Матић, М., Бокан, Б., 1990:141).

У том новом приступу, поред досадашње „*Методике обучавања и усавршавања моторичких форми - техника*“ и „*Методике развијања и одржавања физичких способности - кондиција*“, Матић инсистира и на следећим новим облицима педагошког деловања на ученике: „**Методика тражења смисла и подстицаја за опредељење и за пристајање на вежбање**“ и „**Методика учвршћивања и истрајавања у чину вежбања**“. У том новом приступу методици, Матић инсистира да се методика физичког васпитања мора утемељивати на **УБЕЂИВАЊУ** (у вредности физичког

васпитања), на НАВИКАВАЊУ (на физичке активности, на њиховом практичном примењивању), и на ПОДСТИЦАЊУ (да се у тој навици и пракси истрајава).

Трагајући за идејама које Матићеву мисао уводе у предворје Кантовог категоричког императива, долазимо до појма **аутономије личности** која постаје основни услов за етику слободе, достојанства и аутономије појединца о чему Матић размишља на следећи начин (Матић, М., 1982:101):

„Да би се, пак, конституисала категорија етичке вредности личност мора бити аутономна (наравно, у мери у којој је то уопште могуће једном друштвеном бићу), да буде окренута сама себи и свом (само) реализовању (опет у мери у којој је то могуће без припадања другима и без делотворности других у нама)“.

За аутономну личност је по Матићу, степен сопствене сатисфакције неупоредиво важнији од спољњег успеха (Матић, М., 1982:101):

*„Аутономна личност не само да није обавезна пред другим да ради на свом усавршавању телесним кретањем - вежбањем (васпитање и образовање) и не само да нема порива да ту своју усавршеност манифестује, упоређује и доказује пред другима и против других (спорт), већ се осећа слободном да то (само) реализовање (и) телесним кретањем - вежбањем чини, пре свега, **себе саме ради**“.*

Матић исправно размишља да у одређеном узрасту и у одређеним животним условима, телесно кретање - вежбање постоји као потреба, али се не осећа као потреба (Матић, М., Бокан, Б., 1990:107):

„Потреба за телесним кретањем - вежбањем се отуђила као потреба; од унутрашње потребе претворила се у спољашњу потребу; од аутономне претворила се у хетерономну“.

Увођењем расправе о потребама телесног кретања - вежбања као аутономним и хетерономним потребама, Матић све више улази у простор императивности као основног услова за свесно опредељење ка телесном вежбању и наводи следеће (Матић, М., Бокан, Б., 1990:108):

*„Ово „предузимање мера“ открива континуитет атрибута „животна“ потреби телесног кретања (- вежбања), али сада на једном вишем нивоу - нивоу свести, претварајући потребу за њим из факта који се (телесно) осећа у **ИМПЕРАТИВ** који се (свесно) захтева и, најзад, у **ВРЕДНОСТ** која се (слободно) изабира“.*

Ова Матићева мисао само потврђује, да је Матић у поимању етичких вредности телесног кретања - вежбања уважавао Кантов категорички императив и аутономију личности у процесу примењивања одређених

облика телесног вежбања. Иако није изричито у методолошком смислу наводио **Кантову деонтолошку етичку теорију**, у његовом поимању се јасно и недвосмислено потврђује да **„(морална) навика редовног и систематског бављења телесним кретањем - вежбањем“** има пуно значење етике моралности коју је развијао Кант (*„Делуј само према оној максими за коју у исто време можеш желети да она постане један општи закон“* – Кант, И., 2008:60).

ЗАКЉУЧАК

Уз примену теоријске анализе и анализе садржаја најзначајнијих дела Миливоја Матића, а ослањајући се на теоријске концепције водећих теоретичара и филозофа, аутори су интерпретирали могући допринос Миливоја Матића теорији и пракси физичког васпитања, као и општој теорији физичке културе.

Као оригинални допринос теорији и пракси физичког васпитања, може се сматрати *„Матићева методика морала“* по узору на Кантову деонтолошку етичку теорију. На плану опште теорије физичке културе, уводећи у теоријске расправе елементе филозофског мишљења, Миливоје Матић је теорију физичке културе подигао на ниво филозофске контемплације, што је његов оригинални допринос у развоју опште теорије физичке културе.

ЛИТЕРАТУРА

1. Аристотел. *Никомахова етика*. Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2003.
2. Бабић, Јован. *Морал и наше време*. Београд: Службени гласник, 2005.
3. Бабић, Јован. *Добра воља*. Theoria 4, 50:7-20, 2007.
4. Бабић, Јован. *Етика и морал*. Theoria 1, 51:35-48, 2008.
5. Бокан, Божо (прир.). *Миливоје Баћа Матић – Пригодна истраживања и казивања о животу и делу др Миливоја Матића, професора Факултета физичке културе Универзитета у Београду*. Београд: Факултет физичке културе, 2000.
6. Bokan, Božo. Physical anthropology and inductive reasoning in domestic scientific literature: The basic paradigm for research and argumentation on human physical activity. *Serbian Journal of Sports Sciences*, 7(1-4): 85-128, 2013.
7. Голубовић, Загорка. *Човек и његов свет – у антрополошкој перспективи*. Београд: Просвета, 1973.

8. Добријевић, Александар. *Ка адекватној етичкој теорији*. Филозофија и друштво XXII-XXIII, стр. 65-114. Београд: Институт за филозофију и друштвену теорију, 2003.
9. Кант, Имануел. *Заснивање метафизике морала*. Београд: Дерета, 2008.
10. Кангрга, Милан. *Етика – основни проблеми и правци*. Загреб: Голден маркетинг-Техничка књига, 2004.
11. Матић, Миливоје. *Час телесног вежбања*. Београд: НИПУ Савез за физичку културу Југославије, 1978.
12. Матић, Миливоје и др. *Аксиолошке и методолошке основе ревалоризације телесног кретања-вежбања*. Београд: Факултет за физичко васпитање Универзитета у Београду, 1982.
13. Матић, Миливоје и Божо Бокан. *Физичко васпитање – увод у стручно-теоријску надградњу*. Београд: Факултет за физичку културу Универзитета у Београду, 1990.
14. Матић, Миливоје. *Општа теорија физичке културе*. Београд: Факултет физичке културе, 1992.
15. Матић, Миливоје и Божо Бокан. *Општа теорија физичке културе*. Београд: Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду, 2005.
16. Мил, Џон, Стјуарт. *Утилитаризам*. Београд: Дерета, 2003.
17. Фром, Ерих. *Здрavo друштво*. Београд: Рад, 1980.

ESSAY ON THE ETHICAL VALUES OF PHYSICAL MOVEMENT-EXERCISE IN THE WORK OF MILIVOJE MATIĆ

SUMMARY

In a theoretical essay authors have conducted an analysis of the papers by one of the most significant theoreticians and practitioners of methodology of physical education in Serbia, full-time professor Milivoje Matić, PhD. Four publications by this author found themselves to be the focus of the analysis: *Physical Education Class* (1978), *Axiological and Methodological Bases of Revalorization of Physical Movement-Exercise* (1982), *Physical Education – Introduction to Expert and Theoretical Improvement* (1990) and *General Theory of Physical Culture* (2005). With the application of theoretical analysis and content analysis of said books, and relying on theoretical conceptions of leading theoreticians and philosophers, authors have interpreted the potential contribution of Milivoje Matić to the theory and practice of physical education, as well as to the general theory of physical culture. *“Matić’s Methodics of Morals”*, modelled on Kant’s deontological ethics theory can be considered an original contribution to the theory and practice of physical education. In the area of general theory of physical culture Milivoje Matić has elevated the theory of physical culture to the level of philosophical contemplation by introducing elements of philosophical thinking into theoretical discussions, which is his original contribution to the development of the general theory of physical culture.

Key words: Milivoje Matić / Physical movement-exercise / Ethical values / *“Matić’s Methodics of Morals”* / The onset of philosophy of physical culture

ЭССЕ ОБ ЭТИЧЕСКИХ ЦЕННОСТЯХ ФИЗИЧЕСКОГО ДЕЙСТВИЯ-УПРАЖНЕНИЯ В ТРУДАХ МИЛИВОЙЕ МАТИЧА

АННОТАЦИЯ

В эссе авторами проведен анализ трудов одного из наиболее значимых теоретиков и практиков методики физкультурного образования в Сербии, кандидата наук, профессора Миливойе Матича. Проанализированы четыре публикации: «Физическое воспитание в классе» (1978), «Аксиологические и методологические основы ценностей физического действия-упражнения» (1982), «Физическое воспитание – Введение в экспертное и теоретическое совершенствование» (1990), «Общая теория физической культуры» (2005). Используя теоретический анализ и контент-анализ содержания указанных книг, руководствуясь теоретическими концепциями ведущих теоретиков и философов, авторы интерпретировали существенный вклад Миливойе Матича в теорию и практику физического воспитания, а также в общую теорию физической культуры. «Методику морали Матича», основанную на деонтологии И. Канта, можно считать оригинальным вкладом в теорию и практику физического воспитания. В области общей теории физической культуры Миливойе Матич развил теорию физической культуры до уровня философского созерцания, введя элементы философского мышления в теоретические дискуссии, что является его оригинальным вкладом в развитие данной теории.

Ключевые слова: Миливойе Матич, физические действия-упражнения, этические ценности, «Методика Морали Матича», зарождение философии физической культуры.

ВРЕДНОСТИ ЗНАКА У ТЕОРИЈИ И ФИЛОЗОФИЈИ ФИЗИЧКЕ КУЛТУРЕ У МАТИЋЕВОМ ОПУСУ

Владимир Кебин¹

¹Републички саветник у пензији

Оригинални научни чланак

УДК 140.8:796 Матић М.

САЖЕТАК

Повод за поновно анализирање доприноса физичкој култури у нас је 80. година од рођења др Миливоја Матића. Анализирајући појединачно Матићев допринос физичкој култури у сваком његовом раду од 1961. године до 1998. год. долази се до закључка да се у појединим радовима налазе и искре „филозофских мрвица“ неопходне за разумевање ауторовог уверења да је Матић у знатној мери учинио да се може говорити о могућности филозофског погледа и конституисања филозофије физичке културе код нас. М. Матић даје смернице које су знакови да постоји догађање које би било прогностичко за стални напредак наше струке у контексту целокупног образовања код нас и у свету.

У овој расправи, Матићев допринос промишљању физичког васпитања у контексту филозофије физичке културе и у контексту знака правца реформе у образовању – реформе наставе физичког васпитања код нас, треба сагледати и анализирати пре свега са аспекта попречних веза које вишеструко повезују разматрање теорије и праксе физичког васпитања.

Кључне речи: Знак / Напредак / Теорија физичке културе / Филозофија физичке културе

УВОД

Професор др Миливоје Матић је поново на својој и нашој катедри. То њему није први пут да долази, али је посебан. Ових дана навршава се 80 година од рођења Миливоја Матића и неколико година од његовог „одласка“. Након „одласка“ једног од великана наше струке, остају године помало пуне, збуњујуће, али наставило се. Ово више није оно време које је Матић оставио, нема више или је мало оних настављача, али и противника, па ни оних виших циљева до којих се он до последњег тренутка залагао. Међутим, потреба препричавања и анализе писаног дела, што нам је оставио професор Матић, неоспорно се из дана у дан повећава. Професор, у свом надасве плодном стручном раду и прераном одласку, успео је да остави клицу за коју се током свог живота залагао. Занимљиво је кога је професор за своје настављаче оставио? Да ли су то млади студенти, будући професори физичког вапитања, тренери или бивши његови студенти или његове колеге? На ово питање се не може дати прецизан одговор.

Када ме је цењени колега, проф. др Божо Бокан, почетком септембра 2015. године позвао и питао да ли бих желео да се укључим у обележавање датума рођења проф. др Миливоја Матића на Катедри за теорију и методичку, прихватио сам позив са задовољством, али и великом личном обавезом да испуним Матићеву захвалност и констатацију. Цитирам:

“Поштовани колега Кебин

Слушајући ваше излагање 19. јула 1999. године, једно моје раније стручно “устезање” намах се преобратило у два нова увиђања : (1) не само да у неким мојим текстовима (изгледа) има нешто од онога што се сматра филозофијом, већ (2) постаје јасно да ни Ви нисте некомпетентни да о томе судите – што посебно радује као откриће, с обзиром на стандардна интересовања наших колега, односно на (углавном) спорадичност њихових потреба да “завирују” и изван своје (такозване) “уже” струке.

у потпису 20.6.2000. године Миливоје Матић

Зашто истичем ово Матићево мишљење о себи? У посебној монографији, под називом МИЛИВОЈЕ БАЋА МАТИЋ и поднасловом Пригодна истраживања и казивања о животу и делу др Миливоја Матића професора Факултета физичке културе Универзитета у Београду, Београд 2000 године, у свеобухватним стручним и надасве племенитим прилозима, штампан је и мој прилог, под насловом НАГОВЕШТАЈИ ФИЛОЗОФИЈЕ ФИЗИЧКЕ КУЛТУРЕ У МАТИЋЕВОМ ОПУСУ.

Да не бих наводио, шта смо моје колеге и ја написали у горе наведеној монографији, покушаћу да осветлим неке битне чињенице Матићевог опуса које имају значење ВРЕДНОСТИ ЗНАКА, а до којих сам дошао поновним ишчитавањем скоро свих Матићевих објављених радова који се налазе у мојој стручној библиотеци.

ЗНАК ПРАВЦА У КРЕИРАЊУ НОВИХ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА

Нашем времену образовања изразито недостају простор и слободно дисање. Реформа образовања у целом свету и код нас је у току или у припреми, а на реформи Плана и програма физичког васпитања у нас се ради већ неколико година.

Будући да се дојучерашњи развој критичке мисли физичке културе и физичког васпитања код нас свео на "излагања познавалаца" о ограничавајућој примени уобичајених поступака у настави и лошим ефектима саме наставе, новине су се састојале у њиховом заједничком одбацивању. Тако суморно расположење постаје масовно (што представља погодно тло за ирационалности), долази до стручне и идејне регресије, негде до подругливог цинизма или неумерене сентименталности, застоја у филозофији стручне идеје теорије физичке културе и физичког васпитања, неразумног насртања на све врсте постојећих непревазиђених механизма, планови постају краткорочни, а физичко васпитање у школама неделотворно.

Из тих разлога стручни скупови педагога физичке културе Србије, нарочито од 1997. године, као и стручни напори Републичке комисије за реформу физичког васпитања формиране 1998. године код нас, имају намеру настављања критичке (а можда и стваралачке) мисли ранијих квалитетних времена у нашој струци. Ови скупови имали су за циљ да прошире поље проучавања, да отворе једно ново крило културе комуникације, где би кретање стручне енергије било слободно. Могли бисмо говорити о светском виђењу ствари - новом неограниченом погледу, новој „култури“ физичке културе, могућностима да се аплицира нешто савременије на нашем културноисторијском аутентичном тлу.

Ова два појма (ново и неограничено) не појављују се изненада, јер су огромни напори уложени (цео живот са њима се боре поједини наши теоретичари: видети радове Полича, Шепе, Лескошека, Берковића, Матића, Бера, Здањског, Аруновић, Бокана, Бан Д., Радојевић, Кебин, Вишњић, Живановић, Мадић, Иванића, и др.). Посебно бих апострофирао Матићеве теоријске доприносе који су свим члановима Комисије за реформу наставних планова и програма физичког васпитања били стално у виду као

стручни знаци праваца којим се треба кретати. Покушаји да их потпуно промене неки такозвани иноватори били су осуђени на пропаст. Међутим потребе надградње постоје.

ПИТАЊЕ САДАШЊОСТИ – ЗНАК У МАТИЋЕВИМ ТЕОРИЈСКИМ ИСТРАЖИВАЊИМА

Питање за које ми се чини да се често појављује у Матићевим радовима, јесте питање садашњости, савремености: шта се данас догађа? Шта се сада догађа? И шта је то "данас" унутар којег се налазимо и једни и други; и шта одређује тренутак у којем се пише. То није просто: шта у тренутној ситуацији може проузроковати одређену одлуку филозофског типа. Питање је шта ова стварност јесте, односи ли се пре свега на одређење извесног елемента садашњости који треба препознати, разлучити, открити међу свим осталима. О чему у оквиру садашњости има смисла размишљати?

Укратко, чини ми се да је оно што се појављује у Матићевим бројним радовима, питање садашњости као филозофског феномена којем припада филозоф који о њој говори. Самим овим видимо да за филозофа поставити питање о сопственом припадању тој садашњости, неће више бити питање његовог припадања неком учењу или традицији; то више неће просто бити питање његовог припадања људској заједници уопште, већ питање његовог припадања неком одређеном "ми", неком ми које се односи на културну целину која је особена његовој сопственој савремености.

Управо то "ми", постаје за сваког стручњака у физичкој култури - физичком васпитању предмет размишљања; и самим тим се потврђује немогућност тог и тих стручњака да избегну ово преиспитивање у њиховом посебном припадању томе ми. Филозофија физичке културе, као проблематизација једне савремености, и као стручњаково преиспитивање те савремености којој припада и у односу на коју треба да себе одреди, могла би филозофију физичке културе одредити као дискурс модерности и дискурс о модерности.

Врло упрошћено говорећи, питање модерности је у класичној култури било постављено са два становишта: становишта антике, и становишта модерности; било да је постављано као питање о ауторитету кога треба прихватити или одбацити (који ауторитет прихватити? који узор следити? итд.), било у облику (додуше повезаном са предходним) вредносног поређења: да су Стари бољи од Модерних? да ли смо у процесу декаденце, итд.? Видимо наговештај једног новог начина постављања питања модерности не као (лонгитудиналног) продужетка Старих, већ о ономе што

би се могло назвати "окомитост" у односу на сопствену савременост, са једне стране, да би у њој пронашао своје право место, а с друге да би изрекао њен смисао, да би коначно одредио вид дејства које је у стању да врши унутар те савремености.

Која је моја савременост? Који је смисао те савремености? И шта чиним кад говорим о тој савремености? Чини ми се да се у овом састоји то ново преиспитивање о модерности.

Ово је само смерница за истраживање, коју би ваљало испитати мало детаљније. Ваљало би истражити генеологију, не толико самог појма модерности, колико модерности као питања. И, у сваком случају, ако Матићеве текстове схватим као тренутак када се ово питање појављује, разуме се да и он припада ширем историјском процесу кога би ваљало сагледати.

Питања која се постављају: Постоји ли стални напредак људског рода? Постоји ли стални напредак неке теорије физичке културе? Постоји ли филозофија физичке културе и физичког васпитања? Истражити да ли постоји неки узрок тог напретка. Уколико смо утврдили ту могућност, треба показати да тај узрок заиста делује и у ту сврху пронаћи неко догађање које показује да је узрок заиста делатан. Све у свему, одређивање узрока моћи ће увек да одреди само могуће последице, и да се утврди тек постојањем догађаја.

Није довољно, дакле, следити телеолошку нит која омогућава напредак; треба издвојити унутар историје неко догађање које ће имати вредност знака.

Знака чега? Знака постојања узрока, сталног узрока који је током читаве историје водио људе на путу напретка. Стални узрок за који треба показати да је нешто деловало, да сада делује и да ће деловати у будућности. Према томе, догађање које ће моћи да нам омогући да одредимо да ли постоји напредак, биће знак "rememorativum, demonstrativum, prognosticum". Нужно је да то буде знак који показује да је то одувек било (то је знак који подсећа), знак који показује да се и тренутно ствари тако дешавају (то је показатељ који нам, на послетку, показује да ће се увек тако дешавати (**прогностички знак**)). И тако можемо бити сигурни да узрок који омогућава напредак није само деловао у једном одређеном тренутку, већ да он јамчи једну општу тежњу људског рода у целини ка кретању у смеру напретка. Ево питања : Постоји ли око нас догађање које би било "rememorativum, demonstrativum, prognosticum" за стални напредак који носи људски род у целини ?

Читајући Матића можемо констатовати - да . Да, постоји догађање које би било прогностичко за стални напредак наше струке у контексту целокупног образовања код нас и у свету.

КРИТИКА НАСТАВЕ ТЕОРИЈЕ И ПРАКСЕ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА У МАТИЋЕВОМ ОПУСУ КОЈИ ДОПРИНОСИ САГЛЕДАВАЊУ БУДУЋНОСТИ - ПРОГНОСТИЧКИ ЗНАК

Напори наших стручњака имају за циљ да структура нашег образовања и његов квалитет не буду инфериорни у односу на друге развијене земље, као и на документа европских институција које се баве школством и развојем образовања у свету. Међутим, свест о потреби промена у образовању у функцији општег праћења светских догађања, привилегија је оних који поседују стваралачке идеје и моћ за њихову реализацију. Системске анализе и стални напори у проналажењу бољег, једни су од најважнијих предуслова бољег резултата и успеха. Ове анализе подразумевају међу осталим:

- истраживања педагошке праксе од стране научних и стручних институција;
- истраживања новијих теоријских схватања, код нас и у свету, о процесима развоја и учења;
- истраживања стандарда и услова неопходних за реализацију наставне праксе;
- истраживања извештаја надзорничке службе;
- запажања наставника, директора, и стручних сарадника у основним и средњим школама ;
- истраживања која се односе на новија схватања европске димензије у области образовања;
- побољшавања закона који се односе на примену наставног плана и програма физичког васпитања у школама;
- стварање услова информационалних услуга у процесима практиковања и надградње свих процеса физичког васпитања у школама;
- стварање услова сталног стручног усавршавања наставника .

У контексту оваквог приступа, промене наставних планова и програма физичког васпитања схватају се као интегрални део друштвених преображаја; дакле, треба да изражавају и битне промене целокупне образовне политике: То ће проузроковати значајне промене циљева, норми

и структуре система физичке културе у земљи. Идеја промена и реформи програма физичког васпитања, и нови концептуални приступ представљају "средњи пут". То је пут који има за циљ да одржи постојећи систем и који настоји да унесе у њега неке од могућих радикалних промена. У планирању образовања то су основне опције (поред "трећег пута" који представља постепени прелаз ка новом преображају). Да ли је о свим овим питањима писао Матић? Да. А да ли је дао и теоријски оквир за приступ свим овим питањима? ДА.

КА РАЗРЕШАВАЊУ ТЕОРИЈСКИХ И ПРАКТИЧНИХ ПРОБЛЕМА

Наведене сугестије које су присутне у Матићевим радовима, наглашене су ради приступа проблемима које стручњаци физичког васпитања треба да реше у вези са реформом.

Које проблеме ћемо изабрати као наше најважније проблеме, како они настају и како их можемо решити? Осврнуо бих се на нашу теорију, тј. на теорију физичког васпитања.

"Теорије можемо, строго узевши, разликовати по томе да ли се оне по својој структури односе на могуће ослобођење или не"¹. Свака теорија која је заинтересована за ослобађање и која је конституисана са еманципаторним интересом мора да тежи двострукој рефлексiji: о свом пореклу и о својој примени. Што се тиче теорије наставе и праксе физичког васпитања, мој критички приступ њеном преиспитивању може да има, пре свега, три аспекта:

Први аспект је нужна анализа друштва и верност социокултурном истраживању момената када су настале програмске основе на којима се заснивала ова и оваква теорија физичког васпитања, као и потреба разматрања разликовања теоријских, техничких и политичких питања и знања која су понуђена у оваквој теорији.

Други аспект критичког преиспитивања наставне теорије и праксе физичког васпитања налаже јасно одношење према њеним творцима, тј. њиховим укупним сазнањима, као и њиховим интересовањима у моменту креирања наставне теорије и праксе.

Трећи аспект је методолошког карактера. Можемо разматрати којим поступцима је истраживана пракса произашла из те теорије, тј. какви су

¹Јирген Хабермас ТЕОРИЈА И ПРАКСА Социјалнофилософске студије, БИГЗ, 1980, стр. 5

научни резултати добијени и да ли су они потврдили или оповргли вредност теорије.

Последица оваквог преиспитивања може бити:

- (1) рестаурација постојеће теорије,
- (2) њена ренесанса, или
- (3) њена реконструкција, или њено
- (4) потпуно одбацивање и конструисање потпуно нове теорије.

Интелектуално, естетичко, морално, етичко и физичко васпитање у нашим школама је најчешће индивидуално и институционално корумпирано. Оно је извитоперено својим декларативним карактером, уместо да се критички процењују ствари које су саопштене и ствари које су учињене. Ако би дошло до конституисања наше нове наставне теорије и праксе физичког васпитања, у том случају свакако би се радила ревизија наставних планова и програма, уз критичку селекцију и примену нових и свежијих потенцијала који су присутни у теоријама страних земаља. На овом месту треба истаћи потребу поновног ишчитавања свих Матићевих писаних радова у којима неспорно постоје квалитетни путокази начина целовитог аналитичког приступа теорији и пракси физичког васпитања у нас . Овде треба посебно нагласити залагања проф. др Боже Бокана са Факултета за спорт и физичко васпитање из Београда који је у задњих неколико година дао изузетно вредне теоријске доприносе овим питањима, као и доприносе чланова стручних комисија за реформу образовања и физичког васпитања.

ЗАКЉУЧАК

Анализирајући појединачно Матићев допринос физичкој култури у сваком његовом раду од 1961. године до 1998. год. могао бих да закључим да се у појединим радовима налазе и искре „филозофских мрвица“ неопходне за разумевање сагласности да је Матић у знатној мери учинио да се може говорити о могућности филозофског погледа и конституисања филозофије физичке културе код нас. Сигурно је да би једна општа филозофија физичке културе поседовала у себи Матићево схватање конципирано на социофилозофским и надасве хуманим антрополошким стајалиштима. Имун на скретања " ултра лево" и " ултра десно" како оним догматско марксистичког, тако и анархоидног усмерења, подједнако несклон активистичкој еуфорији, као и теоријској резигнацији, Матић је доследно еманципаторски настројен, али не и заточеник култа слободе. Матић је предодређен на реалистичко виђење односа човека у његовом

духовном и социокултурном окружењу. Он је систематичан, трезвен и нијансиран у погледу на модерно доба.

Међутим, треба нагласити да, пре свега, постоји нејасноћа у вези са самим статусом дисциплине. Наиме, док теоријски текстови недвосмислено откривају темељну идејно - теоријску и стручно - научну позицију Матића, он се још увек не одређује потпуно у питању дисциплинарног статуса филозофије физичке културе. У низу својих стручних опсервација Матић показује да је свестан свих тешкоћа филозофско-теоријског утемељења програма чврсто конзистентне теорије физичке културе која мора бити ослоњена на поузданије реперне тачке добро утемељених научних и друштвених ресурса, како би могла имати "улогу својеврсне "кристализације" стручних знања, стручних мисли у физичкој култури уопште - да се не каже њена " највиша истина" или какав "стручни катехизис".²

Мој критички став доводим у везу са појмом кризе у земљама у транзицији и код нас, њеним разумевањем и решавањем. Јер, тек када се поставе општа друштвена стратешка опредељења, могуће је укидање подвојености теорије и праксе. Тек тада, становиште критике рачуна са јединством теоријског и практичног ума, теоријског увида и практичних акција.

У распарави о теми Матићевог доприноса промишљања физичког васпитања у контексту филозофије физичке културе, а у контексту знака правца реформе у образовању – реформе наставе физичког васпитања код нас, треба сагладати и анализирати пре свега са аспекта попречних веза које вишеструко повезују разматрање теорије и праксе физичког васпитања.

Савремени теоретичари о научном и политичком значају теорије одл сматрају да се системи вредности не могу више сматрати стабилним на дуже време. Оно што се може желети зависи од онога што се може омогућити, а оно што треба да буде омогућено зависи од тога шта се жели. Циљеви и функције корисности нису никакве независне величине. Они стоје у узајамном деловању са простором одлучивања. Представама о вредностима се може управљати у широким границама. Наочиглед несигурности алтернативних развоја у будућности, безизгледна је жеља за постављањем крутих модела одлучивања, коју пружају стратегију за дуже време.

Ова констатација нас на изванредан начин опомиње да у будућим трасирањима стратешких поставки наставних планова и програма физичког

²Матић, М. : Општа теорија физичке културе, Београд, ФФК, 1992, стр. 13.

васпитања не будемо у практичном ропству неких захтева који су постојали код нас више десетина година и понаво се постављају.

Зато мислим да сваки теоријски правац и вредности у њему припадају својој епоси. Тужно је то или није, Матићева борба за вредности физичког васпитања и физичке културе у пракси све више губи битку. Да ли је завршен Матићев век и његова борба? Рекао бих да није али, нове писце и настављаче Матићевих визија чекају нови изазови. Нови изазови подразумеваће писање онога што је Матић започео, а то је увод у филозофију физичке културе, етику физичке културе, естетику физичке културе, аксеологију физичке културе. Та и таква фундаментална истраживања нама данас фале у нашој струци, а Матић је то добро започео, што читамо из његових прогностичких радова. Куда дакле после Матића у свету без Матића? Прво, немојмо бити Матићеви епигони него критички истраживачи. Конкурс је отворен. Очекујем да се на конкурс пријаве радови и изнесу 2016. године на оваквом скупу, у оквиру рада катедре. Обавезна тачка дневног реда: стручни разговори на задату тему. Тема : сабрана дела Миливоја Матића. Издавач : Факултет за спорт и физичко васпитање Универзитета у Београду, година 2016.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бургер, Х. (1991) : "Филозофска антропологија и социјална филозофија", Филозофска истраживања, бр.4
2. Гелен, А. (1974) : Човјек, Сарајево : Веселин Маслеша
3. Гелен, А. (1986) : "Ка систематизацији антропологије", у : Филозофија модерног доба (зборник радова), Сарајево : Веселин Маслеша
4. Гелен, А. (1994) : Човјек и институције, Загреб : Школска књига
5. Голдман, Л. (1960) : Филозофија хуманистичке науке, Београд : Култура
6. Хабермас, Ј. *Теорија и пракса*, Социјалнофилозофске студије Бигз, 1980.
7. Хабермас, Ј. (1986) : Техника и знаност као идеологија, Загреб: Школска књига
8. Хабермас, Ј. (1988) : Филозофски дискурс модерне, Загреб :Глобус
9. Хајдегер, М. (1979) : Кант и проблем метафизике, Београд : Младост
10. Хорхајмер, М. (1982) : Критичка теорија, књига 1, Загреб: Глобус
11. Кант, И. (1974) : Ум и слобода, Београд : Младост
12. Келер, В. (1986) : "Филозофска антропологија", у Филозофија модерног доба
13. Матић, М. : Општа теорија физичке културе, Београд, ФФК, 1992, стр. 13
14. Милић, В. (1989) : Прилози историји социологије, Сарајево : Веселин Маслеша
15. Плеснер, Х. (1981) : Ступњеви органског човјека, Сарајево, Веселин Маслеша
16. Плеснер, Х. (1986) : "Номо absconditus", у Филозофија модерног доба
17. Ротхакер, Е. (1985) : Филозофска антропологија, Сарајево : Веселин Маслеша

18. Сартр, Ж. П. (1983) : Критика дијалектичког ума, књига 1, Београд : Нолит
19. Вукадиновић, \ (1991) : "Хегелова критика просветитељске идеје остварења ума", у Филозофски годишњак, бр. 4
20. Вукадиновић, \ (1998) "Хабермасова идеја крити(ч) ке антропологије", у Социологија, бр.1

ИЗВОРИ:

1. Група аутора: **Миливоје Баћа Матић**, пригодна истраживања и казивања о животу и делу др Миливоја Матића, професора факултета физичке културе Универзитета у Београду, Београд: Факултет физичке културе, 2000.

2. Кебин В.: **Наговештаји филозофије физичке културе у Матићевом опусу**,

Излагања на Катедри за теорију и методiku на Факултету спорта и физичког васпитања у Београду поводом одласка у пензију проф. др Миливоја Матића 1999. године, чланак штампан у пригодној монографији „Миливоје Баћа Матић“

Факултет спорта и физичког васпитања, Универзитет Београд, 2000.

3. Анализа свих Матићевих штампаних радова од 1961. до 1998. год. (видети списак у: **Библиографији објављених радова**, Група аутора: Миливоје Баћа Матић, пригодна истраживања и казивања о животу и делу др Миливоја Матића професора факултета физичке културе Универзитета у Београду, Београд: Факултет физичке културе, 2000.

VALUES OF A SIGN IN THE THEORY AND PHILOSOPHY OF PHYSICAL CULTURE IN MATIC' WORK

SUMMARY

The 80th anniversary of the birth of dr Milivoje Matic is a trigger for a reassessment of his contribution to physical culture. By individually analysing Matic's contributions in each of his works between 1961 and 1998, we come to the conclusion that in some of his publications exist sparks of "philosophical fragments", which are necessary for comprehending the author's belief that Matic has made it possible to discuss a possibility of a philosophical aspect and a constitution of the philosophy of physical culture in our country. M. Matic gives pointers which signify an event which would be prognostic on a permanent

progress in our profession, in the context of education as a whole, domestically and abroad.

In this discussion, the topic of Matic's contribution to the analysis of physical education in the philosophy of physical culture, and in the context of the sign of direction in the domestic education reform, the domestic physical education reform should be observed and analysed from the aspect of transversal connections which repeatedly link deliberation of the theory and practice of physical education.

Key words: /sign, progress, theory of physical culture, philosophy of physical culture/

ЗНАЧЕНИЕ ПРИЗНАКА В ТЕОРИИ И ФИЛОСОФИИ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В ТРУДАХ МАТИЧА

АННОТАЦИЯ

80-я годовщина со дня рождения доктора Миливоя Матича стала спусковым механизмом для переоценки его вклада в развитие физической культуры. Отдельно анализируя вклад Матича в каждой из его работ в период между 1961 и 1998 годами, мы приходим к выводу, что в некоторых его публикациях существуют искры "философских фрагментов", которые необходимы для понимания творчества автора: Матич сделал возможным обсуждение философского аспекта и сущности философии физической культуры в нашей стране. М. Матич выводит признаки, указывающие на факты, свидетельствующие о постоянном прогрессе в нашей профессии, в контексте образования в целом, как внутри страны, так и за рубежом.

В этой дискуссии, тема вклада Матича в анализ физического воспитания в философии физической культуры в контексте признаков происходящей реформы образования, отечественного физического воспитания должна быть отмечена и проанализирована в аспекте поперечных связей, на которые постоянно ссылаются при обсуждении вопросов теории и практики физического воспитания.

Ключевые слова: признак, прогресс, теория физической культуры, философия физической культуры.

НОВА ПАРАДИГМА ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА – ПУТЕВИМА ПРОФЕСОРА МАТИЋА

Горан Петровић¹

¹ОШ „Младост“, Београд, Србија

Оригинални научни чланак

УДК 796.012 Матић М.

САЖЕТАК

У раду се анализира данашњи положај физичке културе у друштву. Указује се на друштвене промене које су у знатној мери потиснуле физичку културу као појам и заменили је синтагмом физичко васпитање и спорт. У светлу неопходности враћања овог термина у стручни дискурс извршено је подсећање на значај и научно стручни допринос успостављању Теорије физичке културе од стране професора Миливоја Матића. Такође, извршена је критичка анализа тренутног стања физичког васпитања. У циљу унапређивања наставе физичког васпитања потребно је изградити нову парадигму физичког васпитања која ће се заснивати на успостављању функционалног система физичког васпитања и курикуларној реформи. Нова парадигма физичког васпитања представља повратак физичкој култури – путевима професора Миливоја Матића.

Кључне речи: Физичко васпитање / Парадигма / Курикулум

УВОД

Физичко васпитање је ту. Присутно као и увек, али другачије него када је у редовима овог (СВОГ) амфитеатра био професор Матић. Он је био и МОЈ професор. Од њега сам научио, не, од њега сам усвојио начин размишљања и погледе на стручну област, које данас носим у себи, покушавајући да дам свој скромни допринос развијању и побољшању струке. Матићевска дијалектика је оно што испуњава мој хабитус и води ме у настојањима да одржимо физичку културу. А, физичка активност и њом створена добра, нису више у моди! Јер лако је „потезом пера“ исписати нови назив, скратити део, избрисати све...тешко је стварати и ићи напред. О чему се овде ради? О физичкој култури, физичком васпитању, спорту, рекреацији или...? У лавиринтима ових појмова професор Матић је вешто плео мрежу и стварао ТЕОРИЈУ. И он, и неки пре њега, а богома и неки после њега ... Да је данас ту верујем да се не би сложио са мојим ставом да је присутна КРИЗА ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА. Мислим да би пре рекао да је то само развојна фаза, процес који се одвија. Па да се преиспитамо, драги професоре.

Да ли смо ми педагози физичке културе? Да нисмо наставници физичког васпитања (ПАРДОН: да се неко не увреди – професори физичког васпитања)? Неким случајем спортски тренери? Или можда рекреатори (...понеко и аниматор)?

„Ја педагог физичке културе стручњак сам за анимацију, координацију, програмирање и операционализацију физичких активности.“¹

Сећам се, дипломирах у овој ЗГРАДИ 1998. године на Факулету физичке културе, а магистарски рад одбраних у истој овој ЗГРАДИ (само у другој учионици) 2002. године на Факултету спорта и физичког васпитања. Негде се изгуби ФИЗИЧКА КУЛТУРА (...једино што је још УСТАВНА КАТЕГОРИЈА). И не само то, много промена у струци се десило од времена мог дипломирања и професоровог институционалног одласка из струке до данас.

Дакле, физичко васпитање је самосвојна стручна дисциплина која егзистира на простору између области васпитања и физичке културе. Док је утемељеност физичког васпитања у оквиру васпитања неспорна и јасно дефинисана, са друге стране област физичке културе у процесу транзиције склона је преиспитивању теоријских основа и различитим тумачењима

¹Миливоје Матић, Репери за препознавање добра у стручном дел(овањ)у педагога физичке културе, *Физичка култура* бр. 5 (1985): 310.

стручне јавности. Физичко васпитање је поред моралног, естетског, умног и радног васпитања саставни део процеса васпитања и присутно је у целокупној историји цивилизације, без обзира на промену различитих друштвених уређења. Међутим физичка култура, као посебна област, наилази на оспоравање, па и потпуно негирање и потирање. Најчешће се преименује у синтагму физичко васпитање и спорт...**Ове непотпуне теоретске промене неутемељене у научном контексту, без систематског усклађивања са другачијим облицима и деловима физичке културе, такође изазивају својеврсну кризу стручне мисли.** Физичка култура је у периоду професора Матића била састављена од аутентичности физичког васпитања, спорта и рекреације и њихове међусобне повезаности. Данас? Како је то у пракси?

Данас изводимо РЕФОРМЕ РЕФОРМИ. А то данас траје двадесетак година...почело је деведесетих година, можда, елиминисањем здравственог васпитања²; наставило се већ споменутих изменама назива факултета који школују стручњаке у области физичке културе (не бих више о томе, ГОРЧИНА ме нека „хвата“); свој зенит досегло новим законским прописима који уводе ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТ – ИЗАБРАНИ СПОРТ и укидају предметну наставу физичког васпитања у млађешколском узрасту; да бисмо данас били ту где јесмо...А где нам је струка данас? Какво је стање физичког васпитања (кад већ нема физичке културе)?

ТЕОРИЈСКА БАЗА

Анализа стања физичког васпитања – како нам је данас ПРОФЕСОРЕ...

Школско физичко васпитање, као основни појавни облик физичког васпитања, сусреће се у процесу транзиције са великим проблемима и својеврсном кризом. Процес реформе образовања обухвата и школско физичко васпитање, али нажалост, промене које се спроводе су парцијалне и у знатној мери научно неутемељене. Тако смо дошли у ситуацију да је физичко васпитање заступљено само са два часа недељно, како у средњим, тако и у основним школама. Истина, у основној школи је уведен посебан наставни предмет – обавезни изборни предмет - изабрани спорт, са једним часом недељно. На овај начин ионако недовољно заступљено, физичко васпитање се још више распарчава и иде путем разградње. Посебно је потребно истаћи да овај наставни предмет прати недостатак различитих садржаја, па је он у пракси више „трећи час“ физичког васпитања.

²Томислав Ацковић, Суноврат физичког и здравственог васпитања, *Физичка култура* бр. 3 (1991)

Колоквијално речено, тај предмет је исто што и физичко васпитање, само мало другачије. Обавезни изборни предмет –изабрани спорт најчешће предају исти наставници који изводе и наставу физичког васпитања. На тај начин једино наставници физичког васпитања у школи оцењују ученике из два различита наставна предмета („...„ПЕТИЦА ИМА КОЛИКО ХОЋЕТЕ“...“). У исто време, прописима је онемогућена тзв. „спуштена настава физичког васпитања“, тако да у млађим разредима основне школе наставу физичког васпитања изводе искључиво наставници разредне наставе. Упркос деценијском указивању стручне јавности да је неопходно побољшање квалитета наставе физичког васпитања у млађим разредима, наставници физичког васпитања су „протерани“ из овог нивоа образовања. Научна чињеница да у овом развојном добу детета постоје највеће могућности (СЕНЗИТИВНИ ПЕРИОДИ) за правилан утицај на развијање физичких способности се не користе услед изразитог запостављања извођења наставе физичког васпитања од стране учитеља, било да је оно објективно (недоступност простора за извођење наставе физичког васпитања у овом узрасту), било да је субјективно и огледа се у замени часова физичког васпитања другим наставним предметима (ВАЖНИЈИМ ПРЕДМЕТИМА!!!) од стране учитеља. Да не говорим паушално и неутемељено, али и када се одржавају часови физичког васпитања у млађем школском узрасту своде се на необавезно „играње“ (НАЈЧЕШЋЕ). Нажалост, учитељи који адекватно изводе наставу су у огромној мањини и представљају частан изузетак.

Интересантно да ови реформски токови нашег друштва и образовања, скоро да и нису отпочели у области курикулума. Реформа која је отпочела 2003. године је прекинута и отишло се у другом смеру, а наставни план и програм претрпео је само неке козметичке промене. И даље се у прва два разреда форсирају игре, али без јасног одређења и инсистирања на што већем броју различитих игара. Спортске игре се изучавају по разредима, иако је овај систем одавно превазиђен (у пракси се најчешће срећемо са поделом четврти разред – фудбал, пети – рукомет, шести – кошарка, седми – одбојка, осми – „ШТА ГОД“...). Базични спортови који су, како само име говори, основа за даље усавршавање, су у потпуном запећку. Број деце непливача је алармантан!!! Гимнастика се најчешће изводи кроз вежбе на тлу и прескоке, а справе су у катастрофалном стању, без обнављања или куповине нових. Атлетика се делимично изводи и можда је најбољи пример несклада обима наставног програма и његове реализације у пракси. Просторни услови су ограничавајући фактор за реализацију наставе физичког васпитања. Сале за физичко васпитање су у веома лошем стању, генерално говорећи, а додатно оптерећење се врши школским распоредом часова који предвиђају два одељења на једном часу. Није баш сјајно...али никад није ни било...међутим...

Можда бисмо могли нешто да урадимо?

РЕЗУЛТАТИ

Путевима професора Матића - Нова парадигма физичког васпитања

У оваквом тренутном стању друштва, физичко васпитање се суочава са бројним проблемима, а покушаји реформе се изводе стихијски и крајње непрофесионално. Потребно је **извршити свеобухватну анализу физичког васпитања** и осмислити јасну стратегију развоја физичког васпитања у краткорочном, средњерочном и дугорочном периоду.

„Физичко васпитање је систем у системима са системима у себи“³

Када је физичко васпитање у питању, морамо кренути од система физичког васпитања који је теоријски јасно дефинисан и његове компоненте су: предшколско физичко васпитање, физичко васпитање у основним и средњим школама, физичко васпитање студентске популације. Проблем настаје у чињеници да овај систем није функционалан.

Нефункционалност система се можда најбоље уочава на примеру физичког васпитања у предшколским установама. Наиме, иако је ово доба развоја људске јединке у којем се најлакше могу постићи жељени ефекти из области физичког васпитања, изостаје стручно осмишљен и организован рад физичког васпитања у предшколским установама. Деца су у овом узрасту препуштена игри и играчкама без стручног вођења. Метод игре је иманентан у овој узрасној доби, али он не сме бити једини, поготову се физичко васпитање не сме препустити стихији и неорганизованости. Степен стручне оспособљености васпитача је на незадовољавајућем нивоу и неопходно је приступити реформи образовања физичког васпитања за ове кадрове, као и укључивање стручњака из области физичког васпитања у овај сегмент образовања.

На другој страни – на полу система физичког васпитања – физичко васпитање студентске популације, је још очигледнији пример кризе физичког васпитања, јер организовано физичко васпитање на високошколским установама и не постоји.

³ Миливоје Матић и Божо Бокан. Физичко васпитање – увод у стручно-теоријску надградњу, ОКО (1990): 35.

Тренутно је једина светла тачка у систему физичког васпитања специјално физичко васпитање које је заступљено у војсци и полицији, али је доста затворено у себе и нетранспарентно за целокупни систем физичког васпитања.

Физичко васпитање које би требало да функционише институционално од предшколских до високошколских установа данас је видљиво првенствено, ако не и једино, кроз школско физичко васпитање.

Визија – функционалан систем физичког васпитања

У поступку изградње функционалног система физичког васпитања морамо се водити јасним разграничењем између физичког васпитања, спорта и рекреације. То разграничење је неопходно како би схватили посебност сва три ентитета и њихов интегрални утицај на физичку културу сваког појединца. Јер, данас имамо својеврсну спортизацију физичког васпитања...и не само то. У неким законским документима (Нацрт Закона о спорту) говори се о *спортској рекреацији и школском спорту?* Интересантно...**Концептуална конфузија...**

А јасно је, структурални елементи физичке културе су:

„ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ је (...) АКТИВНОСТ ПОСТОЈАЊА СОБОМ.

СПОРТ је (...) активност ПОТВРЂИВАЊА СЕБЕ.

РЕКРЕАЦИЈА је (...) АКТИВНОСТ ОСТАЈАЊА СОБОМ.“⁴

Физичко васпитање мора постати институционално. У свим установама, које се баве васпитањем и образовањем, мора постојати физичко васпитање, као базични предмет, област, полазиште.

ДИСКУСИЈА

Да бисмо изградили нову парадигму физичког васпитања, морамо кренути од изградње функционалног система физичког васпитања.

1. Систем физичког васпитања:

- Физичко васпитање у предшколским установама
- Физичко васпитање у основној школи

⁴Миливоје Матић, Линија и порука у физичком васпитању, Зборник радова „ФИС КОМУНИКАЦИЈЕ 93“ (1993): 27

- Физичко васпитање у средњој школи
- Физичко васпитање у високошколским установама

Овако конципиран систем физичког васпитања мора имати своју функционалност која зависи од државе и друштва у целини.

2. Курикуларна реформа

...мора се у курикулуму јасно прецизирати број сати наставног садржаја, који су садржаји обавезни и они који су изборни или факултативни.

Било би лепо кад би било:

У вртићима обавезно 1 сат физичког васпитања дневно, у млађем школском узрасту 3 часа – обавезна и 1 –изборни недељно, у старијем школском узрасту 2 часа – обавезна и 2 – изборна недељно, у средњим школама 3 обавезна изборна часа физичког васпитања недељно, на факултетима 1 обавезни изборни час физичког васпитања у првом семестру, 1 изборни час физичког васпитања у другом семестру. **ГОВОРИМО О ЧАСОВИМА ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА!!!** Ни спорт, ни рекреација, то је друга и трећа „пруга“ железница...(Концептуална конфузија)

„ФИЗИЧКА КУЛТУРА ЈЕ друштвена појава то јест, из генеречких корена човека израсла његова свесна, планска, слободна, целисходна, самостваралачка друштвена делатност (потреба и задатак!), тиме и самосвојна стручно-професионална (значи: теоријско-епистемолошко-методолошко-праксеолошка) самосвест, те (и по томе), **ПРОГРАМ ЗА ОВЛАДАВАЊЕ** (дакле: а коришћење, чување, надградњу и умножавање, то ће рећи, за сазнавање и управљање) материјалним духовним **ДОБРИМА ЉУДСКИХ** (директно непроизводних, есенцијалних) **ФИЗИЧКИХ АКТИВНОСТИ** оперативно (у друштвеној збиљи) структурисанх као физичко васпитање, спорт и спортска рекреација.“⁵

Овако утемељено физичко васпитање у институције образовања и васпитања захтева превасходно свест најшире друштвене заједнице о неопходности изградње и очувања здраве и способне нације. Потребно је извршити анализе и установити мреже васпитно образовних установа, па према томе израдити пројекцију потребних кадрова за „покривање“ целокупног система??? (КОЛИКО ЈЕ ТО НОВИХ РАДНИХ МЕСТА, ДА ЛИ СВЕ ИДЕ НА БУЏЕТ, ЗА КОЛИКО ГОДИНА СЕ СВЕ ПЛАНИРАНО МОЖЕ ПРОВЕСТИ У ДЕЛО...)

⁵Миливоје Матић, Репери за препознавање добра у стручном дел(овањ)у педагога физичке културе, Физичка култура бр. 5 (1985): 310.

Одувек смо желели више часова физичког васпитања, да ли је то реално? Данас не; али...у најближем окружењу мењају се ствари (Мађарска), постоје разни облици (повећавање обима ваннаставних активности), морамо нешто ИНИЦИРАТИ.

Иницијатива за измену наставног плана и програма!?Евидентна је неусклађеност програмских садржаја и захтева које намећу савремени услови живота. ЗАТО: понуда три МОДУЛА који ће уважавати посебности географско-климатских услова, регионалних карактеристика, као и особености самих школа (материјално-технички услови). Програмске садржаје јасно реструктурирати у односу на данашњи начин живота (...када су усвојени наставни програми...?), омогућити да се у млађим разредима потенцирају вежбе на справама и тлу (да ли су оне неопходне у седмом и осмом разреду основне школе и средњој школи?...по мом мишљењу, на начин како се данас изводе садржаји гимнастике НЕ), да ученици у овом узрасту усвајају велики фонд елементарних игара (...а, не само „између две ватре“) и напokon: ЗАШТО ПРОГРАМ ОДБОЈКЕ НЕ ИЗВОДИМО У ПЕТОМ РАЗРЕДУ ИЛИ ПРОГРАМ ФУДБАЛА ИЛИ КОШАРКЕ, зашто само рукомет?

Хомогене групе

Иако су реформе образовања свеprisутне у јавном дискурсу, разредно-предметно-часовни систем наставе одолева свим променама. Настава физичког васпитања је идеална подлога за покушај ПРАВЕ промене – увођење хомогених група (...права изборност предмета у седмом и осмом разреду основне школе и у средњој школи)...јер, физичко васпитање није само наставни предмет, већ васпитно-образовна област (ПОДРУЧЈЕ). Формирање ових хомогених група изискује финансијску стабилност земље (поштујмо изборност ученика – дајмо још једног наставника...). Беспредметно је расправљати и ламентирати ако нисмо довољно снажни и спемни да улажемо у превенцију, а не у корекцију.

Оцењивање у физичком васпитању

Како оцењивати? Два наставна предмета? Има ли истраживања која говоре о средњој оцени из физичког васпитања или обавезног изабраног предмета – изабрани спорт? Нема. Да није због тога што МОЖДА постоји епидемија петица? Због тога што се ови предмети користе за „производњу“ одличних ученика, „вуковаца“? А некада је било овако...професоре: „Крајности у оцењивању су толике да чак и шири кругови указују на проблеме који из овога произилазе: субјективни ставови наставника, додељивање масовно слабих оцена, обарање ученика на поправне испите,

постављање произвољних норми ученицима, итд. Оваква ситуација је струку довела под оштру критику јавности, а родитељи често помажу својој деци да се неоправдано ослободе наставе физичког васпитања, како би их сачували од слабих оцена.⁶ Данас није тако, а како би требало да буде? Морају постојати модели оцењивања! Неопходно је понудити наставнику могуће моделе вредновања у настави физичког васпитања (домени: моторичка умења, моторичке способности и афективни домен)...А пре свега тога, морамо одредити каква је функција оцењивања у настави физичког васпитања. Оцењивање, као и праћење и процењивање део је ширег процеса вредновања физичког васпитања. Поставља се питање да ли је оцењивање у настави физичког васпитања равноправно са оцењивањем у другим наставним предметима? ТРЕНУТНО НИЈЕ (погледајте Правилник о оцењивању...)⁷. Функција оцене у физичком васпитању се мора преиспитати...и успоставити јасан критеријум. Оцењујемо објективно моторичка умења, моторичке способности и моторичка знања или ПОКЛАЊАМО оцене...бојим се да „трећег“ нема!

ЗАКЉУЧАК

Дакле,

нова парадигма физичког васпитања подразумева:

1. Изградњу **функционалног** система физичког васпитања
2. Курикуларну реформу која подразумева редефинисање програмских садржаја

2.1 Хомогене групе („разбијање“ одељења) које се формирају од седмог (НПР.) разреда основне школе, па надаље...

2.2 Оцењивање у физичком васпитању јасно дефинисано и ИДЕОЛОШКИ усмерено

3. Концептуална конфузија да прерасте у концептуалну реформу у ПРАКСИ, не само у теорији...

Професоре, све ово је из струке у науку и назад. Повратак природи ФИЗИЧКЕ КУЛТУРЕ! Повратак ДИФоваца!

⁶Милица Шепа и сарадници, Стручне инструкције за оцењивање ученика у школама, Београд (1970): 16

⁷Министарство просвете, науке и технолошког развоја. *Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању* (Београд : Сл. Гласник РС бр 67/2013)

Не спортизацији физичког васпитања, не рекреацији деце, не парцијалним теоријама без ТЕОРИЈЕ ФИЗИЧКЕ КУЛТУРЕ... Нова парадигма физичког васпитања представља повратак физичкој култури (ПУТЕВИМА ПРОФЕСОРА МАТИЋА) са јасним разликовањем структурних елемената физичког васпитања, спорта и рекреације и поштовањем њиховог узајамног односа и покушај превазилажења недостатака у пракси наставе физичког васпитања, кроз успостављање курикулума који уважава потребе данашњег ученика.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Ацковић, Томислав. Суноврат физичког и здравственог васпитања, *Физичка култура* бр. 3 (1991)
2. Матић, Миливоје. Репери за препознавање добра у стручном дел(овањ)у педагога физичке културе, *Физичка култура* бр. 5 (1985): 310.
3. Матић, Миливоје и Божо Бокан. Физичко васпитање – увод у стручно-теоријску надградњу, *ОКО* (1990): 35.
4. Матић, Миливоје. Линија и порука у физичком васпитању, *Зборник радова „ФИС КОМУНИКАЦИЈЕ 93“* (1993): 27
5. Министарство просвете, науке и технолошког развоја. *Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању* (Београд : Сл. Гласник РС бр 67/2013)
6. Шепа, Милица и сарадници, *Стручне инструкције за оцењивање ученика у школама*, Београд (1970): 16

NEW PHYSICAL EDUCATION PARADIGM – FOLLOWING IN PROFESSOR MATIC'S FOOTSTEPS

SUMMARY

This paper analyses the current position of physical culture in the society. It points out the social changes that have substantially suppressed the term physical education and replaced it with the phrase, physical education and sport. In the light of need to reinstate this term into the professional discourse, there was a reminder of the importance and the social scientific contribution to creation of the Theory of physical culture by MilivojeMatic. The critical analysis of the current state of physical education was also conducted. In order to improve physical education classes, a new paradigm of physical education, that will be based on installation of the functional system of physical education and curriculum reform, has to be

created. New physical education paradigm signalizes the return to the physical culture - following in professor Matic's footsteps.

Keywords: physical education, paradigm, curriculum

НОВАЯ ПАРАДИГМА ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ – СЛЕДУЯ ОПЫТУ ПРОФЕССОРА МАТИЧА

АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируется текущее положение физической культуры в обществе. В ней указано на социальные изменения, которые в значительной степени не охватываются термином физическое воспитание и заменившей его фразой – физическое воспитание и спорт. В свете необходимости восстановления данного термина в профессиональном дискурсе, стало напоминание о важности и общенаучном вкладе в создание теории физической культуры Миливоя Матича. Также еще не был проведен глубокий критический анализ современного состояния физического воспитания. В целях совершенствования занятий физической культурой должна быть создана новая парадигма физического воспитания, которая будет основываться на внедрении функциональной системы физического воспитания и реформировании учебных программ. Новая парадигма физического воспитания знаменует возвращение к физической культуре – следуя опыту профессора Матича.

Ключевые слова: физическое воспитание, парадигма, учебный план.

АПОЛОГ(ИЈА) СТРУКЕ

Ненад Живановић¹

¹ ФИЕП Европа, Председник Секције за историју физичког васпитања и спорта, Србија

Оригинални научни чланак

УДК 796.01

САЖЕТАК

Историја развоја људског рода препуна је примера који потврђују да *све пропало није кад пропало све је* (Р. П. Ного). И заиста, у свакој области друштвеног живота, могу да се препознају људи, који су у датим временским и друштвеним околностима, учинили својеврстан препород и помогли буђењу нових снова и жеље да се иде напред. Ти људи, којима су на души биле све ране њиховог рода (и струке којој су припадали), уливали су наду и нову енергију (и) онима који су се већ предали и препустили тихом самоуништењу.

Такви људи, светилници у једном времену, својом речју и делом, били су пример онима који се нису мирили са постојећим, али нису знали како даље. Ови светилници, високо издигнутом Љубављу, ишли су напред и својим делима трасирали путеве даљег развоја и напретка.

Један од таквих људи, који је својим светилом осветлио нашу *физичку културу*, је свакако и Миливоје Матић.

*„Кренимо ка Успоменику,
У забрану перивоја где бију била
Посвећеност Раду, Предана Љубав
и Машта Слобода,*

*Где Милена Топлина надахњује
Сетове цветова мара Миливоја.“
(Милош Кукољ)*

УВОД

Некада давно мудри Соломон је рекао да *све има своје време – и када се камење шири и када се скупља*. И заиста, ова Соломонова једноставно казана истина, много пута се потврдила. То је, на неки начин, основа развоја (не само) наше културе, и у оквиру ње наше струке – физичке културе. То је велика истина, и дар Свестворитеља, и то, како би стари Латини казали: свима и свакоме (Urbi et Orbi).

Историја развоја људског рода препуна је примера који потврђују да *све пропало није кад пропало све је* (Р. П. Ного).¹ И заиста, у свакој области друштвеног живота, могу да се препознају људи, који су у датим временским и друштвеним околностима, учинили својеврстан препород и помогли буђењу нових снова и жеље да се иде напред. Ти људи, којима су на души биле све ране њиховог рода (и струке којој су припадали), уливали су наду и нову енергију (и) онима који су се већ предали и препустили тихом самоуништењу.

Такви људи, светилници у једном времену, својом речју и делом, били су пример онима који се нису мирили са постојећим, али нису знали како даље. Ови светилници, високо издигнутом Љубављу, ишли су напред и својим делима трасирали путеве даљег развоја и напретка.

Од Св. Саве па до данашњих дана, колико наша православна историја памти, ниједно (наше) време није било без таквих људи. И увек су били ту, уз свој народ, без обзира из које области друштвеног живота деловали. Некада тихо, а некада и са мачем у руци, попут проте Матеје Ненадовића, подизали

¹Сведоци смо нових заплета у оквиру геополитичких надметања. И када је цела васељена била убеђена да је, после распада Совјетског Савеза, дошао крај и коначна пропаст Русије, појавио се човек који, не само да је ту програмирану пропаст спречио, већ је улио нову снагу у њен развој. Појава Владимира Путина је, само још један пример, који потврђује истинитост Соломонових речи.

су глас и својим примером како се ради за опште добро – били пример другима.

И то опште добро, а не појединачно и лично, била је идеја водиља тих великих људи.

Зашто нам ово звучи нестварно, и да ли је то, мерено данашњим мерама, нормално?

На нашу срећу, и поред опште прихваћеног – да је *новац мерило свих ствари*, и овој мери сагласано *хедонистичко - дарвинистичко* поимање живота, постоје људи који то не прихватају. Они, светилници струке, и друштва коме припадају, својим светилом осветљавају неке нове - старе путеве којима треба ићи. И поред тога, што су ти путеви стрми и кривудасти, њима треба ићи, говоре они, јер они воде до извора живота. И струке којој припадамо, наравно.

Један од таквих људи, који је својим светилом осветлио нашу *физичку културу*², је свакако и Миливоје Матић.

МЕТОДЕ

У овом раду, методом теоријске анализе, као и мета анализом, истражено је подручје теоријског рада професора Миливоја Матића,

Предмет овог истраживања је теоријски допринос развоју физичке културе, не само као струке, већ и као саставног дела опште културе, како појединца, тако и једног народа.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Трагања

Живот професора Миливоја Матића, за пријатеље Баћа, саткан је од *немира* – због маштања и тражења бољег за струку, и његовог *мира* – сатканог од његове писане речи. Чак и у његовој обреновачкој оази, видео се његов мир и немир, како руку под руку, иду неуморно ка вечности. То

²Термин *физичка култура* је одлично име наше струке. Нажалост, вишедеценијска борба против употребе овог термина се успешно окончала. Имена свих наших факултета су промењена и у складу су са том победом. Али, како то често бива, најпре у скандинавским земљама, а од недавно и у Јужној Америци, термин физичка култура се употребљава у њеном фином, културолошком значењу. У Русији овај термин, срећом, истрајава. А професор Миливоје Матић јој је посветио (своју) сјајну повељу.

показује (и) наша преписка пред сам крај његовог овоземаљског живота.³ Тек овлашно спомињући своју болест, као оправдање што не може више, исписао је апологетске стране посвећене нашој струци.

Та његова брига за струку, и немирење са постојећим, почела је, ако ме сећање не vara, сада већ давних 60-тих година 20. века. Као млад асистент нашег Факултета – матице, богат за искуство стечено у школи, храбро се упустио у осветљавање неопходности освежавања струке новим идејама. Указивао је на неопходност храбријег и стручнијег приступа, како школској пракси, тако и теорији стурке.

Тада је био скоро – сам против свих. Шачица старијих и искуснијих професора га је подржавала, највише чињеницом да су његове текстове објављивали у нашем часопису *Физичка култура*. Није то било „лако“ време. Обременењено окошталом политичким нормама, било је изузетно опасно за младе људе жељне промена на боље, не себе, већ струке ради. Срећом по њега, али још више по струку, уз помоћ својих добрих професора, испливао је из немирне воде и усправио се за сва времена.

Касније, као што су на њега пазили они којима је било стало до његовог труда, тако је и он, када је за то дошло време, бринуо о својим сарадницима; да узрасту бар онолико колико је он узрастао, а надао се да ће га и превазићи.

Да ли су га стигли, и престигли, то ће (неко) друго време показати, али истина је да су се, свако на свој начин, трудили да не заостану. А он, професор Матић, пун Љубави која је сваким његовим словом које је исписао била видљива, желео је да се то не примећује. Дискретно се огртао плаштом неке овоземаљске силе, склањајући се од небеске. И тако до самог бескраја.

Потврда за ову тврдњу је свакако један старозаветни, Соломонов стих из *Пјесме над пјесмама*, који је красио зид његове канцеларије. Сва саткана од труда професора Матића, канцеларија је била пријатно место за рад и маштање о новим узлетима. Али посебност је била управо у кратком Соломоновом стиху који је слао своју поруку о љубави. За оне који *очима могу да виде и ушима чују*, сасвим довољно. За све друге тек трачак овоземаљске стварности.

Али, време (и) као мера нашег постојања, а још више као исечак бесконачности, показује ко смо и какви смо. И та слика није само одраз у

³Наша преписка из децембра 2012. и јануара 2013. године, а поводом моје књиге *Апологија физичког вежбања*, показала је сву његову бригу за струку. Његова студија, на преко двадесет страница густог текста, прецизна попут набољег скенера, било је његово придруживање потреби непрестане бриге о нашој студији.

нашем културолошком огледалу. То је, у исто време, забележени временски исечак нашег живота, којим градимо причу о вечности постојања и животу будућег века. А то је немогуће без Љубави. И зато је професор Матић, потајом своје душе стремио ка овој Љубави.⁴

Физичка активност

Физичка вежба, као човеково добро које је добио од Свестворитеља, била је у фокусу професора Матића. Онај његов плашт којим се повремено заклањао, и од њега самог, само је још више потцртавао његову Љубав и у назнакама, њему карактеристичним, слагао се да је то заправо благодатна храна бићу човековом. И то храна која је у овом турбулентном времену веома потребна.

Давно је професор Матић видео слику коју ми сада, у њеним јасним бојама, видимо. Инспириран библијским стиховима предочио нам је оно што је сада наша стварност и у њој наша неопходност:

*На почетку би кретање
И оста, ... превасходно, ...
као вежбање.*

Ова, песничким језиком казана истина, може да охрабри – својом поруком шта нам је чинити, али и да забрине. Када ћемо, али и где вежбати? Како ћемо се кретати када у мегаполисима, у које сатерују људе овога света, неће бити довољно простора за такав луксуз?

Да ли претеруј(о) са оваквом констатацијом, с обзиром да у нашем окружењу, још увек, има простора за кретање и вежбање?⁵

Гледајући наше окружење у коме живимо – да. Али ако погледамо време које нам се приближава и смер његовог кретања, подстицан владајућом идеологијом неолиберализма – не.

⁴Љубав исписана великим словом, друго је име Бога нашега. Заправо, Бог се човеку пројављује љубављу својом, и из ње производи наша слобода. И то слобода коју је Солжењицин дивно запазио код православног човека – **слобода као самостешњење себе ради других.**

⁵Нажалост, простори за вежбање, стилизовани према најновијим маркетиншким замислима, увелико су резервисани за оне који могу да плате њихово коришћење. Разни фитнес центри, опремљени машинама и огледалима, да подстакну нарцисоидност код ових усмљеника - вежбача, ничу као печурке. Све у тренду хедонистичко – дарвинистичког схватања живота.

Зашто не? Па управо због визије професора Матића и његових пророчких речи, казани стиховима које смо навели. И зато је потребно *очима видети и ушима чути*. Једино тако ћемо разумети и прелепу поруку породици, против које се *Ново доба* свим силама бори:

*Узо дека свог унука,
мето га на крило,
.....
.....
готово је стим,
сада трчи с њим.*

Зато је неопходно да се, нарочито западни свет, поново окрене породици. Наравно, то је лако рећи, али је веома тешко, у садашњим условима урадити. Дуго едукован едукаторима западног света – да је породица превазиђена друштвена категорија, са тешкоћом човек може да се отргне добро наученој лекцији. Утонуо у дарвинистичко-хедонистички начин живота, није спреман себе да (у)скрати за постојеће „задовољство“ умишљене слободе.

Иако је овај велики неолиберални брод већ достигао разарајућу брзину, уз мало личне храбрости и жеље да се поново буде личност, а не пука индивидуа, сићушна и усамљена, може се *побећи* са тог брода. И треба то урадити.

Тиме ће се поново у породицама видети маме и тате, али и баке и деке. А тада ће и физичка кретња - вежба бити свуда око нас:

а) *У стану* – организацијом простора, као што је управо професор Матић то чинио у своме стану;

б) *У дворишту*, или испред зграде у којој станујемо – уређењем простора за вежбање. Заједничком акцијом, уз дружење, као што је то показао наш прослављени спортиста Дуци Симоновић;

ц) *У природи*– док је још има. Што чешће јој одлазити у походе и уживати у ономе што она пружа. Повратак природи и природним облицима кретања – вежбања, је оно што нам је потребно. Као што је то, својевремено, учинио Ж. Ж. Русо са својим Емилом.

Поновном жељом да породица буде центар и извор нашег напретка, осетиће се радост и сва балагодат физичког вежбања. Јер, физичка вежба је заиста – благодатна храна бићу човековом. И без те благодатне хране,

потребне не само телесном делу нашег бића, није лако опстајати у овоме свету.

Уосталом, подсетимо се: физичко вежбање није само активност одређеног обима и интензитета, већ је то истовремено и емотивно доживљавање тог и таквог физичког вежбања. И то је *увек* тако, и зато је *увек* добро (и боље) вежбање у друштву драгих особа.

Час физичког васпитања

Школа, без обзира на мале и велике људе које окупља, била је предмет размишљања професора Миливоја Матића. И наравно **час** као основни организациони облик рада. А о том часу физичког вежбања и следствено томе часу физичког васпитања, професор Матић је посветио читаву књигу; и то добру књигу.

У овој књизи, уџбенику за студенте и подсетнику за оне који то више нису, исписана је философија часа физичког вежбања. И следствено томе, философија школског физичког васпитања. Ова књига написана пре неколико деценија (1978.) и сада је незаобилазно штиво за свако озбиљније промишљање о струци и, наравно, методици физичког васпитања.

Јан Амос Коменски је средином 17. века подарио нашој струци место у школском наставном плану, али и време, као и другим наставним предметима. Његовом заслугом је наша струка постала поштована и уважавана, јер се сагледала сва њена вредност. Поново се говорило о значају физичког вежбања за правилан развој човека. Он је то урадио по угледу на старе Грке и њихов однос према физичком вежбању. И то подједнако користећи њихов дијететски и агонистички приступ физичком вежбању.

Идући за том идејом старих Грка, он је не само написао значајна дела и тиме обогатио теорију физичке културе,⁶ односно гимнастике, већ је и у непосредној пракси дао огроман допринос развоју физичке културе.

Попут Коменског, и Миливоје Матић је, не само овом књигом, оставио дубок траг у теорији, али и пракси, физичке културе. Примера ради, подсетимо се како је у својој књизи, захваљујући личном искуству, говорио о јавном часу физичког васпитања. По угледу на соколски гимнастички систем и њихове *јавне наступе*, говорио је да и час физичког васпитања, пригодном

⁶Јан Амос Коменски (1592-1670) је један од најзначајнијих хуманиста који је својим радом, како у теоријском тако и у практичном смислу, дао значајан допринос развоју наше струке. Два његова дела: *Велика дидактика* (Didactica Magna) и *Свет у сликама* (Orbis Pictus) и данас су незаобилазно штиво када желимо да докучимо висине развоје физичке културе. А када је реч о непосредној пракси, довољно је да се подсетимо *Школских олимпијских игара* које је Коменски организовао са својим ученицима.

приликом, треба да буде јаван. И да у њему треба да учествују сви ученици једне школе, њихови другови, родитељи.⁷

У теоријском смислу, овом књигом, као и својим укупним опусом, који је заиста импресиван, прихватио је у значајној мери философију *Теорије биоцентризма*. И по угледу на Жан Жака Русова и остале следбенике ове терије, залагао се за разне форме физичког вежбања у природи. Уз ово залагање негова креативност се није огледала само у великом броју нових идеја, како све може да се организује физичко вежбање на часу физичког васпитања, већ је све то украшавао предивним стиховима.

И зато можемо да кажемо да је професор Миливоје Матић, велики ерудита, био заправо песник наше струке, физичке културе.

ПРОЛОГ

Историја развоја људског рода, са свим својим узлазним и силазним путањама, препуна је великих и малих путева, којима су ходали знаменити људи. Без њих и њихових снова – о нечем бољем, лепшем и напреднијем, не би се наша цивилизација уздигла тако високо.

У њиховим од Свестворитеља задатим овоземаљским животима, испуњених великом скромношћу и радом, налазимо путоказе који нам помажу да не залутамо и да се не спустимо испод прага скромности, али и испод прага научног поштења.

Зато и можемо да кажемо да је сећање на њих – *сенка што упорно зрачи*. И та сенка, која препокрива векове иза нас, наш је подстицај и наше надање, али и обавеза. Обавеза да увек будемо, својим мислима и делима, на путевима које су нам показали и утабали ови сјајни људи.

О том сећању, које охрабрује и прожима наше биће суптилношћу емоција које буди у нама, треба да водимо рачуна. И да се трудимо да се бар приближимо, а ако можемо, и достигнемо, дела и философију ових знаменитих људи.

Зашто је то потребно? Одговор је веома једноставан: ради наше струке и ради нас, да знамо куда ћемо и шта нам је чинити.

⁷ Аутор овога рада је као млад наставник у једној средњој школи, у свом родном граду Параћину, организовао *јавни час* са својим ученицима. То је за овај мали град заиста био значајан догађај. У њему су, свако на свој начин, учествовали скоро сви ученици ове школе: једни као непосредни учесници физичког вежбања, неки као асистенти професора, а неки као непосредни организатори овог лепог догађаја.

За почетак могли би себи и другима, у стилу професора Матића, да поручимо

*Доста је лежања и ленчарења,
Хоћемо пентрања и скакања.*

И то чинимо, ево, и овим подсећањем на професора Миљивоја Матића.

ЛИТЕРАТУРА

1. Матић, Миљивоје. *Час телесног вежбања*. Београд: НИПУСавез за физичку културу Југославије, 1978.
2. Матић, Миљивоје и др. *Аксиолошке методолошке основевалоризације телесног кретања-вежбања*. Београд: Факултет за физичко васпитање Универзитета у Београду, 1982.
3. Матић, Миљивоје. *Репери за препознавање добра у стручном дел(овањ)у педагога физичке културе, Физичка култура бр. 5 (1985): 310.*
4. Матић, Миљивоје и Божо Бокан. *Физичко васпитање – увод у стручно-теоријску надградњу, ОКО (1990): 35.*
5. Матић, Миљивоје и Божо Бокан. *Физичко васпитање – увод у стручно-теоријску надградњу*. Београд: Факултет за физичку културу Универзитета у Београду, 1990.
6. Матић, Миљивоје. *Општа теорија физичке културе*. Београд: Факултет физичке културе, 1992.
7. Матић, Миљивоје. *Линија и порука у физичком васпитању, Зборник радова „ФИС КОМУНИКАЦИЈЕ 93“ (1993): 27*
8. Матић, Миљивоје и Божо Бокан. *Општа теорија физичке културе*. Београд: Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду, 2005.

AN APOLOG(Y) OF THE PROFESSION

SUMMARY

The history of the development of mankind is filled with examples which confirm that *not everything has failed when everything has failed* (R.P.Nogo). And actually, in every sphere of social life we can find people, who in the given temporal and social circumstances, have brought about a kind of rebirth and have helped in the awakening of new dreams and new desires to move forward. These individuals, whose souls have borne all the wounds of their people (and the profession they

once claimed as their own), have inspired hope and a new energy (both) to those who had already given up and abandoned themselves to a quiet self-destruction.

These individuals, beacons of light of a particular time, with their words and deeds were an example of those who would not acquiesce to the existing order, but did not know how to move on. These beacons of light, raised high by Love, went forward and through their work mapped out the roads of further development and progress.

One such man, who has shed his light and lit up our *physical education*, is certainly Milivoje Matić.

ПРЕДАННОСТЬ ПРОФЕССИИ

АННОТАЦИЯ

В истории развития человечества насчитывается много примеров, подтверждающих, что Ничего непотеряно, пока непотеряно всё (Р.П.Ного). И действительно, в любой сфере общественной жизни есть такие люди, которые в данных временных периодах и социальных условиях привели к возрождению и способствовали пробуждению новой мечты и нового желания двигаться вперед. Эти люди, чьи души несут все раны своего народа (в том числе и в профессиональной деятельности) вселяют в нас надежду и новую энергию, в том числе и в тех, кто уже сдался и предал себя тихому саморазрушению. Эти люди – как луч света в своем времени, их слова и поступки являются примером для тех, кто не хочет смириться с существующим порядком, но при этом не знает, как жить дальше. Эти маяки, окрыленные Любовью, поднялись высоко, шагнули вперед и благодаря их деятельности, намечены пути дальнейшего развития и прогресса.

Несомненно, что одним из таких людей, кто пролил свет и всесторонне разработал наше физкультурное образование является Миливоје Матић.

БЕЗВРЕМЕНИ ДУХ КОГ САМ УПОЗНАО

УДК: 796.011

Маринковић Коста¹

¹Студент прве године Факултета спорта и физичког васпитања
Универзитет у Београду

Почетком месеца октобра 2015. године, професор Божо Бокан ми је учинио част позвавши ме да напишем текст у знак сећања на професора Миљивоја Матића. Тај је текст касније био представљен на скупу одржаном на факултету, у виду једног саопштења, под насловом „Безвремени Дух ког сам упознао“, јер како је професор Матић говорио – сваки рад мора имати и свој назив.

Као увертуру овог саопштења, направих једну дигресију која, чиниће се, нема много везе с оним што ћу овде говорити. Наиме, већ седам година се озбиљно бавим каратеом. Редовно похађам семинаре Сенсеи Велибора Димитријевића (7. Дан), човека из Србије који је достигао веома висок ниво у овој источњачкој вештини. Сенсеи Вебо, како га сви из милоште зову, вежба и подучава по стилу Сенсеи Таиђи Казеа. Имао је срећу и част да неколико година, пре Казеове смрти, проведе са њим и да од њега учи. Неретко сада, на семинарима он нас подсећа шта је стари јапански инструктор говорио, што неким анегдотама са тренинга, доживљајима ван тренинга и што веома живим цитатима. Ти цитати заиста јесу пуни Казеовог духа, јер Сенсеи Вебо када га цитира, он дода и мало вештине глуме, а како знам како је Казе изгледао, ја у тим ситуацијама као да гледам легенду лично. И тако, иако га никад нисам, заправо, лично упознао, имам осећај као да итекако познајем Сенсеи Таиђи Казеа.

Премда нисам имао прилику тако често да слушам некога да тако вешто наводи речи професора Матића, имао сам прилику да читам његове речи. Сећам се добро, када сам по први пут читао Практикум из Теорије физичке културе: након два-три прочитана пасуса нисам имао појма шта сам то управо прочитао. Само сам знао да су то биле веома сложене и добро осмишљене реченице које мора да поседују неки значај. Ни друго читање није уродило плодом... Затим сам оставио књигу и одлучио да је нећу таћи наредних неколико дана. Тактика је успела. Баш као што када решавате

судоку, ону јапанску мозгалицу са бројевима, и у једном моменту просто блокирате, а када после пар дана поново погледате, решење вам се одмах нађе пред очима, тако се десило и сада. При трећем читању сам схватио сваку реч тако вешто уметнуту у те смислене реченице које су испуњавале стране практикума. Паралелно читајући уџбеник и практикум, из наставног предмета на првој години факултета, на ком је професор Матић провео много година, све сам више спознавао мисли и идеје тог човека.

Шта је заправо човек? Да ли се под тим појмом подразумева манифестни, физички део, сачињен из више система органа, или латентни, који се споља, такорећи, не види, али и те како постоји, а чине га управо мисли и идеје, односно дух? Најисправније би можда било рећи да је човек јединство тела и духа, али када тело умре, дух може да настави да живи. Дух обитава у делима које је особа оставила за собом, а оживљава у мислима оних који та дела тумаче. Како протагониста једног британског филма¹⁷ рече – идеја никад не умире!

Професор Матић је „предмет“ наследио од чувених професора Полића и Лескошека, прихватио и анализирао њихову идеју, као и мисли руских теоретичара, а затим га обогатио својим идејама и проширио својим мислима. Та идеја и данас живи, а „ватру носе“ садашњи професор и асистент са својим студентима. Иако основна идеја није у потпуности под „матићевским печатом“, мисли које он онако креативно и концизно износи у две, горе наведене, књиге су његове, назовимо оригиналне. Свако ко их са разумевањем чита, може осетити као да „слуша мисли“ професора Матића. Тако сам их барем ја читао и заиста осећам да познајем нашега професора. При том, нисам једини који је професора Матића упознао постхумно, постоје и други студенти на које је професор оставио снажан утисак.

Иако више није (физички) међу нама, професор и даље предаје на овом факултету, а и шире. Ако би се сви они који се нађу у амфитеатру 1 мало замислили, можда би неки од њих успели да осете снагу духа у том, тек физички другачијем облику, односно амфитеатру, који се зове Миливоје Матић¹⁸.

¹⁷ V for Vendetta

¹⁸ Дана тог и тог, на иницијативу и уз ангажовање катедре за Теорију и методику физичког васпитања, амфитеатар који се некада именовао бројем, променио је свој назив у „Миливоје Матић“ и сада носи име једног великана.

УТИЦАЈ ПРЕДАВАЊА И ПОРОДИЧНЕ ТРАДИЦИЈЕ НА ОСВЕТЉАВАЊЕ ЛИКА И ДЕЛА ПРОФЕСОРА МИЛИВОЈА МАТИЋА

Стрелић Страхиња¹

¹Студент прве године Факултета спорта и физичког васпитања

Универзитет у Београду

УДК:796.011

Уважени професори, колеге студенти, цењени гости и драги пријатељи.

Нажалост, нисам имао прилику да лично упознам професора Матића. Међутим, иако сам заједно са колегама ускраћен за такво богатство, имао сам прилику да свакако једног од највећих доајена наше струке упознам на један другачији начин. Захваљујући свом оцу и генерацијама блиским '80-им годинама, слушао сам о сећањима на њихове студентске дане и дуге сате у амфитеатрима.

Професор Матић је био њихов водич, боље рећи сапутник, као и нама, кроз неисцрпни простор Теорије физичке културе. Каква је личност био Миливоје Матић и шта је учинио за струку, говори и чињеница да кад год сам разговарао с неким о Теорији физичке културе, прва асоцијација није била „дефиниција“, онтолошки или аксиолошки простор, чак ни ентитети који су садржани у овом појму. То је био професор Миливоје Матић.

Уз помоћ професора Бокана, успео сам да дођем до кључног видео записа, материјала који је оживео кроз слике мисли професора Матића. Била је то промоција књиге професора Паунића „Генеза и развој кошарке“ 2007. године, на којој је реч имао и наш професор. Тих 20-ак минута је у непроценљивој мери допринело, као део слагалице који је недостајао, да употпуним слику о лику и делу професора Матића.

Његове мисли, начин излагања, интонација, „падајуће поруке“, харизма, све је било изванредно. Међутим, његов стил је био оно што га је чинило посебним, толико другачијим. „Стил је управо оно што се не може измислити, са њиме се рађамо. Он је наслеђена милост. Привилегија коју имају неки да могу да осете своје органско пулсирање. Стил је више од талента, у њему је суштина“.

У првој години, упознајући се с предметом, а најпре Практикумом Теорије физичке културе, био сам срећан што ћемо радити на један несвакидашњи, другачији начин. То није био само још један испит који би требало положити, не! То је било својеврсно путовање. Целокупна идеја да студент буде коаутор једне књиге је „са незаслуженим кашњењем, али на срећу не и прекасно“ постала обавезни део једног предмета.

Мисли да је та идеја, један корак од 1000 миља, који су начинили професор Матић и професор Бокан, не само иновативна и од огромне важности за струку; већ цео концепт те књиге Теорије физичке културе, као „пламен који не догоревала“, поставља студента у позицију у којој никада није био и „тера“ га да напредује, да се усавршава. Та књига „која се наставља“ није написана „само да се чита, већ да се у њој застајкује, да се у њу гледа и загледа, мисли, и рађају неке нове идеје, пишу неки нови редови“.

На крају, као и када дођете до последње странице Практикума Теорије физичке културе, схватите да сте, у суштини, на самом почетку. Била ми је част упознати ово „срце које куца на даљину“ и поносан сам што сам добио прилику да својим малим доприносом увеличам овај скуп и дело професора Матића. За сам крај свог излагања, као представник „неких нових клинаца“ у простору Теорије физичке културе, желим да још једном поновим ванвременске реченице којима је професор Матић саопштио пет „најкључнијих“ кључних речи наше струке, а то су: ВЕЖБАЊЕ, МАР, ЛИЧНОСТ, ПРИРОДА и КУЛТУРА.

ИДЕОГРАМИ ПРОФЕСОРА МАТИЋА КАО ИНСПИРАЦИЈА ЗА ПРОМИШЉАЊЕ

ФИЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

УДК:796.011

Познановић Ангелина¹

¹Студент прве године Факултета спорта и физичког васпитања

Универзитет у Београду

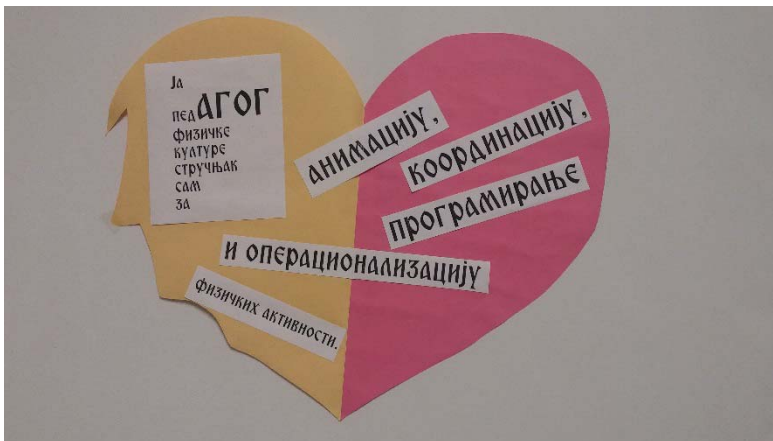
Добар дан, поштовање свима. Пре свега, желим да се захвалим професору Божи Бокану и асистенту Милошу Марковићу на указаном поверењу и велика ми је част што заједно са вама присуствујем оваквом догађају.

Професор Миливоје Матић инспирисао је многе, мене лично својим идеограмима, које је често, ако се сећате, носио и приказивао током својих предавања. И зато сам данас хтела да вам покажем два идеограма, које сам реконструисала, такоређи оживела.

На првом идеограму професор Миливоје Матић приказује профил педагога физичке културе (Сл.1). Међутим, постоји ту још нешто, иако није словима исписано, а може јасно да се уочи. Сваки човек треба да има добру душу, СРЦЕ и када се оно у потпуности отвори само тада смо у стању да будемо прави професионалци у ономе чиме се бавимо. Иако професора најалост нисам лично познавала, са великом сигурношћу могу да тврдим да је имао велико срце које је увек било широм отворено.

Посебно ме је инспирисао идеограм структуре физичке културе, који сам посебно обрадила у Практикуму, а данас ту структуру можете да видите у знатно већим димензијама (Сл.2). Не заборавимо да структуру физичке културе чине три ентитета (физичко васпитање, спорт и рекреација), а да је њихово језгро ФИЗИЧКА АКТИВНОСТ.

Инспирисана и подстакнута идеограмима професора Матића, покушала сам да од свог Практикума направим интерактивну књигу у којој ће се поред професорових идеограма налазити и моји реконструисани идеограми. Надам се да сам у томе успела. Процените сами.

Слика 1 Идеограм педАГОГА физичке културе

Слика 2 Идеограм структуре физичке културе

ХРОНИКА ФАКУЛТЕТА

СТУДЕНТИ КОЈИ СУ У ШКОЛСКОЈ 2016/17 ГОДИНИ СТЕКЛИ ДИПЛОМУ СТРУКОВНИ ТРЕНЕР - ОСНОВНЕ СТРУКОВНЕ СТУДИЈЕ

	Презиме и име		Датум
1.	Кораћ Немања	струковни тренер у спорту	17.11.2016.
2.	Крстонијевић Гојко	струковни тренер у спорту	23.12.2016.
3.	Томић Александар	струковни тренер у спорту	27.12.2016.
4.	Бркић Борис	струковни тренер у спорту	28.2.2017
5.	Зулбехари Андреј	струковни тренер у рекреацији	05.7.2017.
6.	Рангелов Стефан	струковни тренер у рекреацији	08.9.2017.
7.	Кићановић Лана	струковни тренер у спорту	25.9.2017.
8.	Вранић Немања	струковни тренер у спорту	26.9.2017.
9.	Дашић Гаврило	струковни тренер у спорту	26.9.2017.
10.	Чизмаров Страхиња	струковни тренер у спорту	26.9.2017.
11.	Борчић Боро	струковни тренер у спорту	28.9.2017.
12.	Николић Милица	струковни тренер у рекреацији	28.9.2017.
13.	Стојановић Сава	струковни тренер у спорту	28.9.2017.
14.	Глигић Милена	струковни тренер у рекреацији	29.9.2017.
15.	Ђурановић Сениша	струковни тренер у спорту	29.9.2017.
16.	Петровић Ђуриша	струковни тренер у рекреацији	29.9.2017.
17.	Станковић Тијана	струковни тренер у рекреацији	29.9.2017.

ДИПЛОМИРАНИ СТУДЕНТИ У ШКОЛСКОЈ 2016/17 ГОДИНИ СТАРИ НАСТАВНИ ПЛАН

	Презиме и име	Стручни назив	Датум
1.	Контић Зоран	професор физичке културе	30.12.2016.
2.	Милаковић Дејан	професор спорта	31.01.2017.
3.	Стојановић Марко	професор физичке културе	24.04.2017.
4.	Зелић Владимир	професор физичког васпитања	23.05.2017.
5.	Средић Марко	професор физичког васпитања	09.06.2017.
6.	Михајловић Филип	професор спорта	16.06.2017.
7.	Лаушевић Јован	професор физичке културе	05.07.2017.
8.	Лазић Милан	професор физичке културе	11.07.2017.
9.	Радовић Немања	професор физичког васпитања	21.07.2017.
10.	Николић Милена	професор физичког васпитања	21.09.2017.
11.	Опачић Младен	професор спорта	26.09.2017.
12.	Јоцић Владимир	дипл. виши спортски тренер	29.09.2017.
13.	Пауновић Чедомир	професор физичког васпитања	29.09.2017.

ДИПЛОМИРАНИ СТУДЕНТИ У ШКОЛСКОЈ 2016/17 ГОДИНИ ОСНОВНЕ АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ - БОЛОЊА

	Име и презиме		Датум дипломирања
1	Лазих Немања	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	13.10.2016
2	Чолић Александар	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	14.12.2016
3	Богдановић Душан	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	30.1.2017.
4	Тошић Петар	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	13.2.2017.
5	Стојаковић Иван	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	23.3.2017.
6	Цветановић Милош	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	25.4.2017.
7	Милошевић Немања	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	27.4.2017.
8	Вукосављевић Немања	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	13.6.2017.
9	Дејановић Лазар	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	20.6.2017.
10	Станковић Тамара	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	29.6.2017.
11	Гајић Ксенија	Дипломирани професор физичког васпитања	04.7.2017.
12	Милосављевић Марко	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	10.7.2017.
13	Милковац Милош	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	12.7.2017.
14	Лајић Марко	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	12.7.2017.
15	Миловановић Мирослав	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	12.7.2017.
16	Милошевић Драган	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	12.7.2017.
17	Пајић Михаило	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	13.7.2017.
18	Ђурчић Немања	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	13.7.2017.
19	Манојловић Горан	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	13.7.2017.
20	Секулић Валентина	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	13.7.2017.
21	Васић Марина	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	04.9.2017.
22	Цветановић Александар	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	13.9.2017.
23	Драгић Иван	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	18.9.2017.
24	Гостић Александра	Дипломирани професор физичког васпитања	19.9.2017.
25	Живановић Марија	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	20.9.2017.
26	Кокеза Стеван	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	20.9.2017.
27	Боца Андреа	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	21.9.2017.
28	Анђелић Душан	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	21.9.2017.
29	Гајић Гаврило	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	21.9.2017.
30	Вучковић Ивана	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	22.9.2017.
31	Девих Даша	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	22.9.2017.
32	Сундаћ Милан	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	25.9.2017.
33	Арежина Немања	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	25.9.2017.
34	Станковић Емилија	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	25.9.2017.
35	Дурман Немања	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	25.9.2017.
36	Товиловић Сара	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	25.9.2017.
37	Радовановић Младен	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	25.9.2017.
38	Симић Милица	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	25.9.2017.
39	Марковић Александар	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	25.9.2017.
40	Гавриловић Лазар	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	25.9.2017.
41	Гордић Миленко	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	26.9.2017.
42	Станковић Младен	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	26.9.2017.
43	Јовић Ратко	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	26.9.2017.
44	Радовановић Вања	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	26.9.2017.
45	Синђелић Сара	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	27.9.2017.
46	Живковић Ненад	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.

47	Јовановић Марко	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
48	Обрадовић Небојша	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
49	Љубичић Никола	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
50	Милосављевић Милица	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
51	Петровски Катарина	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
52	Кнежевић Александра	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
53	Брковић Драган	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
54	Ристић Марко	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
55	Радојичић Стефан	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
56	Тоскић Алекса	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
57	Домановић Александра	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
58	Станковић Далибор	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
59	Прпа Јован	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
60	Мандић Петар	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
61	Милаш Предраг	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
62	Станошевић Немања	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
63	Црногорац Никола	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
64	Станић Вукашин	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
65	Деврња Марко	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
66	Спаић Петар	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
67	Рувчевски Бранко	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
68	Јанковић Ана	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
69	Јовановић Михајло	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
70	Полексић Петар	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
71	Гајевић Оливера	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
72	Баћић Сања	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.

ДИПЛОМИРАНИ СТУДЕНТИ У ШКОЛСКОЈ 2016/17 ГОДИНИ ОСНОВНЕ МАСТЕР СТУДИЈЕ

	Презиме и име		датум
1	Бајић Сандра	Мастер професор физичког васпитања и спорта	12.12.2016.
2	Ераковић Бранислав	Мастер професор физичког васпитања и спорта	15.12.2016.
3	Димић Урош	Мастер професор физичког васпитања и спорта	16.12.2016.
4	Тарајић Давор	Мастер професор физичког васпитања и спорта	21.12.2016.
5	Каретић Милица	Мастер професор физичког васпитања и спорта	30.12.2016.
6	Кнежевић Ђурђа	Мастер професор физичког васпитања и спорта	26.1.2017.
7	Бошњић Инес	Мастер професор физичког васпитања и спорта	3.4.2017.
8	Васиљевић Стефан	Мастер професор физичког васпитања и спорта	2.6.2017.
9	Бубуљ Јулијана	Мастер професор физичког васпитања и спорта	14.6.2017.
10	Јеремић Милан	Мастер професор физичког васпитања и спорта	22.6.2017.
11	Шкрпан Глигор	Мастер професор физичког васпитања и спорта	5.7.2017.
12	Петровић Урош	Мастер професор физичког васпитања и спорта	6.7.2017.
13	Рајевац Слободан	Мастер професор физичког васпитања и спорта	7.7.2017.
14	Драксимовић Драгана	Мастер професор физичког васпитања и спорта	10.7.2017.
15	Севић Ивана	Мастер професор физичког васпитања и спорта	10.7.2017.
16	Радовић Ана	Мастер професор физичког васпитања и спорта	11.7.2017.
17	Јешић Марко	Мастер професор физичког васпитања и спорта	11.7.2017.
18	Вукомановић Катарина	Мастер професор физичког васпитања и спорта	12.7.2017.
19	Растић Дамир	Мастер професор физичког васпитања и спорта	12.7.2017.
20	Лугић Немања	Мастер професор физичког васпитања и спорта	12.7.2017.
21	Воденичар Чедомир	Мастер професор физичког васпитања и спорта	12.7.2017.
22	Петровић Александра	Мастер професор физичког васпитања и спорта	14.7.2017.
23	Јанковић Петар	Мастер професор физичког васпитања и спорта	14.7.2017.
24	Петронијевић Вања	Мастер професор физичког васпитања и спорта	21.7.2017.
25	Ранковић Александар	Мастер професор физичког васпитања и спорта	5.9.2017.
26	Радовић Јана	Мастер професор физичког васпитања и спорта	14.9.2017.
27	Младеновић Дејан	Мастер професор физичког васпитања и спорта	19.9.2017.
28	Милосављевић Никола	Мастер професор физичког васпитања и спорта	21.9.2017.
29	Крстић Душан	Мастер професор физичког васпитања и спорта	22.9.2017.
30	Јеремић Немања	Мастер професор физичког васпитања и спорта	25.9.2017.
31	Марковић Стефан	Мастер професор физичког васпитања и спорта	25.9.2017.
32	Аничкић Здравко	Мастер професор физичког васпитања и спорта	25.9.2017.
33	Станојевић Немања	Мастер професор физичког васпитања и спорта	25.9.2017.
34	Ђуричић Марина	Мастер професор физичког васпитања и спорта	25.9.2017.
35	Кутлешић Никола	Мастер професор физичког васпитања и спорта	26.9.2017.
36	Мановски Катарина	Мастер професор физичког васпитања и спорта	26.9.2017.
37	Јанус Миловановић Јана	Мастер професор физичког васпитања и спорта	26.9.2017.
38	Грујић Тијана	Мастер професор физичког васпитања и спорта	26.9.2017.
39	Јанкушић Милица	Мастер професор физичког васпитања и спорта	27.9.2017.
40	Томић Лазар	Мастер професор физичког васпитања и спорта	27.9.2017.
41	Божовић Марко	Мастер професор физичког васпитања и спорта	27.9.2017.
42	Мршић Горана	Мастер професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
43	Стефановић Саша	Мастер професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
44	Тошић Мила	Мастер професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
45	Драгуило Вељко	Мастер професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
46	Војиновић Стефан	Мастер професор физичког васпитања и спорта	28.9.2017.
47	Мосуровић Драгана	Мастер професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
48	Миковић Маријана	Мастер професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.

49	Бубања Ива	Мастер професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
50	Живановић Предраг	Мастер професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
51	Рајић Михаило	Мастер професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
52	Малетић Тамара	Мастер професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
53	Марковић Емилија	Мастер професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
54	Тарабић Вукашин	Мастер професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
55	Лукић Лука	Мастер професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
56	Ђурувија Николина	Мастер професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
57	Шункић Јово	Мастер професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.
58	Мијатовић Јелена	Мастер професор физичког васпитања и спорта	29.9.2017.

**ОДБРАЊЕНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
ШКОЛСКОЈ 2016/17. ГОДИНИ
ДОКТОРСКЕ АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ**

Раша Димитријевић

**МОДЕЛНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ МОТОРИЧКИХ СПОСОБНОСТИ,
МОРФОЛОШКИХ КАРАКТЕРИСТИКА И ЖИВОТНИХ НАВИКА
СТУДЕНТКИЊА КРИМИНАЛИСТИЧКО-ПОЛИЦИЈСКЕ АКАДЕМИЈЕ**

Комисија пред којом је одбрањена докторска дисертација 12.05.2017:
ред. проф. др Миливој Допсај, ментор
ред. проф. др Марина Ђорђевић-Никић, члан
доц. др Ненад Коропановски, Криминалистичко-полицијска академија,
Београд, члан

Милош Марковић

**ФИЗИЧКА КУЛТУРА И ЕТИКА - ТЕОРИЈСКО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИ
МОДЕЛ ИСТРАЖИВАЊА**

Комисија пред којом је одбрањена докторска дисертација 12.01.2017:
ред. проф. др Милош Кукољ, ментор
ред. проф. др Божо Бокан, члан
доц. др Александар Добријевић, Филозофски факултет, Универзитет у Београду,
члан

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

796/799

ГОДИШЊАК : научни часопис и стручно-информативни гласник / одговорни уредници Снежана Радисављевић Јанић, Роберт Ропрет. - 2001, бр. 10- . - Београд : Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду, 2002- (Београд : 3Д+). - 24 cm

Годишње. - Је наставак: Годишњак - Факултет за физичку културу, Универзитет у Београду = ISSN 0353-8796
ISSN 1452-5917 = Годишњак - Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду
COBISS.SR-ID 132090636
